

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนกุญแจรัตนารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ชมนุช บุญสิทธิ์

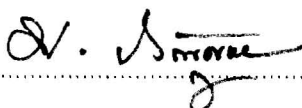
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

10 (ธ.อ. 2541)

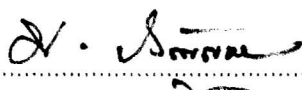
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. เมธินันท์ ภิณฑุชน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. เมธินันท์ ภิณฑุชน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บังอร เสตนนท์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2541

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของรองศาสตราจารย์ ดร.เมธินันท์ ภินญชน ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เลิศลักษณ์ กลิ่นหอม กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะ และตรวจแก้ไข นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์พรรณพิศ วาณิชยการ และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ บังอร เสตนนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณาจารย์ฝ่ายแนะแนว อาจารย์นิลวรรณ ศิริอังกุล และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา พี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ แห่งโรงพยาบาลไทยนครินทร์ อันได้แก่ คุณศิริศิลป์ เจียสุวรรณ ผู้อำนวยการพยาบาล คุณน้ำเพชร สรัคคานนท์ หัวหน้าแผนกห้องคลอด คุณภัทรกันย์ บุญสูง คุณปทุมรัตน์ ขจรศรีเกียรติ คุณรัตติกร ชละเอม คุณศรีนวล ศรีประเสริฐ แผนกห้องคลอด ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณ คุณเต็มศักดิ์ คทวณิช คุณกานดา ช่วยเมือง คุณพิมพ์รัตน์ เรืองภิญโญ คุณสันทนา วิจิตรนาวรัตน์ คุณนิธิพัฒน์ เมฆขจร คุณสิรินทัย มูลวณิชย์ คุณสิริพร ดาวัน คุณเพ็ญภาภรณ์ ทองบุญตา คุณประกายทิพย์ พิชัย คุณเอกภพ คงสวัสดิ์ คุณนวรรตน์ ปลื้มสติ และเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาที่ให้กำลังใจและแสดงความห่วงใยผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณ คุณประชา จิระดาพร คุณกิตติชัย วานิตเลิศพิบูลย์ และคุณธัจฉา
รักษ์สุรวงศา ที่กรุณาให้กำลังใจ ความห่วงใยและความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายสุดนี้ขอกราบขอบพระคุณและน้อมระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา คุณนรพัลลภ
คุณเชมรัฐ คุณพันธ์กฤษณ์ บุญสิทธิ์ สำหรับความรัก ความห่วงใย กำลังใจและทุนทรัพย์ที่มี
ต่อผู้วิจัยในการทำปริญญาโทฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ชมนุช บุญสิทธิ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
/ ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ประชากร.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	8
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	26
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	29
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพศ.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	30
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	31
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ.....	33
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	36
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะชุมชน.....	38
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะชุมชน.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะชุมชนกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	43
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว.....	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวกับสัมพันธภาพ กับเพื่อน.....	45
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสของบิดามารดา.....	46
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสของบิดามารดา.....	46
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสของบิดามารดากับสัมพันธภาพกับเพื่อน..	48
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัว.....	50
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัว.....	50
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน.....	51
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศทางการเรียนการสอน.....	52
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศทางการเรียนการสอน.....	52
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศทางการเรียนการสอนกับสัมพันธภาพกับเพื่อน..	57
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
	การกำหนดประชากร.....	60
	ประชากร.....	60
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	64
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
	วิธีจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้.....	77
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล.....	77
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
การเสนอผลการศึกษาครั้งนี้.....	78
ผลการศึกษาครั้งนี้.....	79
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	111
บทย่อ.....	111
ความมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้.....	111
สมมติฐานของการศึกษาครั้งนี้.....	111
วิธีดำเนินการวิจัย.....	112
ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้.....	112
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้.....	112
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	112
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	112
สรุปผลการศึกษาครั้งนี้.....	113
อภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	134
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย.....	135
บรรณานุกรม.....	136
ภาคผนวก.....	149
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	150
ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือ.....	169
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	174

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้น	60
2 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นประชากร จำแนกตามตัวแปร ชั้นปีที่กำลังศึกษา เพศ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ สถานภาพสมรสของบิดามารดาและที่พักอาศัย	80
3 จำนวนและร้อยละของรายได้ต่อเดือนของบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลายที่เป็นประชากรตามตัวแปรชั้นปีที่กำลังศึกษา	82
4 จำนวนนักเรียน ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงมาตรฐานของบุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัวและ สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	83
5 จำนวนนักเรียน ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัวและ สัมพันธภาพกับเพื่อน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา	84
6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพ กับเพื่อน (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	86
7 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณแบบ สเตปไวส์ (Stepwise) เมื่อใช้สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นเกณฑ์	88
8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	89
9 ค่าสถิติของตัวแปรที่จะนำมาสู่การสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	90
10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพ กับเพื่อน (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	93
11 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณแบบ สเตปไวส์ (Stepwise) เมื่อใช้สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นเกณฑ์	95

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปร พยากรณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4..... 96
13	ค่าสถิติของตัวแปรที่จะนำมาสู่การสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพ กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการถดถอย พหุคูณแบบ สเตปไวส์ (Stepwise)..... 97
14	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพ กับเพื่อน (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5..... 100
15	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณ แบบสเตปไวส์ (Stepwise) เมื่อใช้สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นเกณฑ์..... 101
16	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปร พยากรณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5..... 102
17	ค่าสถิติของตัวแปรที่จะนำมาสู่การสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพ กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณแบบ สเตปไวส์ (Stepwise)..... 103
18	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพ กับเพื่อน (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6..... 106
19	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณ แบบสเตปไวส์ (Stepwise) เมื่อใช้สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นเกณฑ์..... 107
20	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปร พยากรณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6..... 108
21	ค่าสถิติของตัวแปรที่จะนำมาสู่การสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพ กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีการถดถอย พหุคูณแบบสเตปไวส์ (Stepwise)..... 109
22	ค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน..... 170

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
23	คำอำนาจจำแนกที่ (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามบุคลิกภาพ.....	171
24	คำอำนาจจำแนกที่ (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียน การสอน.....	172
25	คำอำนาจจำแนกที่ (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว.....	173

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 วงล้อสัมพันธ์ภาพ.....	18
2 บุคลิกภาพแสดงตัว (Extrovert) เก็บตัว (Introvert) แนวคิดที่ 1	34
3 บุคลิกภาพแสดงตัว (Extrovert) เก็บตัว (Introvert) แนวคิดที่ 2	35
4 บุคลิกภาพแสดงตัว (Extrovert) เก็บตัว (Introvert) แนวคิดที่ 3	35

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีธรรมชาติที่จะอยู่กันเป็นกลุ่มพวก เป็นหมู่เหล่า ดังที่ กรอนลันด์ (มาลินี อยู่โพธิ์ . 2525:1 - 2; อ้างอิงมาจาก Gronlund. 1959) กล่าวว่า โดยปกติ ทุกคนต้องการมีสัมพันธภาพกับบุคคลรอบข้าง ไม่มีใครสามารถอยู่คนเดียวได้โดยไม่เกี่ยวข้องกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม นอกจากนั้นการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นยังเป็นลักษณะ จำเป็นที่สังคมทุกสังคมต้องการเสริมสร้างให้กับสมาชิกในสังคมของตนเพราะการมีสัมพันธภาพ ที่ดีของสมาชิก จะสามารถช่วยลดปัญหาของสังคมนั้น ๆ ลงได้ (Hurlock, 1978) ด้วยเหตุนี้ ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลรอบข้าง จึงเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้บุคคลดำรง ชีวิตได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน (วิจิตร อาวะกุล . 2537)

สถานศึกษานับเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญสถาบันหนึ่ง เพราะเป็นแหล่ง เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและเป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการอยู่ ในสังคมร่วมกับบุคคลอื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีลักษณะนิสัยใจคอและบุคลิกภาพที่แตกต่างไป จากตนเอง (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2527) เนื่องจากโรงเรียนประกอบด้วยบุคคล ต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อนรุ่นพี่ ครูอาจารย์ และบุคคลอื่น ๆ จึงเป็น โอกาสที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลที่เกี่ยวข้องและการที่ นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียน ก็จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกมั่นคงใน จิตใจ มีความสามารถปรับตัว รู้สึกได้รับการยอมรับและกล้าแสดงความคิดเห็น ทำให้เขา สามารถใช้ชีวิตในวัยเรียนได้อย่างมีความสุข (กิติกร มีทรัพย์. 2527) ในทางตรงกันข้ามถ้าหาก นักเรียนไม่สามารถที่จะปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้จะเกิดความรู้สึกวิตกกังวล ไม่ไว้ใจ สุขภาพจิตไม่ดี นำไปสู่ความขัดแย้งและปรับตัวไม่ได้ (Jonhson. 1972) และยิ่งส่งผลให้ไม่เห็น ความสำคัญของการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 14-16 ปี อยู่ในระยะวัยรุ่น ตอนกลางซึ่งเป็นวัยแห่งการปรับตัว เป็นวัยแห่งปัญหาและเป็นวัยที่มีความเคร่งเครียดทาง อารมณ์ (Hurlock . 1964:3) ปัญหาทางอารมณ์ที่วัยรุ่นประสบอยู่ที่สำคัญ คือ ปัญหาการ

ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคมและปัญหาการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนจะเป็นเครื่องตัดสินว่าเขามองโลกและตัวเองอย่างไร ถ้าเขารู้สึกมั่นคงในความสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ก็จะเห็นว่าโลกนี้อบอุ่นเป็นสถานที่ที่น่าอยู่ มีความรู้สึกมั่นใจในตนเองและผู้อื่นและจะแสวงหาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ อีกต่อไป อีกทั้งได้รับประสบการณ์จากกลุ่มเพื่อนทำให้เขาสามารถพัฒนาทักษะและทัศนคติทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการสร้างและรักษาความสัมพันธ์เมื่อเขาโตเป็นผู้ใหญ่ (สุณีย์ วีระดากร. 2526 : 178)

ในชีวิตวัยรุ่นเพื่อนมีอิทธิพลอย่างยิ่งเพราะวัยรุ่นมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำตัวให้เพื่อนฝูงยอมรับนับถือ วัยรุ่นจะมีความเข้าใจดีว่าเพื่อนมีความรู้สึกต่อตนอย่างไร ถ้าวัยรุ่นได้รับความนิยมนอกจากเพื่อนฝูงมากเพียงใด ย่อมทำให้เขาเป็นคนที่มักจะเป็นมิตร น่าคบกล้าแสดงออก วางตัวในการเข้าสังคมเป็น และมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้นเพียงนั้น ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพดังกล่าวนี้ย่อมจะช่วยให้วัยรุ่นได้รับความนิยมนอกของเพื่อนฝูง ตรงกันข้ามถ้าวัยรุ่นไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน มักจะสร้างเจตคติต่อตนเองในแง่ไม่ดีขึ้นมา โดยเฉพาะจะมีความรู้สึกแค้นเคียดและบางครั้งก็หวาดหวั่นใจ วัยรุ่นพยายามที่จะยอมรับและคล้อยตามความคิดเห็นการกระทำทุกอย่างของเพื่อน เพื่อที่เป็นที่รักใคร่และนิยมนอกของของกลุ่ม ทั้งๆ ที่บางครั้งอาจรู้สึกไม่เต็มใจก็ตามและบางครั้งจะพยายามแสดงตัวใช้ฮึดเพื่อไม่ให้เพื่อนประทับใจในความสามารถของตน (สุพัตรา สุภาพ. 2529 : 141)

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารายกรณี (Case Study) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธาราชาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่า สถานที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับชุมชนแออัด เขตดินแดง นักเรียนมาจากสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันทั้งในด้านสภาพที่อยู่อาศัย ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งทำให้นักเรียนมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะการปรับตัวของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์อาจารย์แนะแนวโรงเรียนกุนนทีรุทธาราชาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน เพื่อศึกษาปัญหาวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีปัญหาความสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ปัญหาด้านการเรียน เป็นต้น ดังนั้นจึงได้สำรวจปัญหา โดยการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนในโรงเรียนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 4 - 6 จำนวน 203, 229 และ 122 คน ตามลำดับ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีปัญหาการเรียนร้อยละ 68 ปัญหาสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนร้อยละ 20 และปัญหาส่วนตัวร้อยละ 12 ปรากฏว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูแนะแนว และการสำรวจปัญหาเบื้องต้นจากการใช้แบบสอบถามสอดคล้องกันคือ นักเรียนมี

ปัญหาในด้านปัญหาการเรียน ปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อนและปัญหาส่วนตัว ผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจปัญหาเบื้องต้นอีกครั้ง โดยใช้คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนในโรงเรียนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยราชวินิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 203, 229, 122 คน ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 17 ประสบปัญหาในการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน ได้แก่ ไม่ชอบทำงานร่วมกันกับเพื่อน ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม หลีกหนีในการทำงานกลุ่ม ไม่รู้วิธีการปฏิบัติตนกับเพื่อน อย่างเหมาะสม ไม่สนใจในความรู้สึกของเพื่อน ไม่รับฟังความคิดเห็นเพื่อน ไม่ให้ความช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนได้รับความเดือดร้อนหรือต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกัน มีความรู้สึกเบื่อหน่าย อึดอัดใจไม่สบายใจ มีการขัดแย้งกับเพื่อนก่อให้เกิดผลต่อสภาวะจิตใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนขาดความรักใคร่สมัครสมานสามัคคี ขาดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และเกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก

การที่นักเรียนประสบปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อน อาจส่งผลให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ ติดตามมาโดยเฉพาะด้านการเรียน ดังที่กรอนลันด์ (สุรชัย โกศิยะกุล, 2526 : 32; อ้างอิงมาจาก Gronlund, 1969) กล่าวว่า นักเรียนที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน และสภาพแวดล้อมมีปัญหาด้านสัมพันธระหว่างบุคคล เป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความเครียดและไม่มีความสุข ในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีในโรงเรียนระดับมัศึกษานั้นจะเป็นนักเรียนที่ปรับตัวได้ดี มีสัมพันธภาพที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

จากการที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้ศึกษาตัวแปรต่าง ๆ หลายประการที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน ดังที่ เดอคอสเตอร์ (Decoster, 1981 : 5789 - A) พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีปัญหาด้านสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน สอดคล้องกับอายเซงค์ (Eysench, 1968 : 117 - 131) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของเด็กได้แก่ บรรยากาศภายในครอบครัว ขนาดของครอบครัว อาชีพของพ่อแม่และความสนใจของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก คือ ให้ความรักความสนใจ สร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในบ้านและเห็นความสำคัญของเด็ก ผลที่ตามมาคือทำให้เด็กเป็นคนที่ให้ความร่วมมือเป็นมิตร ซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง ร่าเริง มีความรับผิดชอบระมัดระวังศึกษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมเท่าๆ กับของตนเอง มีความตรงไปตรงมา ไว้วางใจได้และสามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ มองตัวเองได้ตรงกับความเป็นจริง

จากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าว ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาว่า มีตัวแปรใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนกุนนทีรุทธาราชาวิทยาลัย เพื่อจะได้นำข้อมูลตัวแปรเหล่านั้นมาเป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือให้นักเรียนเหล่านี้ได้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม เป็นบุคคลที่มีคุณภาพอันเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอนกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและด้านบรรยากาศทางการเรียนและการสอนกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อน จากตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนจากตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอนของนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธาราชาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ผู้สอน อาจารย์แนะแนว อาจารย์ฝ่ายปกครอง ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องจะนำผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไปให้ความช่วยเหลือและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร การศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากประชากร ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร จำนวน 554 คน เป็นนักเรียนชาย 217 คน และเป็นนักเรียนหญิง 337 คน

2. ตัวแปรอิสระ

2.1 ตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ได้แก่

2.1.1 เพศ

2.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1.3 บุคลิกภาพ

2.2 ตัวแปรด้านครอบครัว จำแนกเป็น

2.2.1 ลักษณะชุมชน

2.2.2 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

2.2.3 สถานภาพสมรสของบิดา มารดา

2.2.4 บรรยากาศในครอบครัว

2.3 ตัวแปรด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอน ได้แก่ ครู วิธีการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน สภาพห้องเรียน บรรยากาศภายในห้องเรียน

3. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 สัมพันธภาพกับเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของนักเรียนทั้งทางด้านการให้ความ การแสดงกิริยาท่าทางอันประกอบด้วยลักษณะของการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ รู้จักการให้และการยอมรับ รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักและเข้าใจตนเอง สนใจในความรู้สึกของเพื่อน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลตลอดจนรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน เพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานกลุ่มและการปฏิบัติตนกับเพื่อนเป็นไปอย่างเหมาะสม

2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถทั้งทางด้านการใช้วาจา การแสดงกิริยาท่าทาง เพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานกลุ่มและการปฏิบัติตนกับเพื่อนเป็นไปอย่างเหมาะสมจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัว และด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 เพศ แบ่งเป็น

2.1.1.1 เพศชาย

2.1.1.2 เพศหญิง

2.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งวัดจากระดับผลการเรียนเฉลี่ยทุกรายวิชาของภาคเรียนที่ 1 ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5 ของปีการศึกษา 2540 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมเทอม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงเทอม 1 ปีการศึกษา 2540 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงเทอม 1 ปีการศึกษา 2540) โดยจำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 ลงไป

2.1.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.01 - 2.74

2.1.2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ระดับผลการเรียนที่สูงกว่า 2.74 ขึ้นไป

2.1.3 บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่รวมอยู่ภายในตัวของบุคคลและพฤติกรรมที่แสดงออก หรือตอบสนองในเหตุการณ์ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้บุคคลนั้นแตกต่างจากบุคคลอื่น บุคลิกภาพในงานวิจัยครั้งนี้จำแนกเป็น 3 ประเภท

2.1.3.1 บุคลิกภาพแสดงตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชอบเข้าสังคม ชอบสังสรรค์ มีเพื่อนมาก ไม่ชอบอ่านหนังสือหรือทำงานโดยลำพัง ชอบกิจกรรมที่ให้ความตื่นเต้น ชอบสนุกสนานร่าเริง ชอบการเปลี่ยนแปลงไม่จำเจ มองโลกในแง่ดี เป็นคนแสดงอารมณ์และความรู้สึกเปิดเผย มีแนวโน้มที่จะก้าวร้าวและวุ่นวาย ไม่ควบคุมอารมณ์

2.1.3.2 บุคลิกภาพแบบเก็บตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ไม่ชอบเข้าสังคมเป็นคนเงียบแยกจากผู้อื่น ชอบอ่านหนังสือโดยลำพัง ทำอะไรเต็มไปด้วยความระมัดระวัง และวางแผนล่วงหน้า เจ้าระเบียบ ซื่อตรง ซื่อาย ไม่ชอบความตื่นเต้นควบคุมอารมณ์ไม่ใคร่แสดงอารมณ์ความรู้สึก และให้ค่านิยมกับจริยธรรมสูง

2.1.3.3 บุคลิกภาพกึ่งแสดงตัว-เก็บตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีบุคลิกภาพร่วมกันระหว่างบุคลิกภาพแบบแสดงตัวและบุคลิกภาพแบบเก็บตัว

ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามวัดบุคลิกภาพ ซึ่งสมทรง สุวรรณเลิศ (2512) ดัดแปลงมาจากแบบวัดบุคลิกภาพ ของ มอดสเลย์ (MPI) ของไอเซงค์ (Maudsley Personality Inventory ของ H.J. Eysench.1964)

2.3 ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ ลักษณะชุมชนที่ครอบครัวของนักเรียนอาศัยอยู่ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดา หรือผู้ปกครองบรรพบุรุษในครอบครัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.1 ลักษณะชุมชนที่ครอบครัวของนักเรียนอาศัยอยู่ หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ที่แวดล้อมและที่อยู่อาศัยของนักเรียน โดยจำแนกเป็น แพลต 1-38 ของการเคหะที่พักในชุมชนแออัด เขตดินแดง และบ้านพักนอกเขตชุมชนแออัด

2.3.2 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง สถานภาพการเงินของบิดามารดาของนักเรียน พิจารณาจากรายได้ประจำเดือนของบิดามารดาจำแนกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 2.3.2.1 รายได้ 2,000 - 8,000 บาท
- 2.3.2.2 รายได้ 8,001 - 14,000 บาท
- 2.3.2.3 รายได้ 14,001 - 20,000 บาท
- 2.3.2.4 รายได้ 20,001 - 80,000 บาท
- 2.3.2.5 รายได้มากกว่า 80,000 บาท ขึ้นไป

2.3.3 สถานภาพสมรสของบิดามารดา หมายถึง ลักษณะการครองชีวิตสมรสของบิดามารดา จำแนกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 2.3.3.1 บิดามารดา อยู่ร่วมกัน
- 2.3.3.2 บิดามารดา แยกกันอยู่
- 2.3.3.3 บิดามารดา หย่าร้างกัน
- 2.3.3.4 บิดาหรือมารดา ถึงแก่กรรม
- 2.3.3.5 บิดาและมารดา ถึงแก่กรรม

2.3.4 บรรยากาศในครอบครัว หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อ พฤติกรรมที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองแสดงออกทั้งทางด้านการใช้วาจา การแสดงกิริยาท่าทาง อันแสดงออกถึงความรัก ความปรองดอง ความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน ตลอดจนการแสดงออก ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองทั้งทางด้านการใช้วาจา การแสดงกิริยาท่าทางที่มีต่อนักเรียน ได้แก่ การแสดงความรักและความห่วงใยโดยการพูดคุยให้คำปรึกษาแนะนำเวลาที่นักเรียน มีปัญหา การอบรมสั่งสอนอย่างมีเหตุผลเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและให้การ ยอมรับ ให้โอกาสแสดงความสามารถอย่างเหมาะสม ใช้เวลาเพื่อการพักผ่อนหรือทำกิจกรรม ต่าง ๆ ที่ทุกคนพอใจร่วมกันเพื่อการพักผ่อนหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทุกคนพอใจร่วมกัน การให้ ความสนใจเอาใจใส่โดยการพูดคุย ปรึกษา แนะนำในการคบหาเพื่อนพร้อมทั้งสนับสนุนให้ บุตรได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับเพื่อน

แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถาม สัมพันธภาพภายในครอบครัวของ กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (2526:87-98) และแบบสอบถาม บรรยากาศในครอบครัวของ วชิราภรณ์ ไชยรัตน์ (2539 : 104-107) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตร ประเมินค่าชนิด 5 อันดับ

2.4 ตัวแปรด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอน หมายถึง สภาพแวดล้อมทาง การเรียนการสอน ได้แก่ ครู วิธีการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน อุปกรณ์การเรียน การสอน สภาพห้องเรียนบรรยากาศในห้องเรียน

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนของ เสาวรัตน์ จุฬรัตน์ (2535:154-156) และแบบสอบถามบรรยากาศการเรียนการสอนของ ศรีระพร จันทร์โนทก (2538:106-108) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่าชนิด 5 อันดับ

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและด้านบรรยากาศทางการเรียน การสอนมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. มีตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและด้านบรรยากาศทางการเรียน การสอนมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4, 5 และ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. มีตัวแปรอย่างน้อยหนึ่งตัวที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. มีตัวแปรอย่างน้อยหนึ่งตัวที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน
จำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
  - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
  - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน
  - 2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ
    - 2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพศ
    - 2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
  - 2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
    - 2.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
    - 2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
  - 2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ
    - 2.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ
    - 2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
  - 2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะชุมชน
    - 2.4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะชุมชน
    - 2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะชุมชนกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
  - 2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
    - 2.5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
    - 2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน
  - 2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสของบิดามารดา
    - 2.6.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสของบิดามารดา

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสของบิดา มารดา

2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัว

2.7.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัว

2.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัวกับสัมพันธภาพ

กับเพื่อน

2.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศทางการเรียนการสอน

2.8.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศทางการเรียนการสอน

2.8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศทางการเรียนการสอนกับ

สัมพันธภาพกับเพื่อน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์หรือการเกี่ยวข้องกันของบุคคลรวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาารูปแบบของการมีส่วนร่วมต่อความคาดหวัง ความสัมพันธ์ทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม (พิสิทธิ์ ปทุมบาล . 2532 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Philip and The Merrian . 1966 : 125)

ชัยพร วิชชาวุธ (2530 : 69) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ได้ต่อบระหว่างบุคคล มนุษย์อยู่เป็นสังคม การกระทำของมนุษย์แต่ละคนจึงสัมพันธ์กับการกระทำของคนอื่น ๆ ในสังคม เกิดขึ้นทันทีเมื่อการกระทำของคนหนึ่งมีผลกระทบต่อผลกรรมที่อีกคนหนึ่งจะได้รับ

ซิคเกอร์ริง (Chickering.1969 : 94) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ได้แก่ การสามารถยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้ และการมีใจกว้าง ส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้ใจกัน การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน การให้และการรับ

จากความหมายของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าว สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกของบุคคลอันจะนำมาซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่ง ความรักใคร่ ความเข้าใจอันดีต่อกัน ได้แก่ การรู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักการให้และการยอมรับ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเมื่อบุคคลอื่นต้องการความช่วยเหลือ

แนวคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

สัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นองค์ประกอบหนึ่งของทฤษฎีพัฒนานิสิตนักศึกษาของ ชิกเกอร์ริง (Chickering . 1963:8) ที่ ไวท์ (White . 1956:343) ได้กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะช่วยให้ นิสิตนักศึกษาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพจิตดี

การสร้างสัมพันธภาพ

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีนั้นต้องเริ่มจากตนเองก่อน เพื่อนำมาซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ซึ่ง วิจิตร อวระกุล (2527:64) กล่าวว่า ก่อนที่เราจะสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีนั้น เราต้องทราบว่าตัวเรามีข้อบกพร่องในการสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงตัวเราให้เป็นที่นิยมชอบพอ หรือเสริมสร้างจุดดีให้ดีขึ้นหรือเด่นยิ่งขึ้น

สุธีพันธ์ กรลักษณ์ (2526:1) กล่าวว่า เมื่อมนุษย์รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และยอมรับตนเองแล้วก็จะรู้จักเข้าใจและยอมรับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น และทองเรียน อมรัชกุล (2530:112-113) ได้แบ่ง “ตน” ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ตนตามอุดมคติ (Ideal Self) หมายถึง ตนที่เราอยากจะเป็น เช่น อยากเป็นคนเก่ง คนรวย คนสวย เป็นต้น

2. ตนที่ตนเองรับรู้และคนอื่นรับรู้ (Percieved Self) มี 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 ตนที่ตนเองรับรู้ หมายถึง การที่เรามองตนเองว่าเป็นอย่างไร เช่น เรามองว่าตัวเองเก่ง ดี ฉลาดหลักแหลม เป็นต้น

2.2 ตนที่คนอื่นรับรู้ หมายถึง การที่คนอื่นมองว่าเรามีลักษณะอย่างไร เช่น เป็นคนสุภาพ ไม่เป็นมิตร เอาเปรียบ เป็นต้น

3. ตนที่เป็นจริง (Real Self) หมายถึง สภาพที่แท้จริงของบุคคล บางครั้งบุคคลบางคนไม่สามารถรู้จักตนเองได้ดี จึงแสดงพฤติกรรมออกไปไม่เหมาะสม เช่น บางคนชอบร้องเพลงทั้ง ๆ ที่ร้องไม่ไพเราะเลย

นอกจากนี้ จอห์นสัน (Johnson, 1986:7-9) ได้เสนอแนะวิธีปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไว้ดังนี้ คือ

1. การรู้จักและไว้วางใจกัน ซึ่งจะเกิดได้จากการเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยว่าเรามีความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่ได้กระทำไป การตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ รู้เข้าใจและยอมรับในความรู้สึก ความคิด ความสามารถและการกระทำของตนเอง การยอมรับตนเอง ได้แก่ พอใจและยอมรับลักษณะต่าง ๆ ของตนเอง ซึ่ง ฮามาเชค (Hamachek, 1971:112) ได้ศึกษา พบว่า บุคคลยิ่งมีการยอมรับตนเองมากเท่าไรก็ยิ่งมีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้นเท่านั้น และมีความไว้วางใจกัน โดยเชื่อมั่นว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อน จะให้การสนับสนุนเรา และความไว้วางใจนี้ จะเกิดจากการยอมรับบุคคลอื่น มีการติดต่อกันอย่างเปิดเผยและมีการช่วยเหลือกันเท่าที่จะกระทำได้ ซึ่งความไว้วางใจนี้เป็นปัจจัยสำคัญ หากปราศจากความไว้วางใจซึ่งกันและกันแล้วความสัมพันธ์ก็ไม่อาจดำเนินต่อไปได้

2. การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา ได้แก่ บอกความคิด ความรู้สึกของเราให้ผู้อื่นทราบอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา

3. การยอมรับและสนับสนุนกัน ได้แก่ ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีปัญหา หรือประสบภาวะวิกฤติ

4. การรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้ง จะช่วยให้บุคคลมีความใกล้ชิดและสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ในการติดต่อหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เราต้องเป็นตัวของตัวเองและรู้วิธีการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของตนและของบุคคลอื่น และต้องไม่เป็นการทำร้ายตนเองหรือมีลักษณะที่คอยสนองตอบความต้องการของบุคคลอื่นอยู่เสมอหรือพยายามที่จะทำอะไรเพื่อบุคคลอื่นแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกเหนื่อยอ่อนทั้งกายและใจ (ซูซีย์ สมิทธิไกร, 2528:113-114)

นอกจากนี้การยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เพราะบุคคลจะดีเหมือนกันหมดทุกคนไม่ได้ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ใช่คนแล้วไปหมดทุกคน บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง จากดีที่สุด ดีมาก ดี ค่อนข้างดี พอใช้ ใช้ไม่ได้ เลว เลวน้อย เลวมาก เหล่านี้ละกันไป

บุคคลจึงต้องเผชิญและสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การยอมรับความแตกต่างของบุคคล จะทำให้บุคคลเข้าใจได้ มีความอดทนในความสัมพันธ์กัน (วิจิตร อวาระกุล . 2537 : 30)

วิจิตร อวาระกุล (2537:30-31) ได้กล่าวถึงความแตกต่างของบุคคล ไว้ดังนี้

1. รูปร่าง หน้าตา ท่าทาง(Appearance) บุคคลย่อมเลือกเกิดไม่ได้ บางคนสูง บางคนต่ำ บางคนขาว บางคนหน้าตาดี บางคนพิการ เป็นต้น แต่บุคคลมีความเป็นคนเสมอกันหมด ดังนั้น จึงไม่ควรมีอคติในรูปร่าง ท่าทาง และการแต่งกายของบุคคล ในการมีสัมพันธภาพ
2. อารมณ์ (Emotion) บุคคลมีอารมณ์ต่างกัน บางคนอารมณ์เย็น บางคนอารมณ์ร้อน โมโห จุนเจียว โกรธง่าย
3. นิสัย (Habit) บางคนนิสัยดี ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต แต่บางคนนิสัยใจคอร้าย ไร้ใจไม่ได้ คดโกง เป็นต้น
4. ทักษะ (Attitude) ความรู้สึกที่แสดงออกแตกต่างกันเป็นรายบุคคล หรือเป็นหมู่เหล่า
5. พฤติกรรม (Behavior) การแสดงออกของบุคคลแตกต่างกันไปตามสาเหตุหรือสิ่งเร้า
6. ความถนัด (Aptitude) บุคคลมีความถนัดตามธรรมชาติต่างกัน ถ้าได้ทำงานที่ถนัดจะทำได้มาก ทำได้ดี ผลงานดี ขวัญในการทำงานดี แต่ถ้าให้ทำงานในสิ่งที่ไม่ถนัด นอกจากจะทำได้ไม่ได้หรือทำได้แต่ไม่ดี ผลงานเสียแล้ว ยังหนักใจ และกลุ่มใจอีกด้วย
7. ความสามารถ (Ability) บุคคลมีความสามารถแตกต่างกัน เช่น ด้านร่างกาย แข็งแรงไม่เท่ากัน คนที่แข็งแรงย่อมทำงานหนักได้มากกว่าคนอ่อนแอ ผู้ชายแข็งแรงกว่าผู้หญิง และผู้หญิงทำงานละเอียด เรียบร้อยกว่าผู้ชาย
8. สุขภาพ (Health) บุคคลย่อมมีสุขภาพอ่อนแอแข็งแรงไม่เท่ากัน บางคนผอมแห้งแรงน้อย บางคนมีโรคประจำตัว บางคนสมบูรณ์
9. รสนิยม (Taste) บุคคลมีรสนิยมต่างกัน ดังนั้น ไม่ควรดูถูกเหยียดหยาม เยาะเย้ยถากถาง ต่ำหนิติเตียนกัน เพราะบุคคลมีพื้นฐานต่างกัน
10. สังคม (Social) สังคมของบุคคลแต่ละคนจะแตกต่างกัน ทุกคนจะมีโลกและสังคมของตนเอง

เดวิส (Davis . 1967:15-18) กล่าวว่า บุคคลมีความแตกต่างกัน บุคคลโดยทั่วไปนั้นถ้าพิจารณาอย่างผิวเผินแล้วจะเห็นว่าเหมือน ๆ กันหมด แต่ที่จริงแล้วบุคคลแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว นั่นคือ แต่ละคนจะแตกต่างกันไปจากคนอื่นในเรื่องจิตใจ สติปัญญา ร่างกาย ซึ่งหมายถึง รูปร่าง ลักษณะ เชื้อชาติ ความสมบูรณ์ เพศ อารมณ์ และสังคม ซึ่งหมายถึง การศึกษา เศรษฐกิจ ครอบครัว วัฒนธรรม เกียรติยศ ชื่อเสียง ความเชื่อถือ ตลอดจนศาสนาที่นับถือ

ดังนั้น การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จึงไม่ควรคาดหวังที่จะให้คนอื่นคิดและปฏิบัติเหมือนเรา ขณะเดียวกัน เราก็ไม่จำเป็นต้องคิดหรือปฏิบัติเหมือนคนอื่น

หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ

ความสามารถที่จะให้ผู้อื่นยอมรับเป็นเพื่อนนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะทางสังคมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่ง โคลแมนและแฮมเมน (สุภาพพรรณ โคตรจรัส . 2527; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammen. 1974) ได้กล่าวถึงหลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยที่สำคัญได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์ร่วม

สัมพันธภาพใดก็ตามจะยั่งยืนก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพนั้น สนองความต้องการของบุคคลทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะ เป็นเพื่อความรัก การเป็นที่ยอมรับทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี เป็นต้น ถ้าไม่สนองความต้องการ แม้ในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสัมพันธภาพไม่อาจคงอยู่ได้ ดังนั้น การมีวัตถุประสงค์และความต้องการร่วมกันจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2. การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของบุคคล

สัมพันธภาพที่ใกล้ชิดอาจแตกร้างลงได้ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งล่วงล้ำสิทธิและไม่ยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นตัวของตัวเอง คนที่เคยสนิทกันอาจเลิกคบกันได้การปฏิบัติต่อกันแบบประชาธิปไตยด้วยความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกันจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะต้องยอมรับและเห็นด้วยกับความคิดหรือความเชื่อของเขา

3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพ

สัมพันธภาพทางสังคมโดยทั่วไปมักมีโครงสร้างและลักษณะการติดต่อสื่อสารเฉพาะอย่างที่เป็นที่ตกลงสอดคล้องต้องกัน เช่น สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับเพื่อน บิดามารดากับบุตร เป็นต้น โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารจะขึ้นอยู่กับผู้อื่นที่อยู่ในสัมพันธภาพนั้น ๆ เป็นราย ๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารที่พัฒนาขึ้นอยู่กับขอบเขตที่สร้างความพึงพอใจให้ทั้งสองฝ่าย สัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายได้รับ

4. องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร

องค์ประกอบในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้แก่

4.1 การมีภูมิหลังและประสบการณ์แตกต่างกัน เช่น ผู้มีระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจเดียวกันมักมีภาษาที่สื่อสารความหมายระดับเดียวกัน

4.2 การเลือกรับรู้โดยให้ความสนใจเฉพาะข้อความบางตอน ทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมด ซึ่งทำให้การตีความผิดพลาดได้

4.3 อารมณ์และความรู้สึกในขณะที่มีการรับรู้ปัจจัยในสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ หรือบุคคลที่ก่อให้เกิดอารมณ์ต่าง ๆ เช่น ความมั่นใจ ความกลัวหรือความโกรธ เป็นต้น อาจทำให้เกิดรับรู้และการตีความหมายที่ผิดพลาดได้

4.4 ความไม่ไวในการรับรู้ ส่วนใหญ่อารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในข้อความต่าง ๆ มีความหมายสำคัญยิ่งกว่าข้อความที่สื่อสารออกมา ความไม่สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่อาจทำให้รับรู้ตีความหมายพลาดได้

5. การรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างกระจ่าง

5.1 การรับรู้ตนตามความเป็นจริงซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับตนเอง

5.2 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงความเป็นจริงย่อมนำไปสู่การยอมรับในตัวจริงของผู้อื่น

5.3 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงความเป็นจริง ซึ่งสัมพันธภาพจะยืดยาวได้ถ้าสนองความต้องการและก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย ดังนั้นจึงต้องพยายามขจัดปัญหาในการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้น

6. การห่วงใยในสวัสดิการของผู้อื่น

อาจแสดงออกโดยการพูดหรือกระทำ อาจพูดปลอบใจ แสดงความห่วงใย หรือให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นประสบความยุ่งยากลำบากใจ หรือแสดงความซาบซึ้ง แสดงความขอบคุณในคุณความดีที่ผู้อื่นได้แสดงต่อตน แสดงความชื่นชมในความดีที่ผู้อื่นมี ย่อมเป็นการเสริมแรงคุณลักษณะเช่นนั้น และช่วยสร้างเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

7. การซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

การเป็นตัวของตัวเองจะซื่อสัตย์ต่อความคิดเห็น และความเชื่อมั่นของตนเอง นั้นเป็นสิ่งสำคัญบุคคลไม่ควรหลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงเพียงเพราะไม่กล้าเผชิญความขัดแย้ง และควรมีความเชื่อมั่นด้วยว่าผู้อื่น ก็ย่อมจะกล้าเผชิญความขัดแย้งและควรมีความเชื่อด้วยว่าผู้อื่นก็ย่อมกล้าเผชิญความจริงและหาทางแก้ไขปัญหาได้ในทางสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริง ที่พูดต้องแสดงให้เห็นความเคารพในความเป็นตัวของตัวเองของผู้อื่น คำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงความห่วงใยเป็นมิตรอย่างจริงใจด้วยความหวังดี จึงเป็นความจริงที่นุ่มนวลไม่ก้าวร้าว ถ้าเพื่อนถามว่าชอบทรงผมแบบใหม่ของเขาไหม ถ้าเราไม่ชอบเห็นว่ามันสวย การตอบดูว่าไม่คุ้นหน้า ทรงเก๋ถ้าจะรับหน้ามากกว่าคงจะสร้างสรรค์กว่าการตอบว่าดูไม่ได้เลยหรือน่าเกลียด เป็นต้น

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า พื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพทางสังคมโดยทั่วไปแล้ว ปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสารนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง รวมถึงการมีวัตถุประสงค์และความต้องการที่ตรงกัน นอกจากนี้การรู้จักและเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้อง จะนำมาซึ่งการรู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

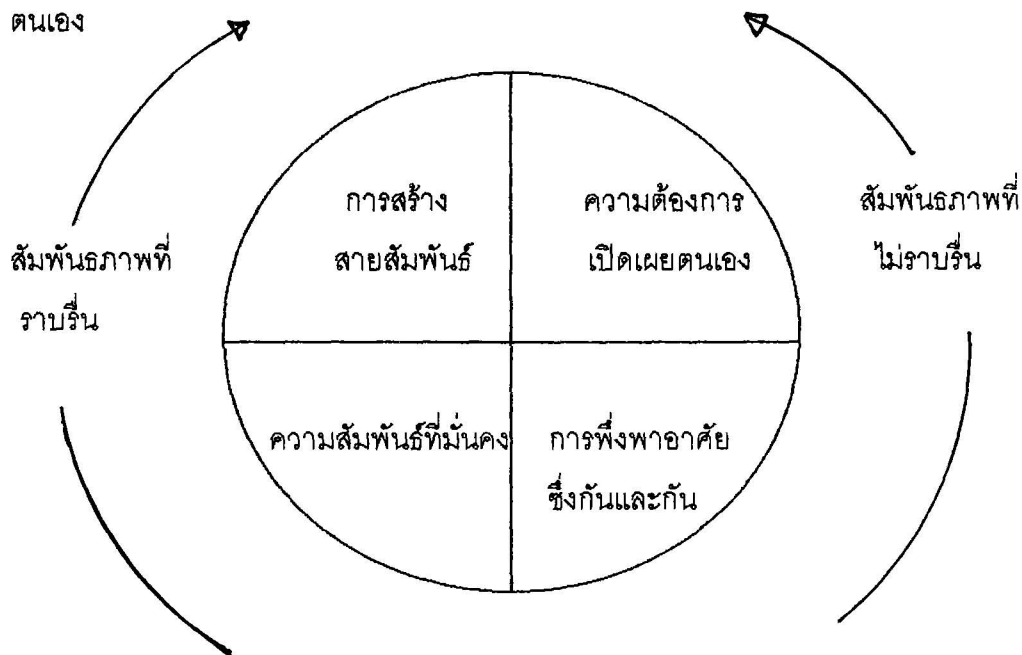
การพัฒนาสัมพันธภาพ

แซสส์ (Sasse . 1975:115-117) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับผู้อื่นมิได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ สัมพันธภาพจะเจริญหรือมีความมั่นคงขึ้นอยู่กับบุคคลและความสัมพันธ์ของบุคคล ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นจึงเป็นพื้นฐานของกระบวนการพัฒนาความรู้สึกและการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

การพัฒนาสัมพันธภาพ ประกอบด้วย

1. การสร้างสายสัมพันธ์ เป็นความรู้สึกที่ทำให้บุคคลอื่นสบายใจ การสร้างสายสัมพันธ์ที่นำไปสู่การปฏิสัมพันธ์ในครั้งต่อไป ขณะที่พัฒนาสายสัมพันธ์ บุคคลจะรู้สึกสบายใจ ไม่ป้องกันตนเองแต่จะเปิดเผยตนเองและเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองมากขึ้น
2. การเล่าเกี่ยวกับตนเอง เมื่อบุคคลมีสายสัมพันธ์ต่อกัน บุคคลมักชอบเล่าความรู้สึก ประสบการณ์ และทัศนคติของตนเอง ทำให้รู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น
3. การรู้จักพึ่งพาซึ่งกันและกัน บุคคลจะได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทราบว่าผู้อื่นชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เพื่อได้ตอบสนองได้ถูกต้อง และทราบว่าจะช่วยเหลือกันได้อย่างไร
4. ความต้องการสัมพันธ์ที่มั่นคง บุคคลเริ่มมีการเคารพซึ่งกันและกัน มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น และมีความรักในสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นเพื่อให้สัมพันธภาพนั้นมั่นคงต่อไป

แซสส์ ยังกล่าวอีกว่า การพัฒนาทั้งสี่ขั้นเปรียบเหมือนสี่ล้อรวมทั้งหมดคือ วงล้อ โดยสามารถหมุนไปข้างหน้าหรือข้างหลังได้ หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวก วงล้อก็หมุนไปข้างหน้าและจะหมุนไปเรื่อย ๆ เป็นความสัมพันธ์ที่มั่นคง แต่ถ้าการสร้างสายสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะการโต้เถียง เอาชนะกัน ในบรรยากาศที่ไม่ดี จะทำให้บุคคลเริ่มลดการเปิดเผยตนเอง

ภาพประกอบ 1 วงล้อสัมพันธภาพ

นอกจากนี้ แซสส์ (Sasse . 1975:118-120) ยังกล่าวว่า การสร้างความคุ้นเคยเป็นสิ่งสำคัญซึ่งเปรียบเสมือนบันไดที่บุคคลต้องก้าวไปที่ละขั้น ดังนี้

1. ความใกล้ชิดทางปัญญา เมื่อบุคคลมาพบกันมักจะเริ่มความสัมพันธ์ด้วยคำพูดและความคิด เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับภาพยนตร์ ความเป็นไปของสังคม เป็นต้น ในขั้นนี้ต่างก็รักษาความรู้สึกที่แท้จริงในบางเรื่องของตนไว้และไม่แสดงออกเกินไป
2. ความใกล้ชิดทางร่างกาย บุคคลที่มาถึงขั้นนี้จะมีความสนิทสนมกันมากขึ้น มีการสัมผัสกัน เช่น การจับมือ การแตะไหล่ การโอบกอด เป็นต้น
3. ความใกล้ชิดทางอารมณ์ บุคคลจะสามารถแสดงความรู้สึกของตนออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่เสแสร้ง ไม่ปกป้องตนเอง บุคคลจะสามารถเข้าใจ มีความรักและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้สึกส่วนตัวหรือความคิดส่วนตัว

เนื่องด้วยความต้องการของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน บางคนต้องการหรือชอบมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพราะบุคคลนั้นมีความคิดและความสามารถทางปัญญา ส่วนบางคนมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพราะมีความใกล้ชิดทางอารมณ์ ไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ในขณะที่สัมพันธ์ภาพกำลังพัฒนานั้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาสัมพันธ์ภาพคือ ลักษณะของบุคคล ได้แก่ (Sasse . 1975:120-131)

1. ความไว้วางใจ ความสามารถในการไว้วางใจผู้อื่น เป็นการแสดงถึงความเชื่อมั่นว่าจะไม่มีใครปฏิเสธ หรือทำให้เราเสียความรู้สึก ความไว้วางใจในที่นี้ หมายถึง การที่เราคาดหวังว่าบุคคลอื่นจะให้การยอมรับและสนับสนุน ความไว้วางใจจะเริ่มระหว่างสองระยะแรกของวงล้อสัมพันธ์ภาพ กล่าวคือ ขณะสร้างสายสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความไว้วางใจจะมีส่วนสำคัญและเป็นตัวชี้ว่า วงล้อสัมพันธ์ภาพจะเดินไปทางใด

2. ความรักหรือความชอบ ความต้องการความรักความพอใจจะเป็นสิ่งสำคัญของสัมพันธ์ภาพ โดยเฉพาะจำนวนและปริมาณของความรักในสัมพันธ์ภาพเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยในการพัฒนา แต่ไม่จำเป็นว่าสัมพันธ์ภาพที่เกิดขึ้นจะต้องมีความรัก เช่น สัมพันธ์ภาพในทางธุรกิจ

3. พลังหรืออำนาจ เป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล พลังหรืออำนาจจะเห็นได้ชัดในบางสัมพันธ์ภาพ เช่น พ่อแม่มีอำนาจลงโทษลูก ตำรวจมีอำนาจยึดใบขับขี่ เป็นต้น พลังหรืออำนาจมิได้มีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดังตัวอย่าง ลูกก็มีพลังหรืออำนาจที่จะแสดงออกได้หลายทาง เช่น ปัสสาวะรดที่นอน เป็นต้น พลังหรืออำนาจมักเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจ อายุ การศึกษา การเงิน เพศ ทักษะหรือความสามารถ บุคลิกภาพ

แต่พลังหรืออำนาจมักจะเป็นที่มาของความขัดแย้ง บุคคลบางคนมีความต้องการอำนาจและมีความสุขมากที่ได้ใช้อำนาจ แต่บางคนต้องการเพียงเล็กน้อย บุคคลที่ต่อสู้เพื่ออำนาจจะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ไม่ยั่งยืน

คัมมิง (Cumming . 1949 : 145-146) กล่าวว่า สัมพันธภาพจะเกิดได้ดั่งนั้น ควรประกอบด้วย

1. ความใกล้ชิดทางกายภาพ (Physical Proximity) เช่น ระยะห่างของบ้าน ที่ศทางของบ้าน เป็นต้น
2. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน
3. การมีทัศนคติที่คล้ายคลึงกัน
4. การแลกเปลี่ยนความต้องการซึ่งกันและกัน ได้แก่ การยอมรับ ความเคารพนับถือ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการช่วยเหลือ

ปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ไซนเดอร์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ . 2529:12; อ้างอิงมาจาก Schneider . 1976) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ดังนี้ คือ

1. ความพอใจร่วมมือ (Mutuality) หมายถึง การที่บุคคลคบหาสมาคมกันนั้น จำเป็นจะต้องคำนึงถึงความรู้สึก และความพอใจของทั้งสองฝ่ายเป็นเบื้องต้น ต่างฝ่ายก็พอใจที่จะคบหาสมาคม ถ้าต่างฝ่ายต่างก็ไม่พอใจที่จะรู้จักหรือคบหาสมาคมกันแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็จะไม่ยืดยาวต่อไป อาจจะเป็นการรู้จักกันอย่างผิวเผินเท่านั้น

2. การรู้จักและไว้วางใจกัน (Knowledge and Trust) เมื่อบุคคลพอใจที่จะคบหาสมาคมกันแล้ว ก็ต้องทำความรู้จักกัน ต้องศึกษารายละเอียดและประวัติส่วนตัวของฝ่ายตรงข้ามหาโอกาสสนทนากันแล้ว วิเคราะห์ดูว่าบุคคลนั้น ๆ ทัศนะหรือรสนิยมแบบเดียวกับตนหรือไม่ การที่จะให้ผู้อื่นไว้วางใจตนเองนั้น บางคนจะใช้วิธีเปิดเผยตัวเองแสดงความบริสุทธิ์ใจเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามรู้จักคุ้นเคยหรือไว้วางใจรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจสนิทสนมกันเป็นอย่างดี

3. ปทัสถานส่วนบุคคล (Personal Norms) สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ได้แก่ ปทัสถานส่วนตัวของแต่ละบุคคลยึดมั่นและแสดงออกอันมีผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น การแสดงกริยามารยาท ความประพฤติส่วนตัว

อุปนิสัยใจคอและบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เป็นต้น ถ้าบุคคลมีปทัสถานส่วนบุคคลดีก็ เป็นเสน่ห์ของบุคคลนั้นทำให้บุคคลนั้นเป็นที่รักใคร่และชื่นชอบของบุคคลอื่นอันจะเป็นปัจจัยใน การสร้างความสัมพันธ์ภาพหรือมิตรภาพที่ดีต่อกันได้

4. การลงทุนส่วนตัว (Self Investment) เมื่อบุคคลเข้าไปมีความสัมพันธ์ กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นใดก็ตาม บุคคลอาจจะได้กำไร หรือขาดทุน กำไรในที่นี้หมายถึง ความพอใจ ความสำเร็จ ความร่ำรวยและความสุขใจ ส่วนขาดทุน หมายถึงความไม่สบายใจ ความทุกข์ใจ ความอับอายและความกระวนกระวายใจ คำว่าต้นทุน หมายถึง ทรัพย์สิน เงินทอง ชื่อเสียง โอกาส และเวลาที่เสียไปด้วย ดังนั้นการที่บุคคลจะคบกับใครนั้นแต่ละ บุคคลจะต้องพิจารณาถึงกำไรและขาดทุนไว้ในใจและยอมลงทุนโดยเสียบางส่วน เพื่อแลกกับ บางอย่างทีพอใจ

คาร์คัพและเบเรนสัน (Carkhuff and Berenson . 1977:203-207) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ดังนี้

1. การเปิดเผยความรู้สึก การเปิดเผยความรู้สึกเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย เพื่อความเข้าใจอันดีและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง
2. มีความรู้สึกร่วม หมายถึง สามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น รับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคล
3. เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น หมายถึง ยอมรับบุคคลอื่นโดยไม่ ตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ไม่ประเมินบุคคล เคารพในบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
4. การยอมรับโดยไม่ต้องเห็นด้วย หมายถึง การเป็นผู้ฟังที่ดีที่พยายามทำ ความเข้าใจโดยประเมินบุคคลอื่นและให้ความสนใจบุคคลอื่น

จากปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สัมพันธภาพที่ดีจะยาวนานแน่นแฟ้น ถ้าบุคคลคำนึงถึงความรู้สึกและความพอใจซึ่งกันและกัน มีปทัสถานส่วนบุคคลที่ดี มีการเปิดเผยความรู้สึกซึ่งกันและกัน เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น อีกทั้งยังต้องพยายามที่จะรู้จักและเข้าใจในบุคคลอื่น

คุณภาพของสัมพันธภาพ

คุณภาพของสัมพันธภาพ หมายถึง ความรู้สึกจากการพึ่งตนเองหรือพึ่งบุคคลอื่น ไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้วางใจ การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนตลอดจนการให้และการรับ (Chickering . 1969:94)

บุคคลจะมีสัมพันธภาพสนิทสนมกันได้จะต้องมีพื้นฐาน ของความไว้วางใจเกิดขึ้น ก่อนความไว้วางใจจะทำให้บุคคลเกิดความอบอุ่นใจ กล่าวแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การมีความไว้วางใจจะเกิดขึ้นถ้าบุคคลมีความรู้สึกว่าคุณได้รับการ สนับสนุนและยอมรับมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความไว้วางใจกันมากขึ้น (อรุณีประภา หอมเศรษฐี . 2529:53-54) นอกจากนี้สัมพันธภาพที่บุคคลมีการเปิดเผยตนเอง จะทำให้เกิดความไว้วางใจมั่นใจในตัวบุคคลนั้น ๆ การไว้วางใจจะเกิดจากการยอมรับบุคคลอื่น และมีการติดต่อกันอย่างเปิดเผย มีการช่วยเหลือกันเท่าที่กระทำได้ หากบุคคลมีการเปิดเผยตนเองแต่ไม่รู้สึกยอมรับบุคคลอื่น ความไว้วางใจก็จะไม่เกิดขึ้นและไม่เกิดการเปิดเผยตนเองอีก ต่อไป (Johnson . 1972:43-46)

สำหรับบุคคลที่ให้ความสำคัญกับการวิพากษ์วิจารณ์มากเกินไป จะเป็นบุคคลที่ไม่มี ความไว้วางใจ และชอบตำหนิติเตียนบุคคลอื่น ถ้าบุคคลเรียนรู้ที่จะไว้วางใจบุคคลอื่น จะทำ ให้บุคคลนั้นไม่มองว่าตนเองอยู่เหนือกว่าหรือต่ำกว่าบุคคลอื่น แต่จะนับถือบุคคลว่าเป็นบุคคล หนึ่งหรือเป็นเพื่อนมิใช่ศัตรูหรือคู่แข่ง บุคคลจะปฏิบัติต่อบุคคลอื่นในฐานะที่เป็นมนุษย์มากกว่า วัตถุ (ชูชัย สมितिไกร . 2528:87-88)

ส่วนการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเป็นการให้ความช่วยเหลือ ต่อบุคคลอื่นขณะ เดียวกันต้องไม่เป็นการทำร้ายต่อตนเอง หรือมีลักษณะที่สนองตอบความต้องการของบุคคล อื่นเสมอ พยายามที่จะทำอะไรเพื่อบุคคลอื่นแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกเหนียวอ่อน ทั่วทั้งกายและใจ กลายเป็นบุคคลที่ห่างเหินกับตนเอง แต่ถ้าเราเป็นตัวของตัวเองและรู้วิธีการ สร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของตนเองและบุคคลอื่น ถ้าแม้ว่าเราจะช่วยเหลือ บุคคลอื่นในยามที่บุคคลนั้นมีปัญหา แต่เราก็จะไม่แก้ปัญหาแทนบุคคลนั้นทั้งหมดทุกอย่าง เพราะเรามีความเชื่อมั่นว่า บุคคลนั้นมีความสามารถที่จะรับผิดชอบตนเองได้ (ชูชัย สมितिไกร . 2528:113-114)

นอกจากนี้ในการติดต่อหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่มีใครที่จะเป็น “ผู้รับ” หรือ “ผู้ให้” อยู่ฝ่ายเดียวได้ ควรมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมสังคมที่จะต้องมีการตอบสนอง กันอยู่ตลอดเวลา พฤติกรรมสังคมนี้นี้เป็นศิลปะที่เรียนรู้ได้ แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพื้นฐาน

อันละเอียดอ่อนในจิตใจของแต่ละบุคคล บางคนละเอียดอ่อนมาก สามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้ไวและสามารถ “ให้” สิ่งที่คุณนั้นต้องการได้ถูกต้อง ทั้งกาลเทศะ ผลที่เกิดขึ้นนั้นคือความพอใจ อันนำไปสู่ไม่ตรีจิตและมิตรภาพ แต่บางคนพื้นฐานจิตใจยังไม่ละเอียดอ่อนนัก จึงยังไม่สามารถอ่านความรู้สึกหรือความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่งได้ การตอบสนองจึงอาจจะไม่ตรงหรือไม่ถูกต้อง ผลที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะนำไปสู่ความขัดแย้ง นอกจากนี้ปัจจัยที่แฝงอยู่และเป็นเครื่องเสริมให้มิตรภาพดำเนินไปอย่างราบรื่น คือ ความจริงใจที่เกิดขึ้นทั้งฝ่ายผู้ให้และผู้รับ (กิตติยวดี บุญเชื้อ . 2525:114)

จากคุณภาพของสัมพันธภาพดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณภาพของสัมพันธภาพควรมีพื้นฐานของความไว้วางใจเกิดขึ้นก่อน เพราะความไว้วางใจจะเกิดขึ้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกว่าคุณคนได้รับการสนับสนุนและการยอมรับ มีการเปิดเผยตนเองและยอมรับในบุคคลอื่น นอกจากนี้บุคคลควรมีความเป็นตัวของตัวเอง และสามารถรู้จักวิธีการสร้างสมดุล ระหว่างความต้องการตนเองและบุคคลอื่นก็จะทำให้มีคุณภาพของสัมพันธภาพเกิดขึ้นได้

การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน

วิจิตร อวระกุล (2537:65-69) กล่าวว่า วิธีปฏิบัติให้เพื่อนรักใคร่เห็นอกเห็นใจควรปฏิบัติดังนี้

1. เปิดฉากทักทายติดต่อกัน
2. มีความจริงใจต่อเพื่อน
3. หลีกเลี่ยงการนินทาเพื่อน
4. อย่าขัดทอดความผิดให้เพื่อน
5. ยกย่องชมเชยเพื่อนในสิ่งที่สมควร
6. ให้ความร่วมมือในกิจการของเพื่อนด้วยความเต็มใจเสมอ
7. ให้เพื่อนได้ทราบในเรื่องที่เขารับผิดชอบ หรือเกี่ยวข้อง
8. ฟังความเห็นของเพื่อน ๆ บ้าง
9. หลีกเลี่ยงการทำตัวเหนือเพื่อน
10. ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย
11. ใจกว้างและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนฝูง
12. ออกไปพบปะสังสรรค์กันกับเพื่อนบ้างตามสมควร
13. ให้ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเพื่อนในยากทุกขหรือ

แนวทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

การที่จะทำให้วัยรุ่นสามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันควรปฏิบัติดังนี้ (กันยา สุวรรณแสง, 2533:61-65; ปราวณี พรรณวิเชียร, 2534:76-78)

1. แสดงกริยาอ้อมอ้อมแหม้มใจ เพราะรอยยิ้มเป็นการแสดงออกซึ่งความรัก ที่มีความหมายมากที่สุดแต่ลงทุนน้อยที่สุด
  2. แสดงความสนใจกับบุคคลอื่น เช่น การทักทาย การไต่ถามทุกข์สุข
  3. ตั้งใจฟังบุคคลอื่นพูด หากท่านกำลังทำงาน เมื่อมีบุคคลอื่นมาสนทนาด้วย ก็ควรจะเก็บงานที่ทำเอาไว้ชั่วคราวก่อน อย่าทำงานไปด้วยสนทนาไปด้วย เพราะเป็นกิจวัตรที่ไม่เหมาะสม อันแสดงถึงการไม่ให้ความสนใจบุคคลนั้น
  4. แสดงกริยารับฟังข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น
  5. ทำตนให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี อย่าจ้องจับผิดบุคคลอื่น จะทำให้เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน หากบุคคลอื่นทำอะไรก็ให้มองในแง่ดีไว้ก่อน อย่าคอยจ้องแต่จะนินทา
  6. แสดงความเกรงใจต่อบุคคลอื่น เนื่องจากความสนิทสนมเกินไป อาจทำให้เกิดความเกรงใจกัน
  7. รู้จักระงับอารมณ์ ในการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น ๆ นั้นอาจมีสิ่งทำให้เกิดไม่พอใจขึ้นได้ ดังนั้น หากเราเกิดอารมณ์ก็ควรระงับอารมณ์เอาไว้บ้าง เพราะการเป็นคนเจ้าอารมณ์ไม่ได้ก่อให้เกิดอะไรดีขึ้นมาเลย นอกจากจะทำลายความสัมพันธ์ที่เคยมีมาก่อน
  8. วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม ไม่แสดงกริยาอาการโอ้อวด ยกตนข่มท่าน ไม่ว่าบุคคลใดก็ตามไม่มีใครชื่นชมคนที่ข่มให้เขาต่ำลง
  9. รู้จักปฏิเสธคำขอร้องที่ไม่มีเหตุผลของผู้อื่น ด้วยการแสดงใบหน้าปกติ น้ำเสียงเรียบดังชัดเจน มองสบสายตาเพื่อน เพื่อแสดงให้เห็นความจริงใจที่ต้องการให้เพื่อนทราบความรู้สึกที่แท้จริง
  10. จดจำข้อมูลเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเพื่อนไว้ แสดงความเอาใจใส่ ความสนใจ เพื่อนแสดงความยินดีในวาระสำคัญ แสดงความห่วงใยเมื่อเพื่อนมีความทุกข์
- นอกจากนี้ นพพร พานิชสุข (2522:68-70) ได้เสนอแนะวิธีการที่พึงปฏิบัติต่อการในการทำงานร่วมกับเพื่อนดังนี้คือ

1. ความเป็นผู้มีอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญและจำเป็นที่ ต้องสร้างให้เกิดในการทำงานร่วมกัน ควรพูดคุยสนทนาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน นุ่มนวลและยิ้มแย้มแจ่มใส

2. ความสามัคคีของหมู่คณะหรือของเพื่อนร่วมงาน ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อสมาชิกแต่ละคนมีทัศนคติและความรู้สึกอันดีต่อกัน เห็นความสำคัญของท่านและกัน เห็นความสำคัญของกลุ่ม

3. ความเป็นผู้มีการออมชอมหรือตกลงกัน ในการทำงานร่วมกันนั้นเป็นเรื่อง ธรรมดาที่สมาชิกแต่ละคนอาจมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน อย่างไรก็ตามในการทำงานร่วมกันนั้น สมาชิกแต่ละคนควรจะรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีเหตุผลเหนืออารมณ์และปราศจาก อคติ

4. ความเป็นผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตามความสามารถและตาม โอกาส ทั้งนี้เพราะมนุษย์เราจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึงพาอาศัยกัน ดังคำโบราณ ว่า “น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า” เพราะชีวิตนี้ไม่แน่นอน วันหนึ่งข้างหน้าเราอาจจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน โดยไม่รู้สึکتัวจึงไม่ควรมองข้ามเห็นว่าไม่มีความสำคัญ สิ่งใดที่เราพอจะให้ความช่วยเหลือได้ ถ้าเรามีโอกาสก็ควรจะให้การช่วยเหลือกัน

5. ความมีอิสระ สมาชิกจะต้องมีความเป็นอิสระในการคิด การแสดงความคิดเห็น ในการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันทั้งตำแหน่ง สถานภาพ หรือบทบาท หรืออื่น ๆ อาจจะทำให้มีการผูกขาดการใช้อำนาจหรือมีความเกรงใจกัน ซึ่งอาจจะทำให้ สมาชิกที่ร่วมกันทำงานขาดอิสระในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งความคิดเห็นเหล่านั้นอาจจะ เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มก็ได้ ดังนั้น สมาชิกที่ทำงานร่วมกันควรจะตระหนักว่าสมาชิกแต่ละคนต่างก็ มีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น

6. เป็นผู้มีความจริงใจ คุณลักษณะข้อนี้ของสมาชิกจะก่อให้เกิดการช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เรื่องของความจริงใจในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ค่อนข้างหาได้ยาก แม้ว่าทุกคน ต่างก็เรียกร้องหา เรามักพบแต่ความฉ้อฉลริษยาแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น เพราะมนุษย์นั้นมีกิเลส คือ โกรธ โลภ หลง อันเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดความจริงใจลดน้อยลง เพราะต่างคน ต่างสวมหน้ากากและแสดงละครเข้าหากัน ด้วยเหตุนี้ความจริงใจจึงเป็นรากฐานที่สำคัญ ประการหนึ่งในอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานร่วมกัน

7. หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงาน การจะวิพากษ์วิจารณ์เพื่อน ร่วมงานสมาชิกทุกคนต้องระลึกว่าสักวันหนึ่งคำพูดจะต้องไปถึงหูของเพื่อนร่วมงาน และที่

สำคัญไม่เป็นการยุติธรรมแก่เพื่อนร่วมงาน ถ้าเราด่วนวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกเพื่อนร่วมงานฝ่ายเดียวทั้ง ๆ ที่เราไม่รู้จักเขาดีพอ หรือได้ข้อมูลของเขามาผิด ๆ นอกจากนี้สมาชิกที่ทำงานร่วมกันไม่ควรจะนินทาถึงกันและกัน ทั้งนี้เพราะว่าการวิพากษ์วิจารณ์หรือแม้กระทั่งการนินทามีได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความสามัคคีหรือการร่วมมือร่วมใจแต่ประการใด

8. ยกย่องชมเชยเพื่อนสมาชิกที่ร่วมงานด้วยกันเมื่อมีโอกาสอันควร พฤติกรรมเช่นนี้เป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของทุกคน แต่ก็ไม่ควรทำพร่ำเพรื่อจนเกินไป การยกย่องชมเชยทั้งต่อหน้าและลับหลังด้วยความภูมิใจ และมีเหตุผลต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นการสร้างกำลังใจให้แก่ผู้ถูกชม การจะขอความร่วมมือจากเพื่อนสมาชิกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็สะดวกขึ้น

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนกับเพื่อนนับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในวัยรุ่น เพราะตัววัยรุ่นปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ถูกต้องเหมาะสมจะทำให้เกิดมีสัมพันธภาพที่ดี ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ดังนั้น แนวทางความประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมกับเพื่อนคือ มีกิริยาอ้อมแอ้มแจ่มใส มองโลกในแง่ดี รู้จักระดับอารมณ์ วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม มีความจริงใจ รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีทัศนคติและความรู้สึกที่ดีกับหมู่คณะ มีความเป็นอิสระในการเสนอความคิดเห็น แต่ถ้าหากว่าวัยรุ่นคนใดประพฤติปฏิบัติกับเพื่อนอย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับตนเองเช่น มีความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ไม่ดี เข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้ ไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

งานวิจัยในประเทศ

มาลินี อยุธยา (2525:61) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอินทราคม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2525 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการปรับตัวของกลุ่มทดลองลดลงต่ำกว่าก่อนการได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 51) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 โรงเรียนเสียมินนารี

กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยใช้บทบาทสมมุติมีการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพที่ดีขึ้นกว่าการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญศรี จึงธนาเจริญเลิศ (2530:46) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวต่อเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยรรยง ผิวอ่อน (2535:69) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางมีการปรับตัวกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อารีย์ ลีลา (2535 :62) ได้ศึกษาผลของการศึกษาพฤติกรรมการแสดงออก ที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพ กับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับพฤติกรรมกล้าแสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2537:58) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก ที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน สรุปได้ว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าวัยรุ่นประพฤติปฏิบัติกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสมทำให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้เป็นอย่างดี จะทำให้วัยรุ่นรู้สึกอบอุ่นใจ มีความมั่นใจเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

งานวิจัยในต่างประเทศ

แคพแลน (Kaplan,1956:56) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของเด็กในโรงเรียนมัธยม จำนวน 180 คน โดยศูนย์สุขภาพจิตพริન્ซ์จอร์จ ในแมริแลนด์ (Prince George County Mental Health

Clinic) พบว่า พวกที่ปรับตัวได้ดีคือพวกที่มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเหตุผลดีเหมาะสมกับอายุ ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 69.6

กรอนลันด์ (สุรชัย โกศิยะกุล. 2526 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Groulund.1959) ศึกษาปัญหาในการปรับตัวของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความขัดแย้งในกลุ่ม เป็นเหตุในการเรียนไม่มีประสิทธิภาพเกิดความตึงเครียดทางอารมณ์และไม่มีความสุข

เดอคอสเตอร์ (Decoster.1981:5789-A) ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยม พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในการสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนมีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

อาห์มาดและฮูด (Ahmad and Hood. 1984 : 498-502) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของมหาวิทยาลัยไอโอวา ปีการศึกษา 1977-1981 กลุ่มตัวอย่าง 1968 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสำรวจสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ไมน์และเจนเซน (Mines-Jensen Interpersonal Relationships Inventory : Mjiri) แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ความอดทนและคุณภาพของสัมพันธภาพ ผลปรากฏว่านักศึกษาที่มีการพัฒนาของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

เกสส์ (Glaess.1996:113-A) ได้ศึกษาการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนิสิตหญิงที่อยู่หอพัก จำนวน 111 คน กลุ่มทดลองอยู่หอพักหนึ่ง 52 คน กลุ่มควบคุมอยู่อีกหอหนึ่ง 59 คน ดำเนินการทดลองโดยใช้โปรแกรมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความสัมพันธ์ภาพและทัศนคติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดลองของแมนวิทนี (The Mann-Whitney U test) และ ไค สแควร์ (Chi-Square) ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยในต่างประเทศเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน สรุปได้ว่า บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นมีการปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อน สังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี ส่งผลให้มีแนวโน้มในการเรียนสูงขึ้น ส่วนวัยรุ่นที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดมีความขัดแย้งในกลุ่มเป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ มีความตึงเครียดทางอารมณ์และไม่มีความสุข

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพศ

เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างในหลายๆ ด้าน เช่น สภาพทางสรีระ การถูกอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ การปฏิบัติที่ได้รับจากสังคมรอบข้าง ทำให้ตัวแปรเพศมีอิทธิพลต่อลักษณะการแสดงออก ศักยภาพและพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนระหว่างเพศชายและเพศหญิงจึงมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปด้วย สอดคล้องกับ โจนส์ (กาญจนา ควรสุภา . 2516:19; อ้างอิงมาจาก Jones . 1954:781) กล่าวไว้ว่า สังคมมิได้มุ่งหวังให้เด็กหญิงและเด็กชายมีรูปแบบพฤติกรรมเหมือนกัน ดังนั้นการฝึกอบรมเด็กแต่ละเพศจึงแตกต่างกัน เนื่องจากการยอมรับหรือการปฏิเสธจากสังคมยังมีความหมายต่อเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย และสังคมมักจะเข้มงวดกับความประพฤติของเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย ด้วยเหตุนี้อาจทำให้เด็กชายมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมหรือกระทำผิดมากกว่าเด็กหญิง

2.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

งานวิจัยในต่างประเทศ

คาแพลน (นิลวรรณ ศิริอังกุล . 2535 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Kaplan. 1959:293) ศึกษาสุขภาพจิตของเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า เด็กหญิงมีปัญหาคำวิตกกังวลและการปรับตัวมากกว่าเด็กชาย เนื่องจากเด็กหญิงได้รับการคุ้มครองดูแลอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ถูกอบรมสั่งสอนให้รู้จักและกระดากอาย รู้จักควบคุมอารมณ์ เก็บความรู้สึก วิตกกังวลและความก้าวร้าวไว้ ทำให้เกิดความคับข้องมากขึ้น ไม่มีอิสระในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ส่วนเด็กชายนั้นได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้กล้ารอบค้อมีอิสระในการแสดงออกทางพฤติกรรมได้มากกว่าเด็กหญิง

งานวิจัยในประเทศ

บัวทอง สว่างโสภากุล (2524 : 167) พบว่า ชายและหญิงมีความแตกต่างกันทางสรีระและจิตวิทยา เช่น โครงสร้างทางร่างกาย และการตอบสนองทางอารมณ์ เป็นต้น สังคมและวัฒนธรรมมีส่วนอย่างมากในการกำหนดบทบาท และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ของชายและหญิง

จิราภรณ์ สุทธิสนนธ์ (2529:81) ศึกษาการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า สังคมได้มีค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงให้มีกิจกรรมยามว่างเรียบร้อย มีความประพฤติดี และต้องอยู่ในกรอบของขนบธรรมเนียมประเพณีมากกว่าเด็กชาย จึงทำให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กชายไม่เคร่งครัดมากนัก

จากรายงานการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างในหลาย ๆ ด้าน เช่น สรีระร่างกาย การตอบสนองทางอารมณ์ การถูกอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ การปฏิบัติที่ได้รับจากสังคมรอบข้าง ซึ่งทำให้เพศหญิงได้รับการฝึกอบรมที่เข้มงวดกว่าเพศชาย ดังนั้น เพศหญิงมีความประพฤติดี การแสดงออกมีมารยาท และเหมาะสมมากกว่าเพศชาย อย่างไรก็ตามก็พบว่าเพศหญิงมีปัญหาคับข้องใจและการปรับตัวมากกว่าเพศชาย เนื่องจากการได้รับความคุ้มครองอย่างใกล้ชิดกับพ่อแม่ ทำให้เพศหญิงเก็บความรู้สึก วิตกกังวลและความก้าวร้าวไว้ ไม่มีอิสระในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจจะทำให้เพศหญิงมีพฤติกรรมแสดงออกด้านสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนแตกต่างกับเพศชาย

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเรื่องที่นักศึกษาและนักจิตวิทยาให้ความสนใจมาโดยตลอด ทั้งนี้โดยพยายามศึกษาว่าองค์ประกอบใดบ้างที่มีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและยอมรับว่าการที่บุคคลจะประสบผลสำเร็จทางการเรียนได้ดีเพียงพอ โดยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา (Intellectual Factor) และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา (Non-Intellectual Factor) ดังที่ อนาสตาซี (ทศพล สังข์ทิตนุ. 2533 : 2 ; อ้างอิงมาจาก Anastasi . 1956:9) ได้ทำการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญาและองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ แมดดอกซ์ (Maddox . 1965:9) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละบุคคลมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางด้านสติปัญญาและความสามารถทางสมอง คิดเป็น 50-60 ขึ้นอยู่กับความพยายามและวิธีการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ร้อยละ 30-40 และขึ้นอยู่กับโอกาสและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ อีกร้อยละ 10-15

เพรสคอตต์ (Prescott . 1961:14-16) ผู้อำนวยการสถาบันค้นคว้าเรื่องเด็กแห่งมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ ได้ทำการศึกษาวิจัยและสรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย (Physical Factors) ได้แก่ อัตราการเติบโตของร่างกาย สุขภาพของร่างกาย ข้อบกพร่องทางด้านร่างกายและลักษณะท่าทางของร่างกาย
2. องค์ประกอบทางความรัก (Love Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว
3. องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (Culter and Socialization Factors) ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้าน และฐานะเศรษฐกิจ
4. องค์ประกอบด้านพัฒนาการแห่งตน (Self - Development Factors) ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติ แรงจูงใจและความขยันหมั่นเพียรของนักเรียนต่อการเรียน
5. องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน (Peer Group Factor) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกัน
6. องค์ประกอบด้านการปรับตัว (Self - Adjustment Factors) ได้แก่ การปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน งานวิจัยในต่างประเทศ

โอโนดา (พวงร้อย วรกุล . 2522:19; อ้างอิงมาจาก Onoda. 1975:7729-A) ได้ศึกษา พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียรควบคุมตนเองได้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู ส่วนคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เป็นคนซึ่งเกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่นไม่ดี มีความสับสนวุ่นวายใจ

กรอนแลนด์ (สุรัชย์ โกศิยกกุล . 2526:32; อ้างอิงมาจาก Grounlund . 1959) พบว่า เด็กที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความขัดแย้งในกลุ่ม เป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์และไม่มีความสุข

กิล (Gill . 1962:144-149) พบว่า เด็กที่เรียนดีจะมีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ และเด็กพวกนี้จะสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับความกังวลใจต่าง ๆ ได้ดีอีกด้วย

จากการศึกษาของ ดีเซนา (Desena . 1964:145-149) โดยเปรียบเทียบการปรับตัวของเด็กที่เรียนดี ปานกลาง และเด็กที่มีผลการเรียนต่ำกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย 1061 คน ปรากฏว่าในบรรดาทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวแล้วนั้น เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความสามารถในการปรับตัวได้ได้และรวดเร็วกว่าเด็กที่เรียนได้ปานกลางหรือต่ำอย่างเห็นได้ชัด

โดนิแวน (Donivan . 1965:20-21) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวส่วนบุคคลกับการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนิสิตชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยธุรกิจมหาวิทยาลัยเดนเวอร์ ในปีการศึกษา 1958-1959 การทำนายพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบความถนัดและคะแนนจากเทอมแรกและปีแรก ส่วนการปรับตัวนั้นพิจารณาจาก ผลสำเร็จที่ได้จาก Guildford - Zimmerman Temperament Survey จากการเปรียบเทียบชี้ให้เห็นว่า กลุ่มที่มีการปรับตัวดี ได้คะแนนดีกว่ากลุ่มที่ปรับตัวไม่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษานี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการปรับตัวดีมีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จเช่นเดียวกันกับ แอสซุมและเลวี (Assum and Levy . 1947:370-310) ซึ่งศึกษาเรื่องการปรับตัวผลการศึกษานี้ก็สอดคล้องกันกับโดนิแวน คือ ระหว่างนิสิตที่มีการปรับตัวดีและนิสิตที่มีการปรับตัวไม่ดีนั้น ปรากฏว่านิสิตที่ปรับตัวไม่ดีเรียนด้อยกว่า

เดอโคสเตอร์ (Decoster . 1981-A) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในการสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี จะมีความสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมด้วยดีและนักเรียนที่มีระดับสติปัญญา (I. Q) สูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและบุคคลได้ดีด้วย

งานวิจัยในประเทศ

บังอร ชูพงษ์ (2525:63) ศึกษาสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการปรับตัวของนักเรียนอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำประสบปัญหาในด้านการปรับตัวมากกว่านักเรียนอาชีวศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลาง

จุไร ชุมชุม (2526:176) ศึกษาสภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับสภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากรายงานการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น การปรับตัวโดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นความสามารถในการปรับตัวเข้ากับบุคคลและสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนั้น คาดว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

2.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

คาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) นักจิตแพทย์ ชาวเมืองซูริค จุงได้กล่าวถึงบุคลิกภาพไว้ว่า ทัศนคติโดยทั่วไปของคนเรามีอยู่สองอย่าง คือ หันเข้าหาตัวเอง เป็นพวกเก็บตัวพวกหนึ่งและหันออกจากตัวเอง เป็นพวกแสดงตัวอีกพวกหนึ่ง พฤติกรรมของพวกเขาแสดงตัวนั้น จะเห็นได้ง่ายจากลักษณะที่สนใจโลกภายนอก และความเป็นจริงทางสังคมเป็นสำคัญ เป็นพวกปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ ไม่ค่อยยวิจารย์ตนเองทำอะไรขึ้นอยู่กับโลกภายนอก คือ ฝึกหัดปฏิบัติจริงเป็นหลัก ส่วนพวกเก็บตัวนั้นก็สนใจแต่เรื่องตนเองเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจหรือการทำงาน จึงเป็นคนที่มักถูกเกณฑ์ตายตัวไม่ยืดหยุ่น ชอบวิจารย์ ลงโทษตัวเอง แต่ก็มีผลละเอียดอ่อน (Allport . 1961:427-428)

มอนโร (Monroe . 1960:808) กล่าวว่า จุง ได้แบ่งลักษณะของคนออกเป็น 2 แบบคือ พวกเก็บตัวและแสดงตัว หากเก็บตัวมีลักษณะหันเข้าหาตนเอง ขณะที่พวกแสดงตัวมีลักษณะได้ตอบกับภายนอก คำทั้งสองนี้นำไปใช้กับแบบของการปรับตัวทาง

ทางสังคมคือ พวกเก็บตัวชอบที่จะใส่ใจในตัวของเขาเองมีความกลัว ขี้อายและเขื่องช้า ทำอะไรด้วยความระมัดระวัง พวกแสดงตัวเป็นพวกที่มีกำลังมาก กระฉับกระเฉง ช่างพูด ถือดี ยืนหยัด มีการกระทำที่หุนหันใจเร็ว นอกจากนี้ จุงได้บรรยายลักษณะของพวกแสดงตัวไว้ว่าเป็นคนที่ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ ไม่ค่อยวิพากษ์วิจารณ์ตนเองทำอะไรขึ้นอยู่กับโลกภายนอก คือ การฝึกหัดและยึดถือความจำเป็นสำคัญ ส่วนพวกเก็บตัวการตัดสินใจขึ้นอยู่กับตนเอง ถือหลักทุกสิ่งทุกอย่างต้องสมบูรณ์ เป็นคนไม่รู้จักยืดหยุ่น มีความรู้สึกละเอียดอ่อน มีการวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง การปรับตัวกระทำโดยหลบหนีการเผชิญ (Hall, 1957 : 86)

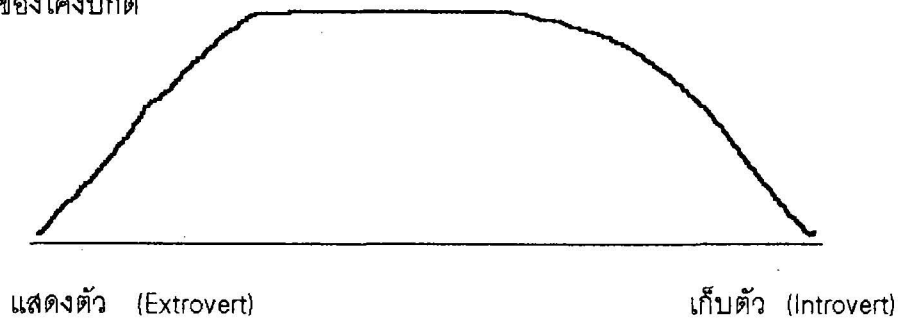
แสต็กเนอร์ (Stagner . 1961:586) ได้รวบรวมแนวความคิดของนักจิตวิทยาในเรื่องการเก็บตัว และแสดงตัวว่ามีอยู่ 3 แนวคิดดังนี้

แนวความคิดที่ 1 เป็นแนวความคิดที่ว่า พวกเก็บตัวและแสดงตัวจะแยกกันอย่างเด็ดขาด และเป็นลักษณะตรงกันข้าม (ดังรูป)

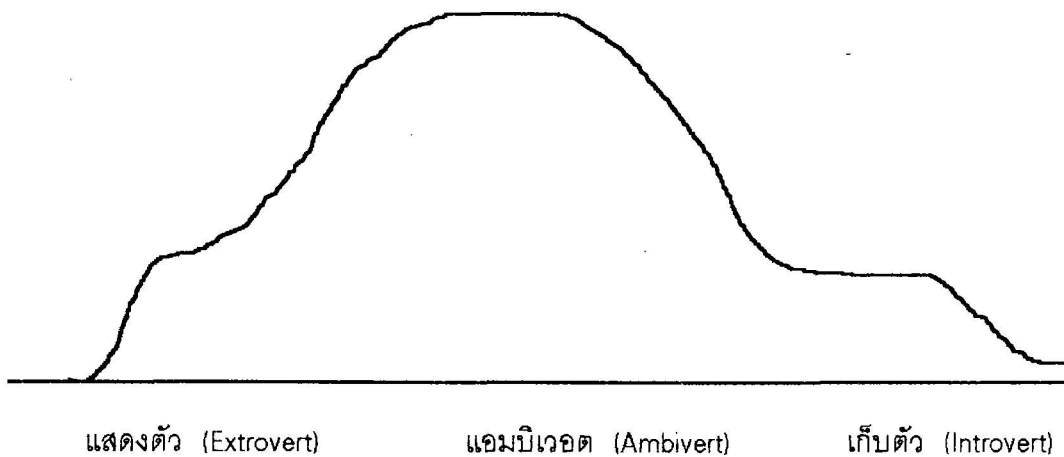
ภาพประกอบ 2 บุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว แนวคิดที่ 1

แนวความคิดที่ 2 นักจิตวิทยาเชื่อว่าพวกแสดงตัวและเก็บตัวจะอยู่คนละ
ข้างของโค้งปกติ

ภาพประกอบ 2 บุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว แนวคิดที่ 2

แนวความคิดที่ 3 เป็นแนวความคิดที่มีผู้นิยมกันมาก โดยแบ่งมนุษย์ออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มแสดงตัว (Extrovert) กลุ่มแอมบิเวต (Ambivert) และกลุ่มเก็บตัว (Introvert) สำหรับพวกแอมบิเวตเป็นพวกที่มีบุคลิกภาพกลาง ๆ ไม่เก็บตัว หรือแสดงตัวจนเกินไป บุคคลพวกนี้มีจำนวนมาก (ดังรูป)

ภาพประกอบ 2 บุคลิกภาพการเก็บตัว-แสดงตัว แนวคิดที่ 3

นอกจากนี้ อายเซงค์ (Eysench. 1971 : 40-40) ได้ทำการศึกษาร่วมกับ อิมเมลเวียดและมิลเลอร์ โดยใช้แบบทดสอบที่แตกต่างกันหลาย ๆ ฉบับไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในหลายประเทศ พบว่าคนที่มีลักษณะเก็บตัวที่ไม่ยืดหยุ่นไม่ค่อยปรับปรุงการตัดสินใจ ถ้ามีลักษณะที่เก็บตัวมากเกินไปจะเป็น “ดิสโทมิก” (Dysthymics) ลักษณะแสดงตัวเป็นคน ยืดหยุ่นง่าย ถ้ามากเกินไปจะเป็นโรคจิตชนิด “ฮิสทีเรีย” (Hysteria)

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพกับสัมพันธภาพกับเพื่อน งานวิจัยในต่างประเทศ

ดีสนา (Desena . 1964:145) ได้ทำการเปรียบเทียบระดับการปรับตัว ของเด็กที่เรียนดีปานกลางและเด็กที่เรียนอ่อน โดยศึกษากับนิสิตมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ชั้นปีที่ 1 จำนวน 1061 คน ผลปรากฏว่า เด็กที่มีผลการเรียนสูงจะมีความสามารถในการปรับตัวดีและรวดเร็วกว่าเด็กที่เรียนในระดับปานกลางหรือระดับต่ำ จึงสามารถสรุปได้ว่าเด็กที่เรียนดีจะมีความสามารถในการปรับตัว ซึ่งการปรับตัวทางสังคมได้ดีก็เป็นลักษณะหนึ่งของเด็กแสดงตัว หรืออาจกล่าวได้อีกแง่หนึ่งว่าเด็กที่เรียนดีจะมีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว

สตรีอม (Strom . 1965:387-389) ได้ศึกษานุคลิกภาพของผู้ที่ได้รับปริญญาทางการเรียนจากมหาวิทยาลัยโคลัมเบียจำนวน 125 คน เป็นชาย 83.6% และหญิง 16.4% มีอายุตั้งแต่ 26-60 ปี ผลปรากฏว่าผู้ได้รับปริญญาเอกทางการศึกษากลุ่มนี้ ประกอบด้วยบุคคลที่มีอารมณ์ดีมาก คะแนนของกลุ่มแสดงความโน้มเอียงชัดเจนมากในการที่จะเป็นผู้มีการแสดงออกสูง มีความมั่นใจในตนเองในทางที่ดี มีการปรับตัวตามสภาวะแวดล้อมได้ดีมาก ชอบสมาคม ชอบอยู่เป็นกลุ่ม

อายเซงค์ (Eysench. 1963 : 117 - 131) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีต่อบุคลิกภาพของเด็กโดยศึกษาเด็กอายุ 11-12 ปี ใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่น (Junior Eysench Personality Inventory) แล้วหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับขนาดครอบครัวอาชีพของพ่อแม่ ลำดับการเกิดและความสนใจของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีลักษณะเก็บตัวมักมาจากครอบครัวใหญ่ เด็กแสดงตัวมักเกิดในอันดับแรก ๆ มากกว่าเด็กเก็บตัว พ่อแม่ที่มีระดับอาชีพสูงจำนวนมากเป็นพ่อแม่ของเด็กที่แสดงตัวและอารมณ์มั่นคง ส่วนในด้านความสนใจของพ่อแม่ที่มีต่อลูก พบว่า เด็กผู้หญิงได้รับ

ผู้หญิงได้รับความสนใจจากพ่อแม่มากกว่าเด็กผู้ชาย และการที่เด็กได้รับความสนใจจากพ่อแม่ นั้นมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพด้านการแสดงตัวของเด็กด้วย

งานวิจัยในประเทศ

สำหรับงานวิจัยในประเทศ วันเพ็ญ อายุการ (2512:105) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัวเก็บตัว การยอมรับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เด็กวัยรุ่นชายจำนวน 184 คน หญิง 123 คน อายุระหว่าง 13-20 ปี ใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพและมาตราส่วนประมาณค่าการยอมรับตนเองพบว่า เด็กชายมีลักษณะแสดงตัวมากกว่าเด็กหญิง และผู้ที่มีลักษณะแสดงตัวสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้ง่ายและเป็นผู้นำที่ดี

กาญจนา ควรสุภา (2516:98) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัวเก็บตัว ความรู้สึกรับผิดชอบและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี พบว่าเด็กชายมีลักษณะแสดงตัวมากกว่าเด็กหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบอีกว่าเด็กที่เป็นบุตรคนแรกมีลักษณะแสดงตัวน้อยที่สุดหรือมีลักษณะเก็บตัว

สุสินี อินสว่าง (2516:93) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางและเด็กวัยรุ่นในโรงเรียน พบว่า เด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดนั้นเป็นคนเก็บตัว ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ไปคบเพื่อนเกเร สุสินี ได้เสนอข้อคิดเห็นว่าบิดามารดาและผู้ปกครองควรเปลี่ยนวิธีการอบรมเด็ก ไม่ควรถืออำนาจจนเกินไป จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในการแสดงออก ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ไม่หลบหนีสังคม และเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติในอนาคต

จากรายงานการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีบุคลิกภาพเก็บตัวจะมีปัญหาปรับตัวเข้ากับเพื่อนและสิ่งแวดล้อมใหม่ ชอบเก็บตัว ส่วนเด็กที่มีบุคลิกภาพแสดงตัว จะมีความสามารถปรับตัวทางสังคมได้ดีและรวดเร็ว มีอารมณ์ดีมาก มีความมั่นใจในตนเองในทางที่ดี ชอบสมาคม ชอบอยู่เป็นกลุ่ม และมีความเป็นผู้นำที่ดี ด้วยเหตุนี้บุคลิกภาพเก็บตัวแสดงตัวจึงน่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะชุมชน

2.4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะชุมชน

กรุงเทพมหานครเป็นมหานครใหญ่ โดยที่กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการ ธุรกิจการค้า การศึกษา ตลอดจนการอุตสาหกรรม และเป็นแหล่งจ้างงานที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ กรุงเทพมหานครจึงเป็นมหานครที่มีบทบาทต่อการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว

ผลการพัฒนาประเทศไทยในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาทำให้ประชากรเมืองเติบโตมากกว่าร้อยละ 6.7 ต่อปี (กรุงเทพมหานครกับปัญหาที่ต้องแก้ไข เล่ม 120. 2537 : 5 ; อ้างอิงมาจาก รายงานการศึกษาโครงการเพื่อกำหนดกรอบการวางแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร เล่ม 4. 2535 - 2539) และประชากรเหล่านี้ กระจุกตัวเป็นอย่างมากอยู่ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง ทำให้กรุงเทพมหานคร กลายเป็นเมืองที่มีประชากรหนาแน่นติดอันดับ 1 ใน 15 ของโลก การเติบโตอย่างรวดเร็วของกรุงเทพมหานครและการขยายตัวของประชากร ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการเติบโตของชุมชน การใช้ที่ดินว่างเปล่าในเขตชั้นในและเกิดความคับคั่ง การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเมืองได้เติบโตไปตามแนวถนนสายหลัก (RIBBON DEVELOPMENT) ซึ่งมีการพัฒนาอาคารสูงเป็นสำนักงาน และอาคารชุดพักอาศัยจำนวนมาก (กรุงเทพมหานครกับปัญหาที่ต้องแก้ไข เล่ม 120. 2537 : 6) แต่อย่างไรก็ตามในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โครงสร้างที่อยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยประเภทของที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ ยังคงเป็นบ้านแบบบ้านเดี่ยว รองลงมาคือ อาคารพาณิชย์ แต่ในปัจจุบันการสำรวจของการเคหะแห่งชาติ พบว่า จำนวนบ้านเดี่ยวมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่สัดส่วนของอาคารพาณิชย์ยังคงอยู่ในอัตราที่ใกล้เคียงกัน สำหรับประเภทที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มสำคัญเพิ่มขึ้น ได้แก่ แฟลตและอาคารสูง (รวมคอนโดมิเนียม) และบ้านแถว (Town House) นอกจากนี้ ประเภทที่อยู่อาศัยในลักษณะสลิ้มและบ้านริมคลองก็มีสัดส่วนที่ลดลง ซึ่งน่าจะแสดงถึงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของผู้มีรายได้น้อย (ชมรมนักเศรษฐศาสตร์ธุรกิจแห่งประเทศไทย. 2529 : 13-14) จากการที่กรุงเทพมหานครมีจำนวนประชากรอาศัยกันอย่างหนาแน่นจึงทำให้เกิดการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ซึ่งก่อให้เกิดแหล่งชุมชนแออัดมากกว่า 1,500 แห่ง ในปัจจุบัน (บรรจง สืบสมาน. 2534 : 194) โดยที่ชุมชนแออัดได้กระจายอยู่ตามเขตพื้นที่ต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร อาทิ เขตคลองเตย เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เป็นต้น

เขตดินแดง เป็นเขตสาขาของเขตห้วยขวาง มีพื้นที่การปกครอง 4, 315 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรประมาณ 171,518 คน ต่อมาผู้บริหารกรุงเทพมหานคร พิจารณาเห็นว่า เขตห้วยขวาง เขตพญาไท เขตราชเทวี มีอาณาเขตกว้างขวาง และมีพลเมืองอยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการบริหาร การปกครองและการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในท้องที่ กรุงเทพมหานคร จึงดำเนินการเสนอตั้งเขตดินแดงไปยังกระทรวงมหาดไทยต่อกระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศฉบับลงวันที่ 8 ตุลาคม 2536 จัดตั้งเขตดินแดง กรุงเทพมหานครขึ้น โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม 2537 เป็นต้นไป และเขตดินแดงได้รับพื้นที่เพิ่มเติมจากเขตต่าง ๆ ดังนี้

เขตห้วยขวาง 3.331 ตารางกิโลเมตร

เขตพญาไท 0.670 ตารางกิโลเมตร

เขตราชเทวี 0.038 ตารางกิโลเมตร

รวมพื้นที่ที่ได้รับเพิ่มจากเขตต่าง ๆ 4.039 ตารางกิโลเมตร รวมพื้นที่รับผิดชอบของเขตดินแดง ทั้งสิ้น 8.354 ตารางกิโลเมตร (คู่มือแนะนำการติดต่อราชการ สำนักงานเขตดินแดง 2540:20-21) ในขณะที่เดียวกันเขตดินแดงก็มีชุมชนแออัดเป็นจำนวนมาก คือ มีแฟลต 1-38 ซึ่งเป็นที่พักอาศัยที่มาจากกรรือล้างแหล่งเสื่อมโทรมในระยะแรกโดยการเคหะแห่งชาติเป็นผู้ดูแลและมีชุมชนแออัดอีก 12 ชุมชน โดยงานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตดินแดง เป็นผู้ดูแลและดำเนินการเกี่ยวกับการปรับปรุงชุมชนต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

ความหมายของชุมชนแออัด

เมื่อวันที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2525 คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้ใช้คำว่า “ชุมชนแออัด” (Crowded Community) แทนคำว่า สลัม (Slum) และจากคำว่าสลัม ได้เปลี่ยนมาเป็นบริเวณวิบัติ บริเวณเสื่อมโทรม แหล่งอบายมุข แหล่งทຽดโทรม และแหล่งเสื่อมโทรม แต่ในปัจจุบันนี้ใช้คำว่า ชุมชนแออัด เพียงคำเดียวเท่านั้น (สิริลักษณ์ แก้วคงยศ. 2533:161)

สุพัตรา สุภาพ (2525 : 130) กล่าวว่า ชุมชนแออัด มีความหมายตามร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงชุมชนแออัด ของคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับบูรณะชุมชนแออัด กระทรวงมหาดไทย มาตรา 4 หมายความว่า แหล่งหรือย่านที่มีอาคารหนาแน่น

และอาคารนั้นส่วนมากชำรุดทรุดโทรมหรือมีสภาพไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นที่อยู่อาศัย หรือมีลักษณะเป็นอันตรายแก่สุขภาพอนามัย ความปลอดภัยและศีลธรรม หรือสุขภาพของผู้อาศัย และประชาชน

คณะกรรมการปรับปรุงในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นประธาน (2528:2) ได้ให้คำจำกัดความของ ชุมชนแออัด ว่าเป็นบริเวณที่พักอาศัยที่เป็นแหล่งชุมชนหนาแน่น แออัด อาคารส่วนใหญ่มีสภาพชำรุดทรุดโทรม หรือมีสภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ไม่สมควรจะใช้เป็นที่อยู่อาศัย ในบริเวณนั้น ๆ มีปัญหาเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ อนามัย และสภาพแวดล้อมรุนแรงกว่าระดับปัญหาทั่ว ๆ ไป

สิริลักษณ์ แก้วคงยศ (2533:162) สรุปว่า ชุมชนแออัด หมายถึง สถานที่หรือกลุ่มสถานที่ หรือบริเวณที่พักอาศัยที่เป็นแหล่งชุมชนหนาแน่นแออัดเกินไป อาคารส่วนใหญ่มีสภาพเสื่อมโทรม หรือมีสภาพไม่ถูกอนามัย และขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวก ในบริเวณนั้น มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพอนามัย และสภาพแวดล้อมรุนแรงกว่าบริเวณอื่น ๆ ทั่วไป ตลอดจนมีปัญหาด้านศีลธรรมของผู้อยู่อาศัยหรือของชุมชน

จากความหมายของชุมชนแออัดดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ชุมชนแออัด หมายถึง บริเวณที่พักอาศัยที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น สถานที่หรืออาคารส่วนใหญ่มีสภาพต่ำกว่ามาตรฐานและมีลักษณะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยรวมทั้งมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมมากกว่าบริเวณที่พักอาศัยในย่านอื่น ๆ

สาเหตุของการเกิดชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

การเกิดชุมชนแออัดเป็นผลมาจากการพัฒนาเมืองและการพัฒนาสังคม ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ ๆ ที่มีผลต่อการเกิดชุมชนแออัด ดังนี้ (ปาริชาติ วลัยเสถียร และ ชอบ เข้มกลัด. 2533:515-517)

1. ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนา

ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนา ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองชนบท หรือระหว่างภาคอุตสาหกรรม-เกษตรกรรม ก็ตาม ผลก็คือกรุงเทพมหานครได้กลายเป็นเมืองเอก (Primate City) อันเป็นศูนย์กลางของสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมเกือบทุกประเภท เป็นศูนย์กลางของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมและบริการต่าง ๆ เมื่อกรุงเทพมหานครเจริญขึ้น ระบบการกระจายรายได้ของสังคมยิ่งเป็นปัญหามากขึ้น

ก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบแก่ภูมิภาคอื่น ๆ เป็นลำดับ จึงมีผลให้เกิดการย้ายถิ่นของชาวชนบทที่มีรากฐานทางเศรษฐกิจต่ำ โดยหวังว่ากรุงเทพมหานครจะเป็นแหล่งทำกินหรือหารายได้ ได้ดีกว่าแหล่งเดิม ทำให้ประชากรเมืองเพิ่มมากขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ทำให้เกิดชุมชนแออัดในระยะแรก

2. ปัจจัยด้านที่ดิน

ข้อจำกัดด้านที่ดินถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มขยายของชุมชนแออัด สาเหตุสำคัญของการเกิดชุมชนแออัดในระยะหลังนี้มีสาเหตุจากการย้ายถิ่นของชาวชนบทเท่านั้น แต่เป็นการเพิ่มประชากรโดยธรรมชาติของกรุงเทพมหานคร ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการถือครองที่ดิน กระบวนการเปลี่ยนมือและรูปแบบการใช้ที่ดิน ตลอดจนการขาดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินล้วนแต่มีผลกระทบต่ออำนาจการซื้อของผู้มีรายได้น้อยในอันที่จะได้มาซึ่งที่ดินเพื่อความมั่นคงในการอยู่อาศัยทั้งสิ้น

การที่ระบบการถือครองที่ดินอยู่ในมือเอกชนและขาดการควบคุมการใช้ที่ดิน เจ้าของที่ดินสามารถดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับที่ดินของตนได้สะดวกมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือการขายเปลี่ยนมือจะเห็นได้ว่าในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ได้เริ่มมีธุรกิจจัดสรรที่ดินเกิดขึ้นมีการกว้านซื้อที่ดินเขตชานเมือง เพื่อเก็งกำไรอยู่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ของชาวต่างชาติในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการขยับตัวของราคาที่ดินขึ้นอย่างสูงลิ่ว มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดินซึ่งแต่เดิมเคยให้คนยากจนเช่าปลูกเป็นที่อยู่อาศัย เป็นการใช้ประโยชน์เชิงธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งผลกระทบต่อคนยากจนหาที่ดินเพื่ออยู่อาศัยได้ลำบากยิ่งขึ้น ทางเลือกของบุคคลเหล่านี้คือ การอยู่อาศัยอย่างแออัดในที่ดินเดิม เมื่อมีการขยายครอบครัว หรือการบุกรุกที่ดินของรัฐและเอกชน โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2527-2531 มีชุมชนแออัดเกิดขึ้นใหม่ถึง 296 แห่ง มีประชากรอยู่อาศัย 17,180 ครอบครัว

3. การขาดมาตรการในการควบคุมการขยายตัวของเมือง

การเติบโตและการขยายตัวของกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยปราศจากทิศทางและการควบคุม กฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ทางด้านผังเมืองยังมิได้มีการประกาศใช้ จะมีก็แค่เพียงพระราชบัญญัติควบคุมอาคารปี 2522 จึงขาดการเตรียมการระยะยาวด้านกายภาพและสังคม อันได้แก่ การวางแผนด้านการใช้ที่ดิน อาคารสิ่งก่อสร้างที่อยู่อาศัยและระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ทำเลที่ตั้งของกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันชีวิตประจำวันของคนกรุงเทพมหานครจึงอยู่ปะปนกัน การขาดมาตรการด้านกฎหมายก็ถือเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดชุมชนแออัด

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะชุมชน

งานวิจัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาของ เบสเนอร์ (Coleman and Hammen.1974:308-309;citing Basner.1967) พบว่าร้อยละ 15-40 ของเด็กที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดจะอยู่ในความดูแลของ มารดาเพียงคนเดียว ส่วนการวิจัยของ เมอร์เรย์ (Stockdale.1978:205;citing Murray.1974) ซึ่ง ศึกษาในกลุ่มเด็กชาวสก็อต พบว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มแออัดค่อนข้างก้าวร้าวและหุนหันพลันแล่น นอกจากนี้เด็กชายค่อนข้างมีอาการของโรคประสาทมากกว่าเด็กหญิง

ซิลเวีย เกอร์โร (ชลาทิพย์ ปุณณะบุตร. 2523 : 15 - 16 ; อ้างอิงมาจาก Guerrero. 1975 : 299 - 315) ได้ศึกษาวิเคราะห์สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้มีรายได้น้อยใน กรุงมินลา จากประชากรในชุมชนแออัด 4 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครอบครัวของ ทั้ง 4 กลุ่ม ส่วนใหญ่อายุ 34-42 ปี เป็นครอบครัวที่อยู่รวมกันแบบญาติพี่น้องเด็กส่วนใหญ่ เรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สภาพบ้านเรือนโดยทั่วไปอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม และไม่ได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุข

งานวิจัยในประเทศ

ชลาทิพย์ ปุณณะบุตร (2523 : ง-จ) ศึกษาชีวิตครอบครัวในแหล่งเสื่อมโทรม โดยเฉพาะ ครอบครัวที่ได้รับการสงเคราะห์ในแหล่งเสื่อมโทรมคลองเตย การเก็บรวบรวม ข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวและภรรยา จำนวน 50 ครอบครัว โดยใช้แบบ สอบถามเป็นแนวในการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครอบครัวและภรรยาส่วนใหญ่ เป็นผู้อพยพจากชนบท มีการศึกษาต่ำ ทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัวเข้ากับชีวิตในสังคมเมือง มาก เนื่องจากภาวะค่าครองชีพที่สูงมากในกรุงเทพมหานคร ต้องประสบกับความทุกข์ยาก ซึ่งไม่มีใครช่วยเหลือ แม้บางครั้งจะได้รับความช่วยเหลือจากญาติแต่ก็ไม่บ่อยนัก เนื่องจาก ญาติก็อยู่ในสภาพยากจนเช่นเดียวกัน นอกจากปัญหาความยากจนทางเศรษฐกิจแล้ว ใน ครอบครัวที่ได้รับการสงเคราะห์ยังมีปัญหาเรื่องพ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่ดูแลลูก เพราะต้อง ออกไปทำงานนอกบ้าน และปัญหาการมีรายได้ไม่พอใช้จ่าย นำมาสู่ความขัดแย้งและการ ทะเลาะวิวาทในครอบครัว

จากการรายงานดังกล่าวข้างต้น พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของประชากร ในชุมชนแออัดส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นกรรมกรใช้แรงงานมีรายได้น้อย สภาพบ้านเรือนอยู่ในสภาพ

เสื่อมโทรม เกิดปัญหาการปรับตัวเข้ากับชีวิตในสังคมเมือง พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่ดูแลลูก ทำให้เด็กส่วนใหญ่ค่อนข้างก้าวร้าว และหุนหันพลันแล่น ด้วยเหตุนี้ภูมิลักษณะจึงน่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพเพื่อน

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

2.5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวต่าง ๆ ย่อมมีลักษณะแตกต่างกันไปตามสถานภาพของครอบครัว ซึ่งหมายรวมถึงลักษณะรวมของพ่อและแม่ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ทักษะคติ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี ในการอบรมเลี้ยงดู รวมไปถึงสภาพการณ์ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบต่อครอบครัวโดยตรง และส่งผลกระทบต่อเด็กในครอบครัว (ยุวดี เทียรรมประสิทธิ์. 2536 : 77)

ดังที่ สิปปนนท์ เกตุทัต (2533:168-175) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของไทย ซึ่งเน้นประเทศไทยที่กำลังก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Country, NIC) มีการส่งเสริมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษาในระดับสูงขยายตัวเพิ่มขึ้น การลงทุนขนาดใหญ่เกิดขึ้นมากมาย ชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น การก่อสร้างอาคารบ้านพัก ทางด่วน ราคาที่ดินพุ่งลิ่ว เกิดเศรษฐกิจใหม่มากมาย

ความสำเร็จในการพัฒนาเชิงวัตถุเป็นกระแสผลักดันมิติอื่น ๆ ของไทยให้หันเหไปจากแนวเดิม สังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยสื่อให้เห็นถึงความผสมกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ไม่รบกวนไม่ทำลายธรรมชาติ ยึดทางสายกลาง มีความเป็นอยู่อย่างเห็นอกเห็นใจกัน กลายเป็นสังคมที่เร่งรีบแข่งกับเวลา แก่งแย่งชิงดี มิได้พิจารณาอย่างรอบคอบถึงการรับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลายมากขึ้น คุณภาพชีวิตตลอดจนการกระจายรายได้ของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนที่ด้อยโอกาสยังคงเป็นปัญหารุนแรงอยู่

เด็กและเยาวชน เป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจว่าในสภาพการณ์ของสังคมดังกล่าวจะมีผลเอื้ออำนวย หรือขัดต่อการเตรียมพร้อมให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้าได้อย่างไรบ้าง การพัฒนาความเจริญก้าวหน้าเชิงวัตถุก่อให้เกิดผลกระทบตามมามากมายไม่ว่าทางด้านวัตถุหรือจิตใจ โดยเฉพาะพัฒนาการความรู้สึกนึกคิดของเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีต่อสังคมปัจจุบันซึ่งเสนอเป็นภาพลักษณะได้ 3 กลุ่ม คือ

1. เด็กที่ครอบครัวยุติธรรมปานกลางขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีโอกาสในสังคมและได้เปรียบกว่าเด็กกลุ่มอื่น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในฐานะที่ไม่แร้นแค้นอึดอัด และอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่หรือเขตชุมชนที่มีความเจริญก้าวหน้า อิทธิพลของความเจริญทำให้ความเชื่อโบราณวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมข้อห้ามดั้งเดิมถูกลบล้างไป เด็กหญิงมีโอกาสเท่าเทียมกับชาย ยิ่งถ้าพ่อแม่มีการศึกษาสูง มีอาชีพดีอยู่ในฐานะอันสูงของสังคม เด็กย่อมมีแรงจูงใจและโอกาสทางศึกษาดีกว่ากลุ่มอื่น การมองโลกของเขาจะเป็นไปในแง่ดี มีความหวัง มีแรงจูงใจในการทำสิ่งที่ถูกที่ควรตามทำนองคลองธรรม แต่หากอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจดีมาก ความต้องการเชิงวัตถุได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอหรืออาจมากเกินไป ต้องการแต่ขาดความอบอุ่นทางจิตใจพ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ การศึกษาทางจิตวิทยากล่าวว่าการเด็กเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะดิ้นรนให้ได้รับการเอาใจใส่เชิงลบเมื่อเขาทำผิด แม้จะถูกดุก็ยังดีกว่าไม่ได้รับการเอาใจใส่ เด็กจะมองโลกไปในทางที่ไม่ดี หวาดระแวงต่อพฤติกรรมของบุคคลและเรียกร้องการตอบสนองจากสังคม

2. เด็กที่มาจากครอบครัวเศรษฐกิจใหม่ เป็นเด็กที่เคยยากจน ด้อยโอกาสในสังคม แต่พ่อแม่ร่ำรวยขึ้นเนื่องจากที่ดินอยู่ในเขตความเจริญทางเศรษฐกิจ เมื่อขายที่ดินก็มักจะอพยพมาใช้ชีวิตอยู่ในเขตชุมชน ใช้เงินแสวงหาความสุขทางวัตถุ มีแนวโน้มเอียงที่จะพึ่งพิงเพื่อจับจ่ายเงินอย่างไม่รู้คุณค่า ดังนั้นการปลูกฝังความรู้สึกที่ดั่งามในหมู่เด็กและเยาวชนเหล่านี้จึงจะต้องเน้นให้เกิดสติปัญญาและความนึกคิดที่จะใช้ชีวิตของตนเองสร้างอนาคตของตนเองได้ และดำรงชีวิตอย่างรู้จักประมาณตน

3. เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนและห่างไกลความเจริญ และเด็กที่ด้อยทางสมองและร่างกาย เป็นกลุ่มที่ด้อยโอกาสที่สุดในสังคมเพราะเกิดในครอบครัวที่เป็นชาวนา ชาวไร่ที่มีการศึกษาต่ำ ดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมหรือเกิดในสลัมโดยพ่อแม่ไม่ได้ตั้งใจ เด็กมักมีสภาพร่างกายและสมองบกพร่อง ขาดโอกาสทางการศึกษาและสังคมเพราะการมีปัญหาด้านเศรษฐกิจทำให้ครอบครัวไม่สามารถส่งเสียด้านการเรียนได้ เด็กต้องลาออกจากโรงเรียนกลางคัน ช่วยพ่อแม่ทำงานหารายได้ เด็กกลุ่มนี้จึงเป็นบุคคลที่น้อยเนื้อต่ำใจได้ง่าย หากไม่ได้รับความช่วยเหลือให้ถูกทาง อาจเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ขาดการมีส่วนร่วมในสังคม

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

งานวิจัยในต่างประเทศ

เปอริ และคนอื่น ๆ (ธีระพร อุวรรณโณ.2529:261-262;อ้างมาจาก Perry and Others.1975) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อพฤติกรรม การควบคุมตนเองของเด็กวัยรุ่นว่า เด็กซึ่งมีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำมักคุ้นเคย และได้เห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากกฎเกณฑ์ของสังคมในชีวิตประจำวันเสมอ จึงมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนตามแบบอย่าง และมักจะพบว่า เด็กที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม หรือชุมชนแออัด มักเป็นเด็กที่ขาดการควบคุมตนเอง และมีแนวโน้มที่เป็นเด็กเกเร และมีปัญหาต่อสังคม ส่วนเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับปานกลางและระดับสูง ตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของเด็กขึ้นอยู่กับกรอบเลี้ยงดู และระดับ การศึกษาของบิดามารดา

วัตสันและลินด์เจน (Watson and Lindgren. 1973 : 326-327) ศึกษาพบว่า พ่อแม่ผู้ใช้แรงงาน มีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างต่ำจะเน้นให้ลูกเชื่อฟัง ใช้อำนาจบังคับตาม คำสั่งและมีการทำโทษอย่างรุนแรงเมื่อเด็กทำผิด ในขณะที่พ่อแม่ชนชั้นกลางจะเน้นการอบรม ลูกในเรื่องความเป็นอิสระ ความสามารถพึ่งตนเองได้ การมีเหตุผล และการมีทักษะทาง สังคม นอกจากนี้ในสถานการณ์แก้ปัญหา แม่ที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ จะมีการวิพากษ์ วิจารณ์ และเข้มงวดกับการทำงานของเด็กมาก และมีแนวโน้มที่จะแก้ปัญหาให้กับเด็กเอง ส่วนแม่ชนชั้นกลางจะมีการชมเชยและสนับสนุนทำให้เด็กเกิดกำลังใจที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง สำหรับพ่อแม่ในกลุ่มที่มีการศึกษาสูงหรือรายได้ดี โดยทั่วไปมักจะมีความรู้ความเข้าใจในการที่ จะอบรมสั่งสอนบุตร มีการตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษา และมีการตระหนักถึงความ สำคัญของการส่งเสริมบุตรให้มีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ

เรดริค (Redlich.1978:229-230) ได้ศึกษาจากคนไข้ที่มาอยู่ในโรงพยาบาลจิตเวช พบว่า มีคนไข้ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ 78 เปอร์เซ็นต์ และ สปริงเกอร์ (Springer.1958:321-328) ได้ค้นพบว่า ความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างมาก กับฐานะ ความเป็นอยู่ของครอบครัว กล่าวคือ เด็กที่มาจากบ้านที่ยากจนมีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำจะเป็นคนที่ปรับตัวไม่ดี และมีอารมณ์ไม่มั่นคง มีปริมาณมากกว่าเด็กที่ มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับปานกลาง

งานวิจัยในประเทศไทย

สำหรับงานวิจัยในประเทศไทย

วัชรวิทย์ ทรัพย์มี (2530) ศึกษาการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า สาเหตุการปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ของนักเรียนวัยรุ่นมีสาเหตุใหญ่มาจากปัญหาเกี่ยวกับสภาพจิตใจ โดยมีปมด้อยหรือความไม่สบายใจในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า สภาพครอบครัวแตกแยก บิดามารดาด้อยการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีผลต่อการปรับตัวและนำไปสู่ปัญหาความประพฤติที่ขัดต่อสังคมและปัญหาทางด้านอารมณ์

อรพินทร์ ชูชมและคณะ (2536:37) ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับสูงจะมีความสามารถในการปรับตัวดีกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ

จากรายงานการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับต่ำจะมีลักษณะขาดการควบคุมตนเอง มีแนวโน้มที่เป็นเด็กเกเร มีปัญหาต่อสังคมรวมถึงปรับตัวอยู่ในสังคมไม่ดี ชอบแยกตัวเองและมีอารมณ์ไม่มั่นคง ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลางจะมีความรู้ในการอบรมสั่งสอนบุตร มีการตระหนักถึงคุณค่าของการศึกษา และการมีทักษะทางสังคม เพราะฉะนั้นจากฐานะทางเศรษฐกิจจึงน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง

2.6.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพสมรสของบิดามารดา

ปัญหาครอบครัวแตกแยกหรือการหย่าร้างกัน ถือว่าเป็นปัญหาที่ทำร้ายจิตใจเด็กอย่างรุนแรงและถือว่าเป็นความโชคร้ายอย่างยิ่งของเด็กที่อยู่ในครอบครัวลักษณะนี้เพราะเด็กไม่ได้มีส่วนรู้เห็นหรือเป็นต้นเหตุของปัญหาทะเลาะวิวาทแต่อย่างใดเลย แต่กลับเป็นผู้ที่จะรับกรรมจากเหตุนี้มากที่สุด เด็กจะต้องมีความว่าเหว มีปมด้อย และรู้สึกตัวไร้ค่า เมื่อโตขึ้นย่างเข้าสู่วัยรุ่นเด็กเริ่มรู้จักอาย เด็กจะไม่อยากตอบคำถามใคร ๆ เมื่อถามถึงพ่อแม่อยู่ที่ตรงไหน ทำงานอะไร อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่เด็กเริ่มโกหก สร้างคำกล่าวเท็จโดยใช้ความเพื่อฝันเป็นสิ่งช่วยกลบเกลื่อนอารมณ์ที่ขาดความรัก ความอบอุ่นที่แท้จริงของครอบครัว นอกจากนี้ยังมีผลกระทบกระเทือนถึงการเล่าเรียนตลอดถึงบุคลิกภาพของเด็กด้วย บางคนอาจจะกลายเป็นคนเงียบขี้นม เก็บตัว ไม่ชอบสมาคมกับใคร ๆ บางคนก็อาจจะกลายเป็น

คนชอบแสดงตัว เอะอะ ก้าวร้าวมากเกินไป ทั้งนี้ก็เพื่อจะชดเชยความกดดันที่ตนได้รับจากที่บ้าน

นอกจากนี้ยังอาจกลายเป็นเด็กที่เป็นปัญหาของสังคม ในเมืองใหญ่ ๆ เด็กจะไปอยู่ตามโรงภาพยนตร์ ชอบเล่นการพนัน ซอสมักกันกระทำสิ่งที่ไม่ดีอาจจะถึงกับเป็นแก๊งร่วมกัน ปล้นจี้ ซึ่งเด็กเหล่านี้ เมื่อมีการสอบประวัติแล้วมักจะพบว่ามาจากครอบครัวที่แตกแยกเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเด็กที่เจริญเติบโตขึ้นในสภาพครอบครัวที่พ่อแม่รักใคร่ปรองดองกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันย่อมนับว่าเป็นโชคดีของเด็กผู้นั้นมากเด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีอารมณ์มั่นคง มีสุขภาพจิตและสุขภาพดี เป็นผู้ที่กล้าเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ยอมรับสภาพที่แท้จริงของตน เป็นผู้มีอารมณ์แจ่มใส มองโลกในแง่ดี ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กคนใดโชคร้ายต้องตกอยู่ในครอบครัวที่มีลักษณะแตกแยกหรือพ่อแม่ไม่ลงรอยกันอยู่เสมอ ก็จะตกอยู่ในสภาพที่น่าสงสาร และน่าเห็นใจเป็นอย่างยิ่ง (ยูวดี เตียรชประสิทธิ์.2536 : 20)

สภาพครอบครัวแตกแยก ไม่ว่าจะเป็ครอบครัวที่มีเฉพาะบิดาหรือมารดาเพียงคนเดียวหรือไม่มีทั้งบิดาและมารดา ก็ก่อให้เกิดความเจ็บปวดและปัญหาตามมา คือเด็กจะมีความเจ็บปวดทางอารมณ์ยาวนาน เด็กจะมีความอ่อนไหวมากกว่าคนอื่นเมื่อต้องเผชิญกับความกดดันที่เท่ากัน (Mavis E.1979:881) ยังมีผลกระทบต่อสุขภาพกายและปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาด้านการเรียน ความประพฤติ เป็นต้น

ชบาภรณ์ ชื่อรุ่งโรจน์ (2529:122-132) ได้กล่าวถึง ผลกระทบของการที่ครอบครัวแตกแยกไว้ดังนี้ คือ

1. มีผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก
2. การปรับและพฤติกรรมทางเพศของเด็ก มักมีปัญหาเพราะขาดรูปแบบที่จะเลียนแบบ
3. เด็กเกิดปมด้อยเมื่อออกไปติดต่อกับสังคมภายนอก
4. เด็กที่มาจากครอบครัวแตกแยก เมื่อแต่งงานมีแนวโน้มจะเกิดครอบครัว

แตกแยกด้วย

นอกจากนี้ จิตรา วสุวานิช (2524:31-34) ได้กล่าวถึงปัญหาครอบครัวแตกแยกว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กไว้ดังนี้

1. ครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน การหย่าร้างกันของพ่อแม่ นับว่าเป็นผลร้ายต่อพัฒนาการทางด้านจิตใจของเด็กมาก เด็กจะเกิดความรู้สึกหวาดหวั่นไม่มั่นใจในตนเอง ไม่อยากอยู่บ้าน ชอบไปเล่นกับเพื่อนมากกว่า บางคนก็อาจจะเก็บตัว ซึมเศร้า บางรายก็อาจจะ

กลายเป็นเด็กก้าวร้าว ชอบรุกรานผู้อื่นไปก็มี นอกจากนี้แล้วเด็กจะเป็นคนที่ไม่มั่นคง ไม่รักใคร่จริง และไม่คิดว่าใครจะรักเขาจริงทั้งนี้เพราะไม่เคยเห็นใครเป็นแบบอย่างที่ดีมาตั้งแต่เล็กนั่นเอง

2. ครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกันจะทำให้เด็กมีความวิตกกังวลสูง เด็กจะไม่เข้าใจว่าพ่อแม่ทะเลาะกันแล้วก็อาจจะดีกันได้ อาจจะพูดคุยกันเหมือนปกติ ในความเข้าใจของเด็กโดยเฉพาะเด็กเล็กนั้น มักจะคิดว่านี่คือภาวะที่สุดจะทนทานได้ และบ่อยครั้งที่เดียวเด็กเล็กมักจะคิดว่าตนเองคือสาเหตุของการทะเลาะวิวาทของผู้ใหญ่ เพราะเด็ก ๆ ไม่อาจจะทำตัวเป็นกลางในการทะเลาะเบาะแว้งของพ่อแม่ เพราะในใจของเด็กจะต้องเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ผลของความรู้สึกอันนี้อาจจะเป็นอันตรายต่อการพัฒนานิสัยและความรู้สึกในเรื่องเพศได้ การโจมตีกันให้ลูกฟังของพ่อแม่จะพัฒนานิสัยการเป็นคนที่ชอบหาเรื่องกับผู้อื่น ชอบหาทางเล่นงานคู่สมรส ยกตนข่มท่าน ทำทุกวิถีทางเพื่อชนะคู่ต่อสู้ ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีความซื่อสัตย์ และมีแนวโน้มที่จะเป็นคนโรคประสาทได้

3. ครอบครัวที่มีพ่อคนเดียวหรือแม่คนเดียว มีผลทำให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นมาโดยไม่ได้ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร ความเศร้าโศกเสียใจของสามีภรรยา ความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจล้วนแต่มีผลต่อการที่จะต้องปรับตัวของคู่สมรส และส่งผลกระทบต่อเด็กได้ทั้งสิ้น

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์สมรสของบิดามารดากับสัมพันธภาพกับเพื่อน

งานวิจัยในต่างประเทศ

แคนเนอร์ และคนอื่น ๆ (Kanner and others. 1957 : 167) ศึกษาผู้ป่วยในโรงพยาบาลจิตเวชพบว่า มีเด็กประมาณ 30% ที่เข้ารับการรักษาดังในโรงพยาบาลโรคจิตมาจากครอบครัวที่ขาดพ่อแม่ หรือขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวแตกแยกต้องพลัดพรากจากครอบครัวอย่างกะทันหัน เช่น การตาย การเจ็บป่วย ถูกแยกจากบิดามารดา ปัญหาการหย่าร้าง ทำให้เด็กรู้สึกอ้างว้าง ว่าเหว ขาดสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว

มันโร (Munro. 1966 : 433-457) ศึกษาผู้ป่วยจิตเวช ผลที่ได้คือ ผู้ป่วยจิตเวชทั่วไปร้อยละ 19.5 ขาดบิดามารดา หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อนอายุ 16 ปี และเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ป่วยอารมณ์เศร้ากับคนปกติ พบว่า พวกที่มีอารมณ์เศร้า สูญเสียบิดาหรือมารดาก่อนอายุ 16 ปี มากกว่าคนปกติ

ออลซูเบล (เปรมสุริย์ เชื่อมทอง.2526:2;อ้างอิงมาจาก Ausubel. n.d.) ซึ่งศึกษาประวัติของเด็กที่ทำความผิดและเป็นอาชญากร พบว่า ส่วนมากมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ พ่อแม่แยกทางกัน พ่อหรือแม่ตาย หรือทะเลาะเบาะแว้งไม่ลงรอยกัน ทำให้เด็กไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่นเพียงพอก่อให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ได้ยาก จึงมีโอกาสกระทำความผิดได้ หรือมีบุคลิกภาพแปรปรวนไปจนถึงเป็นโรคประสาทได้

งานวิจัยภายในประเทศ

ประเทิน มหาจันทร์ (2521:65) กล่าวว่า สภาพครอบครัวมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การทำผิดกฎหมายของเด็ก และเยาวชนอย่างใกล้ชิด และสามารถส่งผลอย่างใหญ่หลวงถึง พฤติกรรมของเด็ก คือเมื่อเด็กขาดบิดามารดา เด็กจะถูกทอดทิ้งให้อยู่ในสภาพที่ด้อย เศรษฐกิจเกิดความคับข้องใจมีปัญหาในการปรับตัวเมื่ออยู่ในสังคม เด็กที่ขาดทั้งบิดามารดา จะมีความรู้สึกว่าตนขาดความรักความอบอุ่นในชีวิต

ปิยะฉัตร เนนเลิศ (2524 : 55) ที่ศึกษาปัญหาทางสังคมของผู้ที่พยายามกระทำ อัศวินบาตกรรม พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 30 เกิดความรู้สึกว่าครอบครัวไม่มีความสุขร้อยละ 32 รู้สึกว่าครอบครัวมีความสุขน้อย ส่วนด้านความสนิทสนม พบว่า คนเหล่านี้ไม่มีความสนิทสนมกันเลยระหว่างญาติพี่น้อง

มานิช สุขฤกษ์ (2528 : 65) ให้ความเห็นว่า เด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่ ขาดความสมบูรณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการตาย การหย่าร้าง พ่อแม่แยกกันอยู่และสภาวะอื่น ๆ ที่ทำให้สูญเสียพ่อแม่ จะทำให้เด็กขาดความรักและความอบอุ่นที่ควรจะได้รับ เป็นคนมีปมด้อย ในตนเอง เมื่อโตขึ้นอาจประสบปัญหาการปรับตัวและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า เด็กที่มาจากครอบครัว แยกแยก ครอบครัวที่ขาดพ่อแม่หรือขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ส่งผลให้เด็กปรับตัวเข้ากับสภาพ แวดล้อมได้ยาก มีอารมณ์เศร้า รู้สึกอ้างว้าง มีปมด้อยในตนเอง ทำให้เกิดปัญหาทาง สุขภาพจิต ดังนั้นสถานภาพสมรสของบิดามารดา คาดว่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพกับ เพื่อน

2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัว

2.7.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัว

ครอบครัวในทางความหมายทางจิตวิทยา หมายถึง สถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกันเพื่อเป็นตัวแทนของสถาบัน สังคมภายนอก จะปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติ ให้กับสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมที่มีชีวิตเกิดขึ้นในครอบครัว (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์.2530:1) ซึ่งสอดคล้องกับ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530:176 ; อ้างอิงจาก Coleman and Hanmmen.1974:312) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของบรรยากาศในครอบครัวที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการของเด็ก ซึ่งได้แก่ ความรัก ความอบอุ่น การยอมรับและการยกย่องเด็ก บรรยากาศในครอบครัวซึ่งประกอบด้วยความรัก ความอบอุ่น และการยอมรับบุตรธิดาด้วยความเหมาะสมสมเหตุสมผล และสอดคล้องกับสถานการณ์มีความสำคัญต่อการพัฒนาการและความสมบูรณ์แห่งบุคลิกภาพของสมาชิกในครอบครัวนั้น ๆ

ครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคลิกภาพ นักจิตวิทยาพัฒนาการต่างก็เห็นว่าห้าขวบแรกของชีวิตเป็นช่วงสำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลิกภาพ เพราะเด็กในวันนี้ หากได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องด้วยความรักและความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ก็จะสามารถช่วยกล่อมเกล้าให้เด็กมีความเจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งกายและใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพที่มั่นคงไม่อ่อนไหวง่าย มีความหนักแน่นและเห็นคุณค่าของตน ค้นพบคุณลักษณะเฉพาะตัว (Ego Identity) ของตนเองและมีแรงจูงใจที่จะเลียนแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากต้นแบบที่ดี เด็กจะต้องการมีคุณสมบัติต่าง ๆ เหมือนผู้ใหญ่ เช่น มีอำนาจ ความมีพลังกำลัง ความสามารถ และได้รับการยกย่องจากผู้อื่น หากครอบครัวมีความมั่นคงเป็นครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ก็พร้อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครอบครัวจะสั่งสอนอบรมให้เด็กมีบุคลิกภาพแบบต่าง ๆ จากการเรียนรู้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในและภายนอกครอบครัว (ยุวดี เชื้อธรรมประสิทธิ์. 2536 : 78)

แนวโน้มของสัมพันธภาพภายในครอบครัว

ในวัยทารก ความสัมพันธ์ระหว่างทารกและครอบครัวเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะทารกเป็นศูนย์กลางของความรักความสนใจ พ่อแม่ให้การดูแลอย่างเต็มที่และเด็กมักได้รับการยกโทษให้เมื่อกระทำในสิ่งที่ไม่สมควร ทั้งนี้เนื่องจากเด็กยังเล็กอยู่ แต่เมื่อเด็กโตขึ้นความสัมพันธ์ในครอบครัวเริ่มเลวลง ซึ่งแสดงให้เห็นจากการที่พ่อแม่เริ่มเข้มงวดและมีการลงโทษ

ในขณะที่เดียวกันก็ลดพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความอบอุ่นลง พี่น้องเริ่มมีความรู้สึกอิจฉาริษยาและหมดความอดทน ความสัมพันธ์ในครอบครัวอาจดีขึ้นในระยะต่อมา เมื่อเด็กมีสังคมภายนอกบ้านจนกระทั่งเมื่อเด็กอายุเข้าสู่วัยรุ่น ร่างกายเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้วัยรุ่นมีการวิพากษ์วิจารณ์และมีการลงโทษ เด็กยังมีความรู้สึกที่ไม่มีใครรัก จึงเกิดช่องว่างระหว่างเด็กและพ่อแม่ ต่อมาเมื่อร่างกายเริ่มมีความสมดุล วัยรุ่นจะเริ่มมีอาการมั่นคงขึ้นสัมพันธ์ภาพในครอบครัวเริ่มดีขึ้นเช่นกัน (Hurlock. 1967 : 589) สำหรับ นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (2520:260) ได้กล่าวไว้สอดคล้องกับเซอร์ลวดว่า เมื่อลูกหลานเจริญเติบโตขึ้น พ่อแม่จะค่อย ๆ ตระหนักว่าลูกหลานของตนหาใช่เด็กเล็ก ๆ อีกต่อไป ผลที่ตามมาคือ พ่อแม่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ลูกมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่นจะค่อย ๆ ดีขึ้น แต่ก็ยังมีความขัดแย้งต่างๆ อยู่ อย่างไรก็ตามกล่าวโดยทั่วไปแล้ว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในช่วงวัยรุ่นตอนปลายจะเป็นไปอย่างราบรื่นและมั่นคงกว่าในระยะก่อนหน้านั้น ยกเว้นในช่วงปีแรกของวัยทารก

2.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน งานวิจัยในต่างประเทศ

มุสเสน และคองเกอร์ (Muses and Conger.1956:250) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อพัฒนาการของเด็ก พบว่า พื้นฐานพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เกิดขึ้นเนื่องมาจากบรรยากาศของบ้าน ถ้าทุกคนในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันก็จะแสดงพฤติกรรมที่ดี เป็นมิตร สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นด้วย

กรีนเบอร์ก ไชเกิล และไลท์ (ละอองทิพย์ พลาณภาพ.2532;24;อ้างอิงมาจาก Greenberg, Siegel and Leitch.1983:373-384) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนกับบิดามารดา ที่มีต่อสุขภาพจิตของวัยรุ่น ในด้านการมองคุณค่าในตนเอง และความพึงพอใจในชีวิตในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า วัยรุ่นที่มีความใกล้ชิดกับบิดา มารดา และกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์กับการมองเห็นคุณค่าในตนเองและความพึงพอใจในชีวิต

งานวิจัยในประเทศ

อ่ำไพ อินฟ้าแสง (2524 : 92 - 93) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบ ปกป้องลูกจนเกินไป ไม่ปล่อยให้ลูกออกไปเล่นในกลุ่มเพื่อน เป็นการจำกัดการคบเพื่อนของ ลูก ทำให้เด็กขาดทักษะทางสังคม ขาดการเรียนรู้ ทำให้ลูกมีพฤติกรรม เก็บตัว ซ้ำอายุ ไก่ร่งง่าย อีจฉฉ่า จับผิด หลีกเลี้ยงการพบปะผู้คน ไม่มั่นใจในตัวเอง อันแสดงถึงการขาด ทักษะทางสังคม ซึ่งสังคมถือว่าเป็นพฤติกรรมไม่เหมาะสม

กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ (2526 : 58 - 59) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ของ สัมพันธภาพในครอบครัว และการปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายปีการศึกษา 2525 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 499 คน ผลปรากฏว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว โดยมีค่า สหพันธ์ 4534 นั่นคือ เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีการปรับตัวดี แต่ถ้าเด็ก วัยรุ่นมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ก็จะปรับตัวไม่ดีไปด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพบ้าน ที่อบอุ่นภายในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ระหว่างพ่อแม่ลูกเป็นรากฐานที่สำคัญในการ ดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับสังคมโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ

นิพนธ์ คันธเสวี (2528:40-44) ศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว พบว่า ครอบครัวที่ขาดมนุษยสัมพันธ์โดยเฉพาะระหว่างพ่อกับแม่มีผลร้ายต่อจิตใจเด็ก หรือลูก ๆ มากที่สุด ลูกจะขาดความรักจากพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะมีแต่ความทุกข์ ไม่มีความรัก ความอบอุ่นที่จะแบ่งปันให้แก่ลูก แต่ถ้าพ่อแม่รักกันดีมีความสุข เขาก็จะมีความรักอย่างเปี่ยมล้นสำหรับลูกด้วย ลูกที่เติบโตมาจากครอบครัวที่แตกแยกในความสัมพันธ์ ย่อมจะมีบุคลิกและสุขภาพจิตใจที่มีปัญหาในตัวเองและกับผู้อื่น

จากการรายงานการวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า เด็กที่มาจากสัมพันธภาพที่ดี ในครอบครัวจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความมั่นคง ร่าเริง เป็นมิตร ปรับตัวดี ไม่ดีก็จะปรับตัวได้ไม่ดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เพราะเด็กเหล่านี้มีพ่อแม่ ที่ชอบข่มขู่ เข้มงวดกดขี่จนมากเกินไป ทำให้บรรยากาศภายในบ้านมีความตึงเครียดและ ขัดแย้งกัน ด้วยเหตุนี้สัมพันธภาพในครอบครัวจึงน่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน

2.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศทางการเรียนการสอน

2.8.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศทางการเรียนการสอน

ปัจจุบันโรงเรียนเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตคนให้เป็นพลเมืองดี

เนื่องจากโรงเรียนมีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่าสถาบันอื่น ดังนั้น โรงเรียนจึงควรตระหนักถึงบทบาทของตัวเองที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ จึงจำเป็นที่จะต้องจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียน ดังที่ ยิวดี เจ็ยรมประสิทธิ์ (2536 : 105) กล่าวว่ามนุษย์เราต้องการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่บ้าน ที่โรงเรียน หรือสังคมภายนอกอันกว้างใหญ่ไพศาลก็ตาม เพราะมนุษย์ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา การจัดการให้สิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพที่ดี จึงเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตได้โดยตรง เด็กจะใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนนานหลายชั่วโมงในแต่ละวัน ปีแล้วปีเล่าที่อยู่ในโรงเรียน ตั้งแต่อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา เด็กจะอยู่ในระบบการศึกษาถึงประมาณ 20 ปี นับว่ายาวนานเพียงพอที่จะปลูกฝังสุขนิสัยและพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี โรงเรียนแต่ละระดับจึงควรจัดสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดี ๆ

ลอว์เรนซ์ (Lawrens. 1976:418) ได้กล่าวว่า บรรยากาศในการเรียนการสอนนั้น เป็นสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ถ้าผู้เรียนมีสภาพจิตใจ อารมณ์แจ่มใส รู้สึกตื่นตัวกระฉับกระเฉง ก็จะมีความสนใจในการเรียนและยอมช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

วิธฮอล (Whithall.1979:347) กล่าวว่า การเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประสบการณ์ในการเรียนรู้นั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความหมายต่อตัวผู้เรียน กล่าวคือ นักเรียนเห็นว่าประสบการณ์นั้นตรงกับความต้องการและเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของเขา และ
2. ไม่ใช่สถานการณ์ที่ขู่เข็ญ กล่าวคือ นักเรียนไม่รู้สึกว่าสถานการณ์นั้น ๆ มีความน่ากลัว หากแต่รู้สึกว่าจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีแต่ความจริงใจต่อกัน เงื่อนไขข้อที่ 1 ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขข้อที่ 2

สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน

สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อผู้เรียนที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ถ้าผู้บริหารสร้างสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดี สุพิชญา อีระกุล และคนอื่น ๆ (2524:182-187) ได้เสนอแนวทางการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนไว้หลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. สภาพโรงเรียนและห้องเรียน โรงเรียนจัดอาคารสถานที่ถูกหลักวิชา เช่น การวางแผนแนวอาคารถูกทิศทาง ได้รับแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่ร้อนอบอ้าวจนเกินไป ไม่มีเสียงดังรบกวน ภายในตกแต่งด้วยสิ่งที่สวยงามเป็นระเบียบ เพื่อช่วยบรรยากาศร่มรื่นน่าเรียน สภาพห้องเรียนควรยืดหยุ่นได้ตลอดเวลา บริเวณควรสะอาดสวยงาม โต๊ะเก้าอี้มีเพียงพอกับจำนวนนักเรียนและขนาดต้องเหมาะสมกับผู้เรียน เพราะสิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นที่จะสร้างเสริมการเรียนการสอนให้ได้ผลดี

2. หลักสูตร หลักสูตรคือแนวทางที่โรงเรียนจัดประสบการณ์ให้เด็กเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดให้ตรงกับความมุ่งหมายของการศึกษาและตรงกับความต้องการของเด็กแต่ละวัย

3. แบบเรียนและบทเรียน แบบเรียนและบทเรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และถือว่าเป็นอุปกรณ์การศึกษาที่โรงเรียนจะขาดเสียไม่ได้ อีกสิ่งหนึ่งครูสามารถจัดให้นักเรียนก็คือ การจัดบทเรียนซึ่งครูควรพิจารณาเลือกสรรแต่เฉพาะที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งเหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสนใจ ความต้องการของเด็กและท้องถิ่น

4. อุปกรณ์การศึกษา อุปกรณ์การศึกษาเป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและง่ายขึ้น การจัดใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้ได้ผลดีนั้นขึ้นอยู่กับทักษะและความสนใจของครูว่าจะใช้อุปกรณ์นั้น ๆ ได้เหมาะสมกับเนื้อหา เวลาและใช้ได้ถูกต้องเพียงใด

5. กิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอน กิจกรรมคือพฤติกรรมที่แสดงออกแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ กิจกรรมที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนกระทำแล้วเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีกิจกรรมมากมายหลายอย่างที่ครูสามารถจัดให้เด็กได้ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด การเขียน กิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงและกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างและประดิษฐ์ เป็นต้น

6. เวลาและโอกาส การเรียนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับเวลา เช่น เดียวกัน ครูต้องจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับวิชาหรือเนื้อหาที่จะสอน เวลาควรมีการยืดหยุ่นไปตามเนื้อหา หรือสาขาวิชา ไม่ควรมีกฎเกณฑ์ตายตัว

7. สถานที่ สถานที่ที่ใช้ในการเรียนนั้น อาจไม่ได้หมายถึงห้องเรียนเพียงอย่างเดียว บางครั้งอาจเป็นสนามโรงเรียนหรือสถานที่ที่ไปทัศนศึกษาด้วย สถานที่จึงมีส่วนช่วยสร้างความรู้สึกลงและบรรยากาศของการศึกษาเล่าเรียน การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการเรียน ช่วยให้ ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย ช่วยให้สังคมของเด็กดีขึ้น อย่างไรก็ตามสถานที่ที่จะใช้เรียนจะต้องไม่มี

เสียงรบกวนจนไม่สามารถใช้สมาธิได้ และจะต้องไม่วิเวกวังเวงจนรู้สึกกลับน่ากลัว ไม่เสียงภัย หรือใกล้สิ่งที่เป็นอันตรายหรือสกปรก และสถานที่นั้นจะต้องเป็นประโยชน์ต่อการสอนโดยตรง

8. ผู้เรียน การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้และเป็นผลดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้และรับรู้ ครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนหรือเมื่อผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนก็ควรให้โอกาสแก่ผู้เรียนทันที ครูผู้สอนจะต้องหมั่นสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน หากแสดงความรู้สึกว่ามีความวิตกกังวล มีความคับข้องใจ ครูจะต้องช่วยลดความรู้สึกนั้น ๆ เสียก่อน และพยายามสร้างบรรยากาศที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

9. ผู้สอนและวิธีสอน ครูถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลดี นักการศึกษาต่างประเทศและการวิจัยการศึกษา ได้ระบุไว้แน่ชัดว่า ยังไม่มีอุปกรณ์การสอนใด ๆ ในโลกนี้ที่จะใช้แทนครูที่ความสามารถทางการสอนได้

พรณี ชูทัย เจนจิต (2522 : 190) ได้สรุปแนวความคิดของนักจิตวิทยาว่า องค์ประกอบที่จะช่วยพัฒนาตนเองของนักเรียนคือ การคำนึงถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งควรมีลักษณะต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้คือ

1. บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) โดยครูผู้สอนกระตุ้นให้กำลังใจให้เด็กเชื่อในความสามารถของตนที่จะทำงานนั้น ๆ แม้ว่าจะเป็นงานที่ค่อนข้างยาก

2. บรรยากาศที่อิสระ (Freedom) เป็นบรรยากาศที่เด็กมีโอกาสที่จะเลือกในสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่า ซึ่งรวมถึงโอกาสที่จะทำผิดพลาดด้วย บรรยากาศนี้จะก่อให้เกิดความมั่นใจในตนเองที่จะศึกษาค้นคว้า ไม่เกิดความตึงเครียด

3. บรรยากาศซึ่งมีการยอมรับนับถือ (Respect) การที่ครูเห็นคุณค่าในตัวเด็กเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนามโนคติเกี่ยวกับตนเอง จะมีผลต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก และยังทำให้เด็กรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า และยอมรับนับถือตนเองด้วย

4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) การที่ครูมีความเข้าใจเป็นมิตร ยอมรับตลอดจน ให้ความช่วยเหลือ จะทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นสบายใจ อยากเข้าไปติดต่อด้วย

5. บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) เป็นความจำเป็นที่ครูจะต้องฝึกให้เด็กมีวินัย แต่มีได้อยู่ภายใต้การควบคุมลงโทษ แต่ครูต้องมีความสุภาพ มีความหนักแน่น และไม่ให้สิทธิพิเศษกับเด็กบางคน

6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) เป็นสิ่งที่ครูควรสร้างให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน คนเราจะเรียนรู้ว่าตนเองมีความสามารถนั้นมีใช้ความล้มเหลว แต่จากความสำเร็จ

การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน เป็นพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก ซึ่งครูเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งที่จะพัฒนาสิ่งเหล่านี้ โดยการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งสิริวรรณ ศรีพหล (2526:172-174) ได้สรุปแนวทางการจัดบรรยากาศในห้องเรียนสำหรับครูที่จะนำไปปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้คือ

1. บรรยากาศของการเรียนการสอนในชั้นเรียน ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีพัฒนาการในทางสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม อย่างเต็มที่ ฝึกฝนการใช้สติปัญญา คือ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล การมีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น

2. การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติ ในการควบคุมตนเองและรับผิดชอบตนเอง โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนด้วยตนเองให้มากที่สุด ให้ออกสันทนาการในการค้นคว้าหาวิธีการเรียนด้วยตนเอง โดยครูคอยให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

3. การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ดี จะต้องส่งเสริมนักเรียนให้มีความคิดและแนวการปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้อาจเริ่มมาจากครูเป็นต้นอย่างที่ดี มีลักษณะความเป็นผู้นำ แบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ยอมรับมติของกลุ่ม

สุปรีชา นีรัญโต (2524:183) ได้กล่าวถึงหลักการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนที่ดีไว้ดังนี้คือ

1. ควรมีแสงสว่างในห้องเรียนในระดับที่มองเห็นได้ คือ มองเห็นได้เร็ว สบายตา และชัดเจน

2. ควรไกลจากแหล่งกำเนิดเสียงรบกวนจากบริเวณรอบ ๆ หรือภายนอกห้องเรียนเพราะเสียงรบกวนจะทำให้รู้สึกรำคาญ เครียด กระวนกระวาย และเหน็ดเหนื่อย นอกจากนั้นเสียงรบกวนยังเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียน ฉะนั้นควรมีการควบคุมเสียงรบกวน เลือกที่ตั้งโรงเรียนให้ไกลจากเขตจราจรหนาแน่น ทางรถไฟ เป็นต้น

โรเจอร์ส (Rogers, 1969 : 157-164) นักจิตวิทยาท่านหนึ่งซึ่งมีความเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนว่า ควรคำนึงถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความคิดกับความรู้สึก ทำที่ที่มีต่อกัน ตลอดจนเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ควรได้รับความสนใจและให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเน้นทางวิชาการและสติปัญญา เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศไม่ตึงเครียดเป็นการเสริมความอบอุ่นมั่นใจ และเชื่อถือนระหว่างครูและนักเรียนจึง

ย่อมจะเอื้ออำนวยการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสุขภาพจิตของนักเรียนได้มาก
 ดังนั้นบรรยากาศในชั้นเรียนที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ อันได้แก่ ปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่าง
 ครูและนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกันเองมีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

ประติพันธ์ อูปรมย์ (2527 : 33) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนสรุปได้ดังนี้คือ
 ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน อาจเกิดขึ้นได้ทั้งระหว่างครูและนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับ
 นักเรียนด้วยกันเอง ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึง ทั้งครูและ
 นักเรียนต่างก็มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสซักถาม และ
 เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากขึ้น บรรยากาศในชั้นเรียนก็จะมีแต่ความน่าสนใจ
 น่าสนุก อยากรู้อยากเห็น และกระตือรือร้น นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับ
 นักเรียนด้วยกันเองก็มีส่วนช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียนด้วยเช่นกัน

สรุปได้ว่า บรรยากาศในชั้นเรียนควรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเสริมสร้าง
 พัฒนาความขยันหมั่นเพียร ซึ่งจะต้องเป็นห้องเรียนที่มีบรรยากาศอบอุ่นเป็นกันเอง มี
 สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนด้วยกันเอง นักเรียนทุกคนนับถือกฎเกณฑ์และระเบียบ
 ของห้องเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนครูมีความเข้าใจนักเรียน ยอมรับฟังความ
 คิดเห็นของนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกในการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ดังนั้น
 ทั้งนักเรียนและครูจึงมีหน้าที่สร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนร่วมกัน

2.8.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับบรรยากาศทางการเรียนการสอนกับสัมพันธภาพกับเพื่อน งานวิจัยในต่างประเทศ

เลวิน และคนอื่น ๆ (Lewin and others.1939:271-279) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ
 บรรยากาศในชั้นเรียน พบว่า นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนแบบอัตตาริปไตย มีแนวโน้มเป็นเด็ก
 ก้าวร้าว หยาบกระด้าง ไม่มีความเห็นใจผู้อื่น ส่วนชั้นเรียนที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย
 นั้น กลับจะส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสามัคคีปรองดอง เป็นมิตรต่อกัน การเรียนราบรื่น มี
 บรรยากาศที่สบายใจมาขยันเรียนเพราะครูรู้จักจัดความกดดันเกรงกลัวใด ๆ ออกไปจากชั้นได้

ไทย์แมน (Tiedman.1942:657-664) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน
 กับครูผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาจะไม่ชอบครูแบบเผด็จการมีนิสัยข่มขู่ ปราศจาก
 ความเห็นอกเห็นใจ และการสอนแบบใช้อำนาจทั้งหลายนั้นเด็กยิ่งโตขึ้นเท่าใดก็จะมีความรู้สึก
 เป็นปฏิปักษ์ยิ่งขึ้น

บุธ (วิลาส บัญทองขาว.2527:16; อ้างอิงมาจาก Buth.1942:645-656) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า ครูที่พยายามทำความเข้าใจกับเด็ก ให้ความเห็นอกเห็นใจเด็ก รู้จักส่งเสริมการเรียนรู้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนและมีความสามารถปรับตัวสูง ซึ่งกับครูที่มุ่งสอนโดยวิธีกดดันให้เด็กยอมรับความต้องการของตน ผลที่สุดเด็กจะไม่พอใจในตัวครูและเรียนไม่ได้ดีเท่าที่ควร

โอเบอร์ทัฟเฟอร์ (วิลาส บัญทองขาว.2527:17 ; อ้างอิงมาจาก Oberteuffer.1945:296-297) ศึกษาสภาพจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่าอิทธิพลของชั้นเรียนก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีผลต่อสภาพจิตใจของเด็กและการจัดบรรยากาศของห้องเรียนดีจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนขยันและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

ไทเลอร์ (Tyler.1964:16) ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนในอุดมคติ พบว่า สัมพันธภาพที่ดีในอุดมคตินั้น ครูต้องมีการสื่อความเข้าใจที่ดีกับนักเรียน เป็นมิตรที่ดี ให้ความรักความเอาใจใส่ มีความเข้าใจ และยอมรับนักเรียน

งานวิจัยในประเทศ

ผกาทิพย์ เกษรากุล (2524 : 21) ได้วิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในทัศนะของนิสิต ได้กล่าวว่า บรรยากาศทางการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยว่า เกิดจากผู้สอน วิธีสอน ผู้เรียน การซักถาม และการถกเถียงทางวิชาการ การจัดกิจกรรมการเรียนในชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ และสติปัญญาของนักศึกษาได้

สัมพันธ์ ฉัตรบุบผา (2529) ได้เปรียบเทียบองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเรียนระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสระบุรี จำนวน 392 คน ผลปรากฏว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูง มีองค์ประกอบด้านสภาพทางการเรียน คือ การขาดเรียนความคาดหวังของครูที่มีต่อตัวเด็ก ความรู้สึกต่อบรรยากาศในชั้นเรียน ความสามารถในการอ่านหนังสือและแผนการศึกษาต่อ องค์ประกอบด้านความเอาใจใส่ของครู คือ ความเอาใจใส่ของครูที่มีต่อนักเรียนทั้งในด้านการเรียน สุขภาพและปัญหาต่าง ๆ องค์ประกอบด้านความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง คือ ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองด้านการ

แสดงออกต่อผลการเรียนความคาดหวัง ความร่วมมือกับทางโรงเรียน สุขภาพและการเรียนดี
กว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ

จากรายงานการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บรรยากาศทางการเรียนการสอนเป็น
สิ่งที่สำคัญสำหรับนักเรียนเพราะนักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับครู จะทำให้นักเรียนปรับตัว
เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี แต่ถ้าหากนักเรียนกับครูมีสัมพันธภาพที่ไม่ดีต่อกัน ส่งผลให้เด็กมี
แนวโน้มก้าวร้าว ไม่เป็นมิตร ไม่สนใจการเรียน ดังนั้น บรรยากาศในการเรียนจึงคาดว่า
จะมีผลเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากร
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีจัดกระทำและภาววิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากร

ประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาจากประชากร ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ปีการศึกษา 2540 โรงเรียนกุนนที่รุทธารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร จำนวน 554 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 203 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 229 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 122 คน

ตาราง 1 ประชากรจำแนกตามระดับชั้น

สถานภาพ	ม. 4	ม. 5	ม. 6
ชาย	69	88	60
หญิง	134	141	62
รวม	203	229	122

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมี 5 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ เพศ ระดับชั้น ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดามารดาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเอง โดยข้อความและภาษาเหมาะสมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามบุคลิกภาพ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นโดยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ มอดส์เลย์ (MPI) ของ ไอแซคส์ (H.J. Eysenck) (Maudsley Personality Inventory) โดยข้อความและภาษาเหมาะสมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวของ กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (2526) และแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัวของ วจิราภรณ์ ไชยรัตน์ (2539) โดยข้อความและภาษาเหมาะสมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนของ เสาวรัตน์ จุลรัตน์ (2535) และแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอนของ ศรีระพร จันทโนทก (2538) โดยข้อความและภาษาเหมาะสมและสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

1. ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ครบทุกข้อ ถ้าข้อความใดมีคำตอบให้เลือก กรุณาขีดเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ( ) ชาย

( ) หญิง

2. ชั้นปีที่กำลังศึกษา

( ) ม. 4

( ) ม. 5

( ) ม. 6

3. ระดับผลการศึกษาเฉลี่ยทุกวิชาถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมเทอม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงเทอม 1 ปีการศึกษา 2540 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงเทอม 1 ปีการศึกษา 2540)

( ) ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 ลงไป

( ) ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.01 - 2.74

( ) ระดับผลการเรียนสูงกว่า 2.74 ขึ้นไป

4. รายได้ของบิดามารดารวมกันเดือนละ.....บาท

5. สถานภาพสมรสของบิดา มารดา

( ) บิดา มารดา อยู่ร่วมกัน

( ) บิดา มารดา แยกกันอยู่

( ) บิดา มารดา หย่าร้างกัน

( ) บิดาหรือมารดา ถึงแก่กรรม

( ) บิดาและมารดาถึงแก่กรรม

6. บริเวณที่พักอาศัยของนักเรียน

- (   ) 6.1 แฟลต 1-38 ของการเคหะแห่งชาติ เขตดินแดง
- 6.2 เขตชุมชน
  - (   ) 6.2.1 ชุมชนบึงพระราม 9
  - (   ) 6.2.2 ชุมชน ส. พัทยา
  - (   ) 6.2.3 ชุมชนริมทางรถไฟโค้งอโศก
  - (   ) 6.2.4 ชุมชนโรงปูน
  - (   ) 6.2.5 ชุมชนหลังวัดอุทัยธาราม
  - (   ) 6.2.6 ชุมชนริมคลองบางซื่อ ลาดพร้าว 34
  - (   ) 6.2.7 ชุมชนริมคลองบางซื่อ ลาดพร้าว 42,44
  - (   ) 6.2.8 ชุมชนลาดพร้าว 45
  - (   ) 6.2.9 ชุมชนลาดพร้าว 46
  - (   ) 6.2.10 ชุมชนบ้านใหม่ (ลาดพร้าว 50)
  - (   ) 6.2.11 ชุมชนริมคลองบางซื่อ (โชคชัยร่วมมิตร)
  - (   ) 6.2.12 ชุมชนร่วมใจพิบูล 2
- (   ) 6.3 บริเวณบ้านพักนอกเขตชุมชน.....

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษา नियามศัพท์เฉพาะ เอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ให้สอดคล้องกับ नियามศัพท์เฉพาะของการวิจัยในครั้งนี้จำนวน 36 ข้อ

2.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คนคือ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กীরทอง อาจารย์พรพนพิศ วาณิชยการ และ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภาก ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่าง नियามศัพท์เฉพาะ ความมุ่งหมาย และภาษาที่ใช้แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง

2.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามของสัมพันธภาพกับเพื่อนจำนวน 29 ข้อ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เนื่องจากสภาพโรงเรียนมีลักษณะใกล้เคียงกับโรงเรียนกุนทรวิภาคารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงนำมาตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ที่ได้คะแนนสูงและ 25% ที่ได้คะแนนต่ำ จากนั้นจึงนำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบด้วยสถิติที (t-test) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 มาใช้เป็นแบบสอบถามได้แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนจำนวน 29 ข้อ มีค่าที (t) อยู่ระหว่าง 2.25 - 6.16

2.5 นำแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน ไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2531 : 132-133) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อนเท่ากับ 0.8361

2.6 ลักษณะของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อจะได้ทราบเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับได้แก่

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นทุกครั้ง
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกือบไม่เกิดขึ้นเลย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่ไม่เกิดขึ้นเลย

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน คำตอบของนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่องานวิจัยครั้งนี้ และจะเก็บไว้เป็นความลับ แบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีผลต่อการพิจารณาคะแนนวิชาใด ๆ ทั้งสิ้น ขอให้นักเรียนตอบด้วยความสบายใจ

คำตอบนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์การเลือกดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นเกิดขึ้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นทุกครั้ง
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นเกิดขึ้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นเกิดขึ้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นเกิดขึ้นตรงกับกรกระทำที่เกือบไม่เกิดขึ้นเลย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นเกิดขึ้นตรงกับกรกระทำที่ไม่เกิดเลย

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
00	นักเรียนชอบเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ	.....	.....	.....	.....	.....
000	นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนด้วยความจริงใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจสอบและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังต่อไปนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังต่อไปนี้

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อความทางลบให้คะแนนตรงกันข้าม

เกณฑ์ในการแปลความหมายสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538:9)

คะแนนเฉลี่ย	1.00-2.33	หมายถึง	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.34-3.66	หมายถึง	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.67-5.00	หมายถึง	สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนมาก

3. แบบสอบถามบุคลิกภาพ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาปริมาณศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามบุคลิกภาพ โดยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามบุคลิกภาพของสมทรง สุวรรณเลิศ (2512) ซึ่งได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามบุคลิกภาพ (MPI) ของ มอดส์เลย์ (Maudeley Personality Inventory) ของ ไอเซนค (H.J. Eysench)

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามบุคลิกภาพจำนวน 41 ข้อ ที่สร้างขึ้น ไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์พรพนพิศ วานิชย์การ และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ตรงกับความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ ความมุ่งหมาย และภาษาที่ใช้และนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4 ผู้วิจัยทำแบบสอบถามบุคลิกภาพจำนวน 28 ข้อ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เนื่องจากสภาพโรงเรียนมีลักษณะใกล้เคียงกับโรงเรียนอนุบาลจุฬาราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ตรวจได้เรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาถึงคะแนนต่ำสุดแล้วคัดนักเรียน 25% ที่ได้คะแนนสูงสุด และ 25% ที่ได้คะแนนต่ำ จากนั้นจึงนำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้การทดสอบด้วยสถิติที (t-test) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็นแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามบุคลิกภาพจำนวน 28 ข้อ แบ่งเป็นบุคลิกภาพแบบแสดงตัว 14 ข้อ บุคลิกภาพแบบเก็บตัว 14 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.01-4.34

3.5 นำแบบสอบถามบุคลิกภาพที่หาค่าอำนาจจำแนกแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) และคอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531:132-133) ให้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามบุคลิกภาพ เท่ากับ 0.7763

ลักษณะแบบสอบถามบุคลิกภาพ

เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบของลิเคอร์ท์ (Likert) มี 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นทุกครั้ง
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกือบไม่เกิดขึ้นเลย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่ไม่เกิดขึ้น

ตัวอย่างแบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นทุกครั้ง
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกิดขึ้นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่เกือบไม่เกิดขึ้นเลย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับกรกระทำที่ไม่เกิดขึ้น

ตัวอย่างแบบสอบถามบุคลิกภาพ

ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	นักเรียนที่ไม่ชอบทำกิจกรรมที่ซ้ำซากจำเจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
00	นักเรียนชอบทำอะไรตามใจตนเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....
000	นักเรียนเป็นคนมั่นใจในตนเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจสอบและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังต่อไปนี้
ข้อความที่มีลักษณะบุคลิกภาพแสดงตัวให้คะแนนดังต่อไปนี้

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อความที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว ให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายบุคลิกภาพ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 หมายถึง บุคลิกภาพเก็บตัว

คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 หมายถึง บุคลิกภาพกึ่งแสดงตัว-เก็บตัว

คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง บุคลิกภาพแสดงตัว

คะแนนของแบบสอบถามบุคลิกภาพอยู่ระหว่าง 28 - 140 คะแนน

ผู้ที่ได้คะแนน 28 - 65 หมายถึง บุคลิกภาพเก็บตัว (Introvert)

ผู้ที่ได้คะแนน 66 - 102 หมายถึง บุคลิกภาพกึ่งแสดงตัว-เก็บตัว (Ambivert)

ผู้ที่ได้คะแนน 103 - 140 หมายถึง บุคลิกภาพแสดงตัว (Extrovert)

4. ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

4.1 ศึกษาานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว ของ วจิราภรณ์ ไชยรัตน์ (2539) และของ กุลวรรณ วิทยางศรจิ (2526)

4.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัวให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 49 ข้อ

4.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว ไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์พรพนพิศ วาณิชยกาว และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบ

ความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ ความมุ่งหมาย และภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว จำนวน 35 ข้อ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เนื่องจากสภาพโรงเรียน มีลักษณะใกล้เคียงกับโรงเรียนกุนนที่จุฬารามวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ตรวจได้มาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดลงมาถึงคะแนนต่ำสุด แล้วคัดนักเรียน 25% ที่ได้คะแนนสูงสุด และ 25% ที่ได้คะแนนต่ำ จากนั้นจึงนำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบด้วยสถิติที (t-test) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็นแบบสอบถามได้แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว จำนวน 35 ข้อ มีค่าที (t) อยู่ระหว่าง 2.05-6.59

4.6 นำแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 132 - 133) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัวเท่ากับ 0.8743

4.7 ลักษณะของแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อจะได้ทราบสภาพทั่ว ๆ ไป ที่เกี่ยวกับบรรยากาศในครอบครัวเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับได้แก่

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียนมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง	ค่อนข้างตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียนบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ค่อนข้างตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียน
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ไม่ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียน

ตัวอย่างแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือ
ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ
โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียนมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง	ค่อนข้างตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียนบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ค่อนข้างตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียน
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ไม่ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียน

ตัวอย่างแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ทุกคนในครอบครัวทำงาน อดิเรกร่วมกัน เช่น ไปเที่ยว ปลูกต้นไม้.....	.....	.....	.....	.....	.....
00	พ่อแม่หรือผู้ปกครอง สนับสนุนให้นักเรียนไปติว วิชากับเพื่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
000	นักเรียนรู้สึกที่พ่อแม่หรือ ผู้ปกครองของนักเรียน เอาใจใส่นักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังต่อไปนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังต่อไปนี้

จริงมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริงมาก	ให้	4	คะแนน
จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อความทางลบให้คะแนนตรงกันข้าม

เกณฑ์การแปลความหมายบรรยากาศในครอบครัว (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย	1.00-2.33	หมายถึง	บรรยากาศในครอบครัวไม่ดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34-3.66	หมายถึง	บรรยากาศในครอบครัวปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.67-5.00	หมายถึง	บรรยากาศในครอบครัวดี

5. ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน

5.1 ศึกษาวิจัยเฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับบรรยากาศทางการเรียนการสอน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

5.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอนของ เสาวรัตน์ จุลรัตน์(2535) และของศรีระพร จันทโนทก(2538)

5.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 52 ข้อ

5.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน จำนวน 52 ข้อ ไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กริทอง อาจารย์พรณพิศ วาณิชยการ และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ ความมุ่งหมาย และภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน จำนวน 28 ข้อ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เนื่องจากสภาพโรงเรียนมีลักษณะใกล้เคียงกับโรงเรียนกุนนที่รัฐธรรามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ตรวจได้มาเรียงลำดับจากคะแนนสูงที่สุดลงมาถึงคะแนนต่ำสุด แล้วคัดนักเรียน 25% ที่ได้คะแนนสูงสุด และ 25% ที่ได้คะแนนต่ำ จากนั้นจึงนำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบด้วยสถิติที (t-test) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็นแบบสอบถามได้แบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน จำนวน 28 ข้อ มีค่าที (t) อยู่ระหว่าง 2.03-6.69

5.6 นำแบบสอบถามในบรรยากาศทางการเรียนการสอนไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 132-133) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอนเท่ากับ 0.8274

5.7 ลักษณะของแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อจะได้ทราบสภาพทั่ว ๆ ไป ของโรงเรียนที่นักเรียนพบในระหว่างการเรียนเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับได้แก่

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดความรู้สึกของนักเรียนมากพอสมควร
จริงปานกลาง	หมายถึง	ข้อความบางครั้งก็ตรงกับความคิดความรู้สึกของนักเรียน
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดความรู้สึกของนักเรียนเท่าใดนัก
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิดความรู้สึกของนักเรียน

ตัวอย่างแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ครูให้ความสนใจเฉพาะนักเรียนที่เรียนเก่ง.....	.....	.....	.....	.....	.....
00	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการเรียนการสอน.....	.....	.....	.....	.....	.....
000	นักเรียนรู้สึกเบื่อบนที่นั่งเรียนในตำแหน่งเดิมเหมือนกันทุกวิชา.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังต่อไปนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังต่อไปนี้

จริงมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

จริงมาก ให้ 4 คะแนน

จริงปานกลาง ให้ 3 คะแนน

จริงน้อย ให้ 2 คะแนน

จริงน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบให้คะแนนตรงกันข้าม

เกณฑ์การแปลความหมายบรรยากาศทางการเรียนการสอน (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย	1.00-2.33	หมายถึง	บรรยากาศทางการเรียนการสอนไม่ดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34-3.66	หมายถึง	บรรยากาศทางการเรียนการสอน ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.67-5.00	หมายถึง	บรรยากาศทางการเรียนการสอนดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนกุนนที่ รุทธารามวิทยาคม เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนที่ รุทธารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 12 พฤศจิกายน ถึง วันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2540 จำนวนนักเรียน 554 คน
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ ได้จำนวน 537 ฉบับแล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

วิธีจัดการกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมข้อมูลสำเร็จรูป Statistical Package for the Social Science (SPSS) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. ค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบสเตปไวส์ (Stepwise)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์

การกระจาย

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

4.2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยใช้วิธีทดสอบสถิติที (t-test)

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2535 : 139)

4.2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 132-133)

4.3 สถิติที่ใช้ทดสอบในการสมมุติฐาน

4.3.1 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

(Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2536 : 153)

4.3.2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

แบบ สเตปไวส์ (Stepwise) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for the Social Science (SPSS)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

ในการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t - distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา F - distribution
df	แทน	ระดับขั้นความเสรี (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังที่สอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังที่สอง (Mean Square)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
SE	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
SEb	แทน	ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าพารามิเตอร์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
B	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$\hat{Y}$	แทน	สมการพยากรณ์สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนโดยใช้คะแนนดิบ
Z	แทน	สมการพยากรณ์สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนโดยใช้คะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

Y	แทน	แบบสอบถามหรือคะแนนตัวแปรสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน
X ₁	แทน	เพศ
X ₂	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
X ₃	แทน	รายได้ของบิดามารดา
X ₄	แทน	สถานภาพสมรสของ บิดา มารดา
X ₅	แทน	ที่พักอาศัย
X ₆	แทน	บุคลิกภาพ
X ₇	แทน	บรรยากาศทางการเรียนการสอน
X ₈	แทน	บรรยากาศในครอบครัว
X ₉	แทน	บิดา มารดา อยู่ร่วมกัน
X ₁₀	แทน	บิดา มารดา แยกกันอยู่
X ₁₁	แทน	บิดา มารดา หย่าร้างกัน
X ₁₂	แทน	บิดา หรือ มารดา ถึงแก่กรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เสนอตามลำดับดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา สถิติที่ใช้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. วิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน สถิติที่ใช้ คือ การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา แบ่งเป็น 2 ตอน
ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็น

ประชากรจำแนกตามระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา เพศ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพสมรสของบิดา มารดา ที่พักอาศัย รายได้ของบิดา มารดา ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของบุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และสัมพันธภาพกับเพื่อน จำแนกตามระดับชั้นที่กำลังศึกษา

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบสเตปไวส์ (Stepwise)

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา เพศ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถานภาพสมรสของบิดา มารดา ที่พักอาศัย รายได้ของบิดา มารดา ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นประชากร
จำแนกตามตัวแปรชั้นปีที่กำลังศึกษา เพศ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ
สถานภาพสมรสของบิดามารดา และที่พักอาศัย

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร	ชั้น ม. 4		ชั้น ม. 5		ชั้น ม. 6		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. เพศ	ชาย	67	33.67	85	38.64	58	49.15	
	หญิง	132	66.33	135	61.36	60	50.85	
	รวม	199	100	220	100	118	100	
2. ระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	สูง	12	6.03	27	12.27	8	6.78	
	ปานกลาง	69	34.67	99	45	48	40.68	
	ต่ำ	118	59.30	94	42.73	62	52.54	
	รวม	199	100	220	100	118	100	
	3. สถานภาพ สมรสของ บิดามารดา	บิดามารดา อยู่ร่วมกัน	127	63.82	159	72.27	87	73.73
บิดามารดา แยกกันอยู่		25	12.56	17	7.73	15	12.71	
บิดามารดา หย่าร้างกัน		30	15.08	30	13.64	8	6.78	
บิดาหรือมารดา ถึงแก่กรรม		15	7.54	10	4.55	7	5.93	
บิดามารดา ถึงแก่กรรม		2	1.00	4	1.82	1	0.85	
รวม		199	220	220	100	118	100	
4. บุคลิกภาพ		แสดงตัว	176	88.4	206	93.63	107	90.68
		กึ่งแสดงตัว-เก็บตัว	2	1.00	14	6.37	10	8.48
	เก็บตัว	21	10.56	—	—	1	0.84	
	รวม	199	100	220	100	118	100	

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร	ชั้น ม. 4		ชั้น ม. 5		ชั้น ม. 6	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5	ที่พักอาศัย						
	แฟลต 1-38 ของ						
	การเคหะ	30	15.08	27	12.27	16	13.56
	ชุมชนแออัด	17	8.54	12	5.45	10	8.47
	บ้านพักนอกเขตชุมชน	152	76.54	181	82.28	92	77.97
	รวม	199	100	220	100	118	100

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นนักเรียนหญิงร้อยละ 66.33 และเป็นนักเรียนชายร้อยละ 33.67 เมื่อจำแนกจำนวนนักเรียนตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.30 รองลงมาคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 34.67 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 6.03 เมื่อจำแนกจำนวนตามสถานภาพสมรสของบิดา มารดา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ บิดา มารดาอยู่ร่วมกัน บิดามารดาหย่าร้างกัน บิดามารดา แยกกันอยู่ บิดา หรือมารดา ถึงแก่กรรม บิดามารดาถึงแก่กรรม คิดเป็นร้อยละ 63.82, 15.56, 12.56, 7.54 และ 1.00 ตามลำดับ สำหรับบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีบุคลิกภาพแสดงตัว ร้อยละ 88.4 บุคลิกภาพกึ่งเก็บตัว-แสดงตัวร้อยละ 1.00 และบุคลิกภาพเก็บตัว ร้อยละ 10.56 และที่พักอาศัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า พักอาศัยบริเวณอื่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.54 รองลงมาคือพักอาศัยในแฟลต 1-38 ของการเคหะ คิดเป็นร้อยละ 15.08 และพักอาศัยในชุมชนแออัด คิดเป็นร้อยละ 8.54

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่างก็มีจำนวนนักเรียนที่เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ใกล้เคียงกัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นนักเรียนหญิงร้อยละ 61.36 และนักเรียนชายร้อยละ 38.64 เมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คือ เมื่อจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งพบว่า ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด

คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมาคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ ร้อยละ 42.73 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูงร้อยละ 12.27 ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำมากที่สุดร้อยละ 52.54 รองลงมาคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางร้อยละ 40.68 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำร้อยละ 6.78 เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรสของบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ บิดามารดาอยู่ร่วมกัน บิดามารดาหย่าร้างกัน บิดามารดาแยกกันอยู่ บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรมและบิดามารดาถึงแก่กรรมคิดเป็นร้อยละ 72.27 , 13.64, 7.73 , 4.55 และ 1.82 ตามลำดับ สำหรับสถานภาพสมรสของบิดามารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ บิดามารดาอยู่ร่วมกัน บิดามารดาแยกกันอยู่ บิดามารดาหย่าร้าง บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรมและบิดามารดาถึงแก่กรรม คิดเป็นร้อยละ 73.73, 12.71, 6.78 , 5.93 และ 0.85 ตามลำดับ สำหรับบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มีบุคลิกภาพแสดงตัวร้อยละ 93.63 บุคลิกภาพกึ่งแสดงตัว-เก็บตัว ร้อยละ 6.37 สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 6 บุคลิกภาพแสดงตัวร้อยละ 90.68 บุคลิกภาพกึ่งแสดงตัว-เก็บตัว ร้อยละ 8.48 และบุคลิกภาพเก็บตัวร้อยละ 0.84 เมื่อจำแนกที่พักอาศัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ พักอาศัยบริเวณอื่น ๆ แฟลต 1 - 38 ของการเคหะและชุมชนแออัดคิดเป็นร้อยละ 82.28 , 12.27 และ 5.45 ตามลำดับ และที่พักอาศัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ที่พักอาศัยบริเวณอื่น ๆ แฟลต 1 - 38 ของการเคหะและชุมชนแออัดคิดเป็นร้อยละ 13.56, 8.47 และ 77.97 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้ต่อเดือนของบิดามารดา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นประชากร ตามตัวแปรชั้นปีที่กำลังศึกษา

ตัวแปร	ระดับของตัวแปร	ชั้น ม. 4		ชั้น ม. 5		ชั้น ม. 6	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้ของบิดามารดา	2000 - 8000 บาท	24	12.06	30	13.63	24	20.34
	8001 - 14000 บาท	42	21.11	52	23.64	26	22.03
	14001 - 20000 บาท	69	34.67	62	28.19	32	27.12
	20001 - 80000 บาท	61	30.65	74	33.63	34	28.81
	มากกว่า 80000 บาท ขึ้นไป	3	1.51	2	0.91	2	1.70
	รวม	199	100	220	100	118	100

จากตาราง 3 พบว่า รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีรายได้จำนวน 14001 - 20000 บาท มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 34.67 รองลงมาคือจำนวน 20001-80000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.65 และน้อยที่สุดมีจำนวนมากกว่า 80000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.51 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีรายได้ต่อเดือนของบิดามารดา อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือรายได้จำนวน 20001- 80000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.63 และ 28.81 ตามลำดับ รองลงมาคือ จำนวน 14001 - 20000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.19 และ 27.12 และจำนวนมากกว่า 80000 บาท ขึ้นไปเป็นจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.91 และ 1.70 ตามลำดับ

ตาราง 4 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นประชากร ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรบุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัวและสัมพันธภาพกับเพื่อน ดังแสดงในตาราง

ตัวแปร	N	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. บุคลิกภาพ (X_6)	537	3.4310	.3408	ปานกลาง
2. บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7)	537	2.9261	.4190	ปานกลาง
3. บรรยากาศในครอบครัว (X_8)	537	3.6419	.5558	ปานกลาง
4. สัมพันธภาพกับเพื่อน (Y)	537	3.8551	.3722	ดี

จากตาราง 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของบุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าระหว่าง 2.9261 - 3.8551 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของบุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบรรยากาศในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลางและสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนอยู่ในระดับดี

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบุคลิกภาพภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และสัมพันธภาพกับเพื่อน จำแนกตามระดับชั้นปีที่กำลังศึกษา ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นประชากร ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรบุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัวและสัมพันธภาพกับเพื่อน ดังแสดงในตาราง

ตัวแปร	ม. 4 N = 119			ม. 5 N = 220			ม. 6 N = 118		
	X	S.D.	แปลผล	X	S.D.	แปลผล	X	S.D.	แปลผล
1. บุคลิกภาพ (X_6)	3.4537	.3403	ปานกลาง	3.4026	.3340	ปานกลาง	3.4455	.3530	ปานกลาง
2. บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7)	2.9377	.4433	ปานกลาง	2.8780	.4029	ปานกลาง	2.9962	.3995	ดี
3. บรรยากาศในครอบครัว (X_8)	3.5902	.5855	ปานกลาง	3.6562	.5746	ปานกลาง	3.7024	.4565	ดี
4. สัมพันธภาพกับเพื่อน (Y)	3.8414	.3814	ดี	3.8815	.3606	ดี	3.8290	.3780	ดี

จากตาราง 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยของบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 มีค่าระหว่าง 3.4026 - 3.4537 และอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกันทุกระดับชั้น

ค่าเฉลี่ยของบรรยากาศทางการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 มีค่าระหว่าง 2.8780 - 2.9962 และอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกันทุกระดับชั้น

ค่าเฉลี่ยของบรรยากาศในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 มีค่าระหว่าง 3.5902 - 3.7024 ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 อยู่ในระดับปานกลาง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดี

ค่าเฉลี่ยของสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 มีค่าระหว่าง 3.8290 - 3.8815 และอยู่ในระดับดี สอดคล้องกันทุกระดับชั้น

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัว บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพัทธ์ภาพกับเพื่อน (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	Y
X ₁	1.0000	-.1014	.0208	-.0271	-.0310	-.0936	.1062	.0397	.0213	-.0152	.0056	-.0077	-.2856*
X ₂		1.0000	.1263*	-.0316	-.1127*	-.1244*	.0045	.1513*	.0670	-.1009	-.0006	.0075	.1359*
X ₃			1.0000	.0912	-.0484	.0662	-.0701	.0782	-.0858	-.0453	.0534	-.0429	.0133
X ₄				1.0000	.1305*	.0732	-.0515	-.1169*	-.8882*	.1443*	.5427*	.6121	.0117
X ₅					1.0000	.1070	-.0047	-.0675	-.1225*	.0627	.0404	.0461	.0923
X ₆						1.0000	.3131*	.2078*	-.0719	.0382	.0163	.0565	.5414*
X ₇							1.0000	.2620*	.0569	-.0324	-.0264	-.0250	.3336*
X ₈								1.0000	.1680*	-.1151*	-.1190*	-.0304	.2221*
X ₉									1.0000	.5218*	-.5766*	-.3812*	.0079
X ₁₀										1.0000	-.1315*	-.0869	-.0311
X ₁₁											1.0000	-.0960	-.0064
X ₁₂												1.0000	.0288
Y													1.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 6 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ตัวแปร คือ เพศ (X_1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_2) บุคลิกภาพ (X_6) บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7) และบรรยากาศในครอบครัว (X_8) มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบสเตปไวส์ (Stepwise) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยได้นำตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 12 ตัวแปร ได้แก่ เพศ (X_1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X_2) รายได้ของผู้ปกครอง (X_3) สถานภาพสมรสของบิดา มารดา (X_4) ที่พักอาศัย (X_5) บุคลิกภาพ (X_6) บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7) บรรยากาศในครอบครัว (X_8) บิดามารดาอยู่ร่วมกัน (X_9) บิดามารดาแยกกันอยู่ (X_{10}) บิดามารดาหย่าร้างกัน (X_{11}) บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม (X_{12}) นำเข้าสมการถดถอยพหุคูณ เพื่อจัดลำดับค่าสัมประสิทธิ์ (Beta Weight) และใช้ค่าสัมประสิทธิ์ (Beta Weight) ที่มีค่า .01 ขึ้นไป เพื่อนำเข้าการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และนำเข้าสู่สเตปไวส์ (Stepwise) อีกครั้ง ดังปรากฏผลดังนี้

ตาราง 7 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณแบบ
 สเตปไวส์ (Stepwise) เมื่อใช้สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 เป็นเกณฑ์

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	4	24962.91500	6240.72875	88.38917*
ภายในกลุ่ม	531	37491.32381	70.60513	
รวม	535	62454.23881		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า สัมพันธภาพกับเพื่อนของ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับบุคลิกภาพ เพศ บรรยากาศ
 ทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ
 สามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ได้ จึงคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
 ดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตัวแปร	R	R ²
บุคลิกภาพ (X ₆)	.54143	.29315
เพศ (X ₁)	.59062	.34883
บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X ₇)	.62641	.39240
บรรยากาศในครอบครัว (X ₈)	.63222	.39970

จากตาราง 8 พบว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษา ถูกเลือกเข้าสู่สมการตามลำดับ
ทั้ง 4 ตัว คือ บุคลิกภาพ (X₆) เพศ (X₁) บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X₇) บรรยากาศ
ในครอบครัว (X₈) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย (R²) เท่ากับ .29315 , .34883, .39240 และ
.39970 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรบุคลิกภาพ (X₆) สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความ
แปรปรวนของตัวแปรสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 34.883 เมื่อนำตัวแปร
เพศ (X₁) บุคลิกภาพ (X₆) มาร่วมพิจารณากับตัวแปรบรรยากาศทางการเรียนการสอน (X₇)
สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ได้เพิ่มขึ้นเป็น
ร้อยละ 39.24 และเมื่อนำตัวแปรบรรยากาศในครอบครัว (X₈) เข้ามาร่วมพิจารณาด้วย
สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ได้เพิ่มขึ้น
เป็นร้อยละ 39.97 ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสมการถดถอยของกลุ่มตัวแปรที่นำมาศึกษา โดยการหา
ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ที่อยู่ในรูปของคะแนนดิบ คะแนนมาตรฐาน
และหาค่าที่ (T) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรพยากรณ์ และสร้างสมการที่อธิบาย
ความสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์ มีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาตอนปลายได้ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 9

ตาราง 9 ค่าสถิติของตัวแปรที่จะนำมาสู่การสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณแบบ สเตปไวส์ (Stepwise)

ตัวแปร	b	SE b	B	T
บุคลิกภาพ (X_6)	.491504	.040862	.434024	12.028*
เพศ (X_1)	-5.977279	.755582	-.270077	-7.911*
บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7)	.290839	.052384	.202956	5.552*
บรรยากาศในครอบครัว (X_8)	.049681	.019546	.089444	2.542*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R	=	.63222
R ²	=	.39970
SE	=	8.40269
a	=	45.274219

จากตาราง 9 พบว่า ตัวพยากรณ์ทั้ง 4 ตัว สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด ได้แก่ บุคลิกภาพ (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .434024 บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .202956 บรรยากาศในครอบครัว (X_8) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .089444 และเพศ (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ -.270077 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) มีค่าเท่ากับ .63222 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ 8.40269 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ตัวแปรทั้ง 4 ยังสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนหรือมีอำนาจพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ร้อยละ 39.97 และผู้วิจัยได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเรียนเป็นสมการได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนกุญชรพิทยาคม โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 45.274219 + 0.491504 (X_6) - 5.977279(X_1) + 0.290839(X_7) + 0.049681(X_8)$$

(1 = เพศชาย   2 = เพศหญิง)

สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนกุญชรพิทยาคม โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.434024(X_6) - 0.270077(X_1) + 0.202956(X_7) + 0.089444(X_8)$$

(1 = เพศชาย   2 = เพศหญิง)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 10

ตาราง 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	Y
X ₁	1.0000	-.0579	-.0313	-.0047	-.0294	-.0718	.2205*	.0379	.0275	-.0775	.0564	-.0423	-.2611*
X ₂		1.0000	0.688	-.0832	-.1161	.1771	.0127	.2057*	.0972	-.0919	-.0005	-.0316	.1713
X ₃			1.0000	-.0158	-.0302	.0445	.0119	.1407	-.0447	.1602	-.0670	-.0338	-.0098
X ₄				1.0000	.1068	.0781	-.1195	.1563	-.8834*	.1114	.5280*	.6317*	-.0221
X ₅					1.0000	-.0437	-.0912	.1858*	-.1230	.0748	.0633	.0205	-.0439
X ₆						1.0000	.2759*	.2181*	-.0697	.0405	-.0031	.0550	.5406*
X ₇							1.0000	.2916*	.1738	-.1866*	-.01113	-.0602	.3740*
X ₈								1.0000	.2084	-.1005	-.1874*	-.0139	.2841*
X ₉									1.0000	-.5034*	-.5596*	-.3792*	.0454
X ₁₀										1.0000	-.1597	-.1082	-.0605
X ₁₁											1.0000	-.1203	.0037
X ₁₂												1.0000	-.0259
Y													1.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 01

จากตาราง 10 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 4 ตัวแปร คือ บุคลิกภาพ (x_0) บรรยากาศทางการเรียนการสอน(x_1) เพศ(x_2) และบรรยากาศในครอบครัว (x_3) มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบสเตปไวส์
(Stepwise) ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 11

ตาราง 11 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณแบบ
สเตปไวส์ (Stepwise) เพื่อใช้สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เป็นเกณฑ์

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	4	10766.86905	2691.71726	38.81620*
ภายในกลุ่ม	194	13452.97014	69.34521	
รวม	198	24219.83919		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า สัมพันธภาพกับเพื่อน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับบุคลิกภาพ บรรยากาศ
ทางการเรียนการสอน เพศ และบรรยากาศในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปร	R	R ²
บุคลิกภาพ (X_6)	.54058	.29222
บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7)	.58901	.34694
เพศ (X_1)	.65691	.43153
บรรยากาศในครอบครัว (X_8)	.66674	.44455

จากตาราง 12 พบว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษา ถูกเลือกเข้าสู่สมการตามลำดับ
ทั้ง 4 ตัวแปร คือ บุคลิกภาพ (X_6) บรรยากาศทางการเรียนการสอน(X_7) เพศ(X_1) บรรยากาศ
ในครอบครัว (X_8)ซึ่งสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) เท่ากับ .29222 , .34694, .43153 และ
.44455 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรบุคลิกภาพ (X_6) สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความ
แปรปรวนของตัวแปรสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 29.222 เมื่อนำตัวแปร
บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7) มาร่วมพิจารณากับตัวแปรบุคลิกภาพ (X_6) สามารถ
พยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของสัมพันธภาพกับเพื่อน(Y) ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ34.694
เมื่อนำตัวแปรเพศ (X_1) มาร่วมพิจารณากับตัวแปรบุคลิกภาพ (X_6) บรรยากาศทางการเรียน
การสอน(X_7) สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสัมพันธภาพกับเพื่อน
(Y) ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 43.153 และเมื่อนำตัวแปรบรรยากาศในครอบครัว(X_8) เข้ามาร่วม
พิจารณาด้วยสามารถพยากรณ์ หรืออธิบายความแปรปรวนของสัมพันธภาพกับเพื่อนได้
เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 44.455 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์
สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ บุคลิกภาพ (X_6) บรรยากาศ
ทางการเรียนการสอน(X_7) เพศ(X_1) และบรรยากาศในครอบครัว (X_8)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสมการถดถอยของกลุ่มตัวแปรพยากรณ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ที่อยู่ในรูปของคะแนนดิบ และหาค่าที่ (T) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรพยากรณ์ และสร้างสมการที่อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 13

ตาราง 13 ค่าสถิติของตัวแปรที่จะนำมาสู่การสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณแบบสเตปไวส์ (Stepwise)

ตัวแปร	b	SE b	B	T
บุคลิกภาพ (X_6)	.478685	.065999	.412340	7.252*
เพศ (X_1)	-7.011825	1.293707	-.300361	-5.420*
บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7)	.403680	.082120	.291269	4.916*
บรรยากาศในครอบครัว (X_8)	.065104	.030535	.120634	2.132*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R	=	.66674
R ²	=	.44455
SE	=	8.32738
n	=	37.947642

จากตาราง 13 พบว่า ตัวพยากรณ์ทั้ง 4 ตัว สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด ได้แก่ บุคลิกภาพ (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .412340 บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .291269 บรรยากาศในครอบครัว (X_8) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .120634 และเพศ (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ -.300361 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) มีค่าเท่ากับ .66674 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ 8.32738 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ตัวแปรทั้ง 4 ยังสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนหรือมีอำนาจพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ร้อยละ 44.455 และผู้วิจัยได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเรียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกุญแจรัตนวิทยาคุณ โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 37.947642 + 0.478658 (X_6) + 0.403680(X_7) - 7.011825(X_1) + 0.065104 (X_8)$$

(1 = เพศชาย   2 = เพศหญิง)

สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนกุญแจรัตนวิทยาคุณ โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.412340(X_6) + 0.291269(X_7) - 0.300361(X_1) + 0.120634(X_8)$$

(1 = เพศชาย   2 = เพศหญิง)

ผลการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 14

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ของนักศึกษาเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	Y
X ₁	1.0000	-.13896	-.0369	-.0732	.0639	-.0683	.0690	.0251	.0635	-.0183	.0412	-.0074	-.2340*
X ₂	1.0000	1.0000	.1535	-.0551	-.1113	.1641	.0190	.0934	.0248	-.0437	-.0062	.1011	.0998
X ₃	1.0000	1.0000	1.0000	-.1413	-.0268	.1366	-.1532	.0375	-.1271	-.0055	-.1479	-.0431	-.0460
X ₄	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	.1766*	.0357	.0044	-.1858*	-.9026*	.1352	.5922*	.5483*	-.0043
X ₅	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	-.1364	-.0268	-.0642	-.1511	.0924	.0279	.0153	-.1332
X ₆	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	.2908*	.1900*	-.0358	.0388	-.0181	.0487	.5115*
X ₇	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	.2252*	.0025	-.0522	-.0919	-.1013	.3025*
X ₈	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	.2409*	-.1611	-.1463	-.0847	.1541*
X ₉	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	-.4722*	-.6486*	-.3561*	-.0186
X ₁₀	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	-.1156	-.0635	-.0512
X ₁₁	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	-.0871	-.0317
X ₁₂	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	-.0467
Y	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000	1.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัวแปร คือ เพศ (X_1) บุคลิกภาพ (X_6) และบรรยากาศทางการเรียนการสอน(X_7) มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบสเตปไวส์ (Stepwise) ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 15

ตาราง 15 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณแบบ สเตปไวส์ (Stepwise) เพื่อใช้สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นเกณฑ์

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	7993.62321	2664.54107	35.91664*
ภายในกลุ่ม	215	15950.16674	74.18682	
รวม	218	23943.78995		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า สัมพันธภาพกับเพื่อนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับ บุคลิกภาพ (X_6) เพศ (X_1) และ บรรยากาศทางการเรียนการสอน(X_7) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตัวแปร	R	R ²
บุคลิกภาพ (x_6)	.51147	.26160
เพศ (x_1)	.54902	.30142
บรรยากาศทางการเรียนการสอน (x_7)	.57780	.33385

จากตาราง 16 พบว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษา ถูกเลือกเข้าสู่สมการตามลำดับทั้ง 3 ตัวแปร คือ บุคลิกภาพ (x_6) เพศ (x_1) บรรยากาศทางการเรียนการสอน (x_7) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย (R) เท่ากับ .2610 , .30142 และ .33385 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรบุคลิกภาพ (x_6) สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 26.16 เมื่อนำตัวแปรเพศ (x_1) มาร่วมพิจารณากับตัวแปรบุคลิกภาพ (x_6) สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30.142 เมื่อนำตัวแปรบรรยากาศทางการเรียนการสอน (x_7) เข้ามาร่วมพิจารณาด้วย สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 33.385 ตามลำดับ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่ บุคลิกภาพ (x_6) เพศ (x_1) และบรรยากาศทางการเรียนการสอน(x_7)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสมการถดถอยของกลุ่มตัวแปรพยากรณ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ที่อยู่ในรูปของคะแนนดิบ คะแนนมาตรฐานและค่าที่ (T) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรพยากรณ์ และสร้างสมการที่อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 17

ตาราง 17 ค่าสถิติของตัวแปรที่จะนำมาสู่การสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณแบบสเตปไวส์ (Stepwise)

ตัวแปร	b	SE b	B	T
บุคลิกภาพ (X_6)	.495294	.065518	.441696	7.560*
เพศ (X_1)	-4.663953	1.204987	-.216891	-3.871*
บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7)	.274244	.084771	.189029	3.235*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R	=	.57780
R ²	=	.33385
SE	=	8.61318
a	=	52.995842

จากตาราง 17 พบว่า ตัวพยากรณ์ทั้ง 3 ตัว สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด ได้แก่ บุคลิกภาพ (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .441696 บรรยากาศทางการเรียนการสอน (X_7) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .189029 และเพศ (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ -.216891 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) มีค่าเท่ากับ .57780 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ 8.61318 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ตัวแปรทั้ง 3 ยังสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนหรือมีอำนาจพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ร้อยละ 33.385 และผู้วิจัยได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเรียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุนนทีรุทธาราชาวิทยาลัย โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 52.995842 + 0.495294(X_6) - 4.663953(X_1) + 0.274244(X_7)$$

(1 = เพศชาย   2 = เพศหญิง)

สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกุนนทีรุทธาราชาวิทยาลัย โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.441696(X_6) - 0.216891(X_1) + 0.189029(X_7)$$

(1 = เพศชาย   2 = เพศหญิง)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 18

ตาราง 18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	Y
X ₁	1.0000	-.1220	-.0971	-.0642	.0728	-.1731	-.0546	.0331	-.1064	.0828	.0720	.0401	-.4169
X ₂		1.0000	.1749	-.0801	-.0694	.0245	.0541	.1621	.1496	-.1698	-.0184	-.0461	.1181
X ₃			1.0000	-.2104	-.1563	-.0781	-.0197	.0705	-.0694	-.0727	.0379	-.0729	-.0338
X ₄				1.0000	.0815	.1223	.0010	-.1876	-.8661	.2184	.4482	.6909	-.0961
X ₅					1.0000	.2922	.0793	.1977	-.0543	.0187	.0193	.1262	-.2826
X ₆						1.0000	.4044	.2510	-.1219	.0126	-.1514	.0571	.6222
X ₇							1.0000	.2857	-.0702	.0924	-.1438	-.1780	.3570
X ₈								1.0000	-.1318	-.0636	.2189	-.0562	.2491
X ₉									1.0000	-.6393	-.4518	-.4207	-.0241
X ₁₀										1.0000	-.1029	-.0958	-.0807
X ₁₁											1.0000	-.0677	-.0144
X ₁₂												1.0000	.1173
Y													1.0000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 01

จากตาราง 18 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ตัวแปร คือ เพศ (x_1) ที่พักอาศัย (x_2) บุคลิกภาพ (x_3) บรรยากาศทางการเรียนการสอน (x_4) บรรยากาศในครอบครัว (x_5) มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบสเตปไวส์ (Stepwise) ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 19

ตาราง 19 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการพยากรณ์การถดถอยพหุคูณแบบ สเตปไวส์ (Stepwise) เพื่อใช้สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นเกณฑ์

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	6830.08937	3415.04469	54.29925*
ภายในกลุ่ม	115	7232.69877	62.89303	
รวม	117	14062.78814		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า สัมพันธภาพกับเพื่อนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์กับเชิงเส้นตรงกับ บุคลิกภาพ (x_3) เพศ (x_1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 20 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปร
พยากรณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปร	R	R ²
บุคลิกภาพ (X_6)	.62223	.38717
เพศ (X_1)	.69691	.48569

จากตาราง 20 พบว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษา ถูกเลือกเข้าสู่สมการตามลำดับทั้ง 2 ตัวแปร คือ บุคลิกภาพ (X_6) และเพศ (X_1) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) เท่ากับ .62223 และ .69691 ตามลำดับ แสดงว่า ตัวแปรบุคลิกภาพ (X_6) สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน (Y) ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 38.717 เมื่อนำตัวแปรเพศ (X_1) มาร่วมพิจารณากับตัวแปรบุคลิกภาพ (X_6) สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน (Y) ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 48.569 ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสมการถดถอยของกลุ่มตัวแปรพยากรณ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ที่อยู่ในรูปของคะแนนดิบ คะแนนมาตรฐานและค่าที่ (T) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรพยากรณ์ และสร้างสมการที่อธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรพยากรณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 21

ตาราง 21 ค่าสถิติของตัวแปรที่จะนำมาสู่การสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีการถดถอยพหุคูณแบบสเตปไวส์ (Stepwise)

ตัวแปร	b	SE b	B	T
บุคลิกภาพ (X_0)	.628998	.075318	.567056	8.351*
เพศ (X_1)	-6.958858	1.482731	-.318677	-4.693*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R	=	.69691
R ²	=	.48569
SE	=	7.93051
a	=	53.780510

จากตาราง 21 พบว่า ตัวพยากรณ์ทั้ง 2 ตัว สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด ได้แก่ บุคลิกภาพ (X_6) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .567056 และเพศ (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ -.318677 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรพยากรณ์ (X) กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) มีค่าเท่ากับ .69691 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ 7.93051 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ตัวแปรทั้ง 2 ยังสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนหรือมีอำนาจพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ร้อยละ 48.569 และผู้วิจัยได้นำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเรียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุญแจรัตนารามวิทยาคม โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 53.780510 + 0.628998 (X_6) - 6.958858(X_1)$$

(1 = เพศชาย   2 = เพศหญิง)

สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุญแจรัตนารามวิทยาคม โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.567056(X_6) - 0.318677(X_1)$$

(1 = เพศชาย   2 = เพศหญิง)

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอน กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและบรรยากาศทางการเรียนการสอนกับสัมพันธภาพกับเพื่อนจำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนจากตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนจากตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอนของจำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัว และด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัว และด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนจำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. มีตัวแปรอย่างน้อยหนึ่งตัวที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนกับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. มีตัวแปรอย่างน้อยหนึ่งตัวที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนจำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนกุนนทีรุทธวารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร จำนวน 554 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน
3. แบบสอบถามบุคลิกภาพ
4. แบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน
5. แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้รับความร่วมมือจากคณะอาจารย์ฝ่ายแนะแนว

โรงเรียนกุนนทีรุทธวารามวิทยาคม ซึ่งผู้วิจัยแจกแบบสอบถามจำนวน 554 ฉบับ ด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 12 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 17 ธันวาคม 2540 ได้รับแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ คือ นักเรียนตอบครบทุกข้อคืนมา รวมทั้งสิ้น 537 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.93 ของแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมข้อมูลสำเร็จรูป Statistical Package for the Social Science (SPSS) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรที่ศึกษา สถิติที่ใช้คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. ค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบสเตปไวส์ (Stepwise)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

1. เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์เท่ากับ -.2856, .1359, .5414, .3336 และ .2221 ตามลำดับ
2. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้
  - 2.1 เพศ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอนและบรรยากาศในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.2611, .5406, .3740 และ .2841 ตามลำดับ

2.2 เพศ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์เท่ากับ .2340, .5115 และ .3025

2.3 เพศ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศครอบครัว และที่พักอาศัย มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .6222, -.4169, .3570, .2491 และ .2826 ตามลำดับ

3. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม มีดังนี้คือ

3.1 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ดีที่สุด คือ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และเพศ ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้

ร้อยละ 39.97

3.2 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ดีที่สุด คือ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และเพศ ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ

44.45 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ดีที่สุด คือ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอนและเพศ ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 33.38

3.4 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ดีที่สุดคือ บุคลิกภาพและเพศ ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ตัวแปรนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 48.56

4. สมการที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่

4.1 สมการที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้มี 2 สมการ ดังนี้คือ

4.1.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 45.274219 + 0.491504(\text{บุคลิกภาพ}) - 5.977279 (\text{เพศ}) \\ &+ 0.290839(\text{บรรยากาศทางการเรียนการสอน}) \\ &+ 0.049681 (\text{บรรยากาศในครอบครัว}) \\ (1 &= \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.1.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 0.434024 (\text{บุคลิกภาพ}) - 0.270077 (\text{เพศ}) \\ &+ 0.202956 (\text{บรรยากาศทางการเรียนการสอน}) \\ &+ 0.089444 (\text{บรรยากาศในครอบครัว}) \\ (1 &= \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.2 สมการที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ได้มี 2 สมการ ดังนี้คือ

4.2.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 37.947642 + 0.478658 (\text{บุคลิกภาพ}) \\ &+ 0.403680 (\text{บรรยากาศทางการเรียนการสอน}) \\ &+ 0.065104 (\text{บรรยากาศในครอบครัว}) \\ &- 7.01182 (\text{เพศ}) \\ (1 &= \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.2.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 0.412340 (\text{บุคลิกภาพ}) + 0.291269 (\text{บรรยากาศ} \\ &\text{ทางการเรียนการสอน}) + 0.120634 (\text{บรรยากาศ} \\ &\text{ในครอบครัว}) - 0.300361 (\text{เพศ}) \\ (1 &= \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.3 สมการที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้มี 2 สมการ ดังนี้คือ

4.3.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรูป คะแนนดิบ

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 52.995842 + 0.495294 (\text{บุคลิกภาพ}) + 0.274244 \\ &(\text{บรรยากาศทางการเรียนการสอน}) - 4.663953 \\ &(\text{เพศ}) \\ &(1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.3.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 0.441696 (\text{บุคลิกภาพ}) + 0.189029 \\ &(\text{บรรยากาศทางการเรียนการสอน}) - 0.216891 \\ &(\text{เพศ}) \\ &(1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.4 สมการที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้มี 2 สมการ ดังนี้คือ

4.4.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 53.780510 + 0.628998 (\text{บุคลิกภาพ}) \\ &- 6.958858 (\text{เพศ}) \\ &(1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.4.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 0.567056 (\text{บุคลิกภาพ}) - 0.318677 (\text{เพศ}) \\ &(1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษา พบว่า

1. ตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน คือ บุคลิกภาพ เพศ ด้านครอบครัว คือ บรรยากาศในครอบครัว และด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอนคือ บรรยากาศทางการเรียนการสอน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 บุคลิกภาพ เพศ บรรยากาศทางการเรียนการสอนและบรรยากาศในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .5414, -.2856, .3336 และ 2221 ตามลำดับ

1.1.1 บุคลิกภาพ มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นลำดับแรก ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extrovert) อาจเนื่องมาจากในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาที่ให้นักเรียนได้ตอบแบบสอบถาม เนื่องจากนักเรียนสามารถทำได้ในเฉพาะชั่วโมงการเรียนการสอนวิชาแนะแนวเท่านั้น ประกอบกับจำนวนข้อในแบบสอบถามมีทั้งหมด 110 ข้อ ซึ่งอาจส่งผลให้นักเรียนตอบแบบสอบถามโดยไม่ได้พิจารณาอย่างรอบคอบ เป็นเหตุให้ผลที่ได้มีความคลาดเคลื่อนไปบ้างจากความเป็นจริง โดยบุคลิกภาพแสดงตัวมีลักษณะชอบเข้าสังคม ชอบสังสรรค์ มีเพื่อนมาก ชอบสนุกสนานร่าเริง มองโลกในแง่ดี กล้าแสดงออก ชอบช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ จนเกิดความสำเร็จ ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนมากอยู่ในระยะวัยรุ่นตอนกลาง มีความต้องการจะปฏิบัติตนให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อน เพราะถ้านักเรียนเป็นที่นิยมยกย่องจากเพื่อนมากเพียงใด ย่อมส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น อีกทั้งช่วยให้มีลักษณะเป็นมิตร สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ง่าย สามารถพัฒนาทักษะและทัศนคติสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมให้มีความสุข เมื่อได้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคตซึ่งใกล้เคียงกับ สตรอม (Strom, 1969 : 215 - 217) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัวจะสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการแสดงออกสูง มีความมั่นใจในตนเองในทางที่ดี มีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมได้ดี ชอบสมาคมอยู่เป็นกลุ่ม และใกล้เคียงกับ เบิร์น (Byrne, 1966 : 153 - 154) ศึกษาบุคลิกภาพแสดงตัว-เก็บตัวของนักศึกษาในการทำงานกลุ่มและรายบุคคล พบว่า นักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแสดงตัว ทำงานได้ผลดีในกิจกรรมประเภทที่มีการกระทำร่วมกันในกลุ่ม มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ส่วนนักศึกษาที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว ทำงานได้ผลดีในกิจกรรมประเภท

ทำงานเป็นรายบุคคล ใกล้เคียงกับ วณิช สุรารัตน์ (2517 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวทำงานกลุ่มได้ดีกว่าการทำงานเป็นรายบุคคลและ ใกล้เคียงกับ ปิยพร ดวงทอง (2540: 66) พบว่านักเรียนที่มีลักษณะเป็นผู้นำจะเป็นคนที่กล้าแสดงออกชอบทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่น

1.1.2 เพศ มีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นลำดับที่สอง

เป็นเพราะว่าในการลงรหัสข้อมูล (Code) เพื่อวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบสเตปไวส์ (Stepwise) โดยใช้โปรแกรม Statistical Package for the Social Science (SPSS) นั้น ผู้วิจัยกำหนดให้ เพศชาย = 1 เพศหญิง = 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นเพศชายมีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับดี ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นเพศหญิงมีสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในระยะวัยรุ่นซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่เป็นวัยแห่งการปรับตัว โดยเฉพาะการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศ เนื่องจากตามสภาพสังคมไทย เพศชาย เพศหญิง ได้รับการอบรมสั่งสอน หรือได้รับการคาดหวังจากสังคมแตกต่างกัน ทำให้มีความรู้สึกนึกคิด เจตคติ พฤติกรรม บุคลิกภาพแตกต่างกัน โดยที่เพศหญิงได้รับการปลูกฝังให้มีอิสระน้อย อยู่ในความดูแลของบิดา มารดาอย่างใกล้ชิด ต้องทำตามความต้องการของบิดา มารดา มีกฎเกณฑ์มารยาททางสังคม เป็นแนวในการปฏิบัติตัว ส่วนเพศชายสังคมไทยมีความเชื่อว่ามีความเป็นผู้นำ ได้รับการยกย่องทางสังคม ได้รับการเลี้ยงดูให้มีอิสระมากกว่า เพศหญิง มีกฎเกณฑ์มารยาททางสังคมในการประพฤติปฏิบัติ จำกัดน้อยกว่าเพศหญิง ทำให้สามารถคบหาเพื่อนได้โดยไม่ต้องการปกป้องดูแลจากบิดา มารดาอย่างใกล้ชิด เหมือนกับเพศหญิง ถึงแม้ว่า ค่านิยมในสังคมปัจจุบันได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงสถานะของเพศชายและเพศหญิงไปบ้างก็ตาม แต่สำหรับในสภาพสังคมไทย เพศหญิงยังคงได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้จักการรักษานวลสงวนตัวเหมือนเช่นเดิม อาจมีการลดความเข้มงวดกวดขันลงเพื่อให้เหมาะสมกับวิถีการดำรงชีวิตตามสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้เพศหญิงมีความประหม่า ใช้อาย วิดกกังวลในการวางตัวกับเพื่อนต่างเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการปรับตัวสอดคล้องกับ คาแพลน (Kaplan, 1959:293) กล่าวว่า เด็กหญิงมี ปัญหาคับข้องใจและการปรับตัวมากกว่าเด็กชายเนื่องจากเด็กหญิงได้รับการปกป้องมาก มีอิสระน้อยกว่า นอกจากนี้ ยังมีความขัดแย้งอยู่ภายในมาก ใช้อาย จะเก็บกดความวิตกกังวลและความก้าวร้าวไว้ จึงทำให้เกิดความคับข้องใจได้ดังจะเห็นได้ว่ามีข้อมูลของคนไข้ที่รักษาอยู่ในโรงพยาบาลจิตเวช มีผู้หญิงเข้ารับการ

รักชามากกว่าผู้ชายทั้งนี้เพราะปัญหาต่าง ๆ ของผู้หญิงที่ถูกเก็บกดไว้จะทำให้เกิดความเครียดและความวิตกกังวลมากขึ้น จนแสดงออกมาในด้านการปรับตัวไม่ได้ ใกล้เคียงกับจิราภรณ์ สุทธิสานนท์ (2529 : 8) ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าสังคมได้มีค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงให้มีกิจกรรมยามว่างที่เรียบร้อย มีความประพฤติดี และต้องอยู่ในกรอบของขนบธรรมเนียมประเพณีมากกว่าเพศชาย จึงทำให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กชายไม่เคร่งครัดนัก

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุญชรวิทยาคาร กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนสหศึกษา ซึ่งจำเป็นที่นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีโอกาสพบปะพูดคุย ใช้ชีวิตในการเรียนและทำกิจกรรมร่วมกัน

ดังนั้นเพื่อให้ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสถานศึกษานั้น จำเป็นต้องได้รับความรู้ ความเข้าใจ สำหรับการอบรมสั่งสอนที่ถูกต้องเหมาะสมจากคณะครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ปกครองในการสร้างและพัฒนาสัมพันธภาพ โดยให้รู้จักสร้างสัมพันธภาพซึ่งเริ่มจากเปิดเผย เล่าเรื่องราว ประสบการณ์ ทัศนคติเกี่ยวกับตนเองแก่เพื่อน ๆ เพื่อให้รู้จักตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เมื่อเริ่มรู้จักกันจะเกิดการช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านการเรียนและการทำงานกลุ่ม นักเรียนจะมีความเชื่อมั่น ไว้วางใจในตนเองและผู้อื่น มีความรักในสัมพันธภาพที่ดี ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่จริงใจมั่นคง ยาวนาน ผลที่ตามมาคือ ทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายสามารถคบหากันได้ด้วยความสะดวก เป็นมิตรที่ดีต่อกัน ปัญหาจากการขัดแย้ง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม จะค่อย ๆ ลดน้อยลง ใช้ชีวิตในการศึกษาร่วมกันอย่างมีความสุข และเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นที่ยกย่องชื่นชมในสังคม (Sasse. 1975)

1.1.3 บรรยากาศทางการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นลำดับที่สาม ทั้งนี้เพราะว่า โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตคนให้เป็นพลเมืองดี ทำหน้าที่ช่วยปลูกฝังและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ ให้มีพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเนื่องจากว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ตลอดจนบรรยากาศทางการเรียนการสอนนั้น เป็นสภาพแวดล้อมซึ่งประกอบด้วยวิธีการสอนของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน ดังนั้นถ้าบรรยากาศทางการเรียนการสอนเป็นไปในลักษณะ ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพธรรมชาติและความสามารถของนักเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้ประสบผลสำเร็จ ภาคภูมิใจในผลงานของตน เปิดโอกาส

ให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองร่วมกันกับเพื่อน มีการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด นักเรียนสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ยอมรับในมติของกลุ่ม ฝึกฝนการมีทักษะทางสังคมที่จะอยู่ร่วมกันกับเพื่อน โดยมีครูทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ปรึกษาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นแล้วนั้น จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่เหมาะสม เป็นผู้มีส่วนร่วมที่ติดกับเพื่อน มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขณะเดียวกันก็เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถพึ่งพาตนเองได้

ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนจึงควรจัดบรรยากาศทางการเรียนการสอน ในลักษณะเอื้อต่อการเรียนรู้เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ทั้งกับครูและเพื่อนในชั้นเรียน ก่อให้เกิดบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นกันเอง ขณะเดียวกันก็เป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ เกิดความภาคภูมิใจเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง เพราะหากว่าโรงเรียนไม่สามารถสร้างบรรยากาศทางการเรียนการสอนให้เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ตามธรรมชาตินักเรียนแล้ว จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ขาดความสนใจในการใฝ่หาความรู้ ไม่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งทางด้านการเรียนและการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสม

ผลการศึกษาครั้งนี้ใกล้เคียงกับ โรเจอร์ส (Rogers.1969:157-164) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนควรคำนึงถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความคิด ความรู้สึก ทำที่มิต่อกัน ตลอดจนเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ควรได้รับความสนใจและให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเน้นทางวิชาการและสติปัญญา เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศไม่ตึงเครียดเป็นการเสริมความอบอุ่น มั่นใจ และเชื่อถือนระหว่างครูและนักเรียน จึงย่อมจะเอื้ออำนวยความสะดวกการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสุขภาพจิตของนักเรียนได้มาก ดังนั้น บรรยากาศในชั้นเรียนที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ อันได้แก่ ปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน และ ประดิพันธ์ อุปรมัย (2527:33) กล่าวถึง ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนเกิดขึ้นได้ทั้งระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเอง ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสซักถาม ตอบคำถาม เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนกับเพื่อนให้มาก บรรยากาศในชั้นเรียนก็จะมีแต่ความน่าสนใจ น่าสนุก อยากรู้อยากเห็น ส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเอง จะช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้นเรียนด้วยเช่นกัน นอกจากนี้จากการศึกษาของบุธ (วิลาส บุญทองขาว.2527:16; อ้างอิงมาจาก Bush.1942:645-656) ที่ได้ศึกษาพบว่า บรรยากาศทางการเรียนที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนนั้นจะส่งเสริมให้

เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น และ ยี (Yee.1971:41-42) ได้ศึกษา พบว่า พฤติกรรมที่แสดงความงกเกลียดชังของครูต่อเด็กทำให้เด็กเป็นคนเฉยเมย ถอยหนีเฉื่อยชาต่อการแก้ปัญหาเป็นปฏิปักษ์กับคนอื่นก้าวร้าว ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมไม่ได้ และ สมศรี บุญอรุณรักษา (2539 : 70) พบว่า การปรับตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีจะมีการปรับตัวดีกว่าที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี

1.1.4 บรรรยากาศในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นลำดับที่สี่ ทั้งนี้เพราะว่า นักเรียนจะมีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบรรยากาศในครอบครัวของนักเรียนด้วยกล่าวคือ ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการหล่อหลอมบุคลิกภาพ พฤติกรรมและทัศนคติต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นในครอบครัวแล้วถ่ายทอดลงสู่เด็กเป็นพื้นฐานติดตัวไปในความรู้สึกสร้างเป็นทัศนคติของบุคคลนั้น เพราะถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดาด้วยความรัก ความอบอุ่น เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งให้การยอมรับ ใช้เวลาเพื่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สมาชิกในครอบครัวทุกคนพอใจร่วมกัน บิดา มารดามีเวลาพูดคุยรับฟัง ให้คำปรึกษาอย่างมีเหตุผล นักเรียนจะเกิดความอบอุ่นใจ มีความมั่นคงในอารมณ์ มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง สามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม เป็นที่ยอมรับในสังคม พร้อมทั้งจะสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ทั้งยังชักจูงให้บุคคลอื่นยอมรับในการมีสัมพันธภาพที่ดีด้วยเช่นกัน ตรงกันข้ามหากนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศควบคุมบังคับ เข้มงวด ทำให้นักเรียนขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีแนวโน้มต้องพึ่งผู้อื่น ส่วนครอบครัวที่ปล่อยปละละเลย ทอดทิ้ง ไม่มีเวลาพูดคุย ใช้เวลาพักผ่อนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การออกไปทำงานนอกบ้านของผู้หญิง สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดความรู้สึกถูกทอดทิ้งว่าเหว่ มองโลกในแง่ร้ายส่งผลให้เกิดพฤติกรรมลักษณะของการปฏิเสธ เป็นคนที่ขาดความรักทั้งยังให้ความรักแก่ใครไม่เป็น โกลัเดียวกับ เฮิร์ลลอค (Hurlock.1959) พบว่าเด็กที่ได้รับการยอมรับ ได้รับความรักเท่าเทียมกัน บิดามารดาเคารพในสิทธิของเด็กซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง มีความรับผิดชอบสูง และมีความคิดสร้างสรรค์และลาวอยซ์ (อุษา จินดารัตน์. 2533 ; อ้างอิงมาจาก Lavoice. 1976) ได้ศึกษาพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ พบว่า การพัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว ผู้ที่มีพัฒนาเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงจะมีความเข้าใจในตนเอง เพราะเป็นบุคคลที่ยอมรับตนเอง มีความก้าวหน้าในด้าน

ความคิด อุดมการณ์และอาชีพของตน เนื่องจากการได้ปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัว ย่อมให้เกิดประสบการณ์ ทำให้เขาสามารถปรับตัวเป็นวัยรุ่นได้ นอกจากนี้ มุสเสนและคองเกอร์ (Musens and Conger.1956:250) ศึกษาพบว่า พื้นฐานพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เกิดขึ้นเนื่องมาจากบรรยากาศของบ้าน ถ้าทุกคนในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันก็จะแสดงพฤติกรรมที่ดี เป็นมิตร สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นด้วย สำหรับ กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ (2526 : 58-59) ศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว พบว่า วัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีการปรับตัวดี แต่ถ้าวัยรุ่นมีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดีก็จะปรับตัวได้ไม่ดีไปด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สภาพบ้านที่อบอุ่นภายในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างพ่อแม่ลูก เป็นรากฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับสังคมโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ใกล้เคียงกับ ดุษฎี โยเหลา (2537:86-89) ศึกษาการเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูทางบวก มีผลทางบวกกับตัวแปรด้านบุคลิกภาพและสังคม นั่นคือ ตัวเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มากเท่าใด ก็จะมีลักษณะที่พึงปรารถนาสูงขึ้นเท่านั้น ใกล้เคียงกับ มิด (Kando. 1971:178 ; Citing, Mead.1934) กล่าวว่า จากการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวเด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่จะสวมบทบาทของบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เริ่มด้วยการสวมบทบาทของบิดามารดา โดยเด็กจะยอมรับเอาเอกลักษณ์ของบิดา มารดาและยึดถือเป็นโลกของตัวเอง ขณะเดียวกันก็จะเรียนรู้บทบาทของตนเองด้วยการสวมบทบาทที่บิดามารดากำหนดให้ บิดา มารดาจึงเป็นบุคคลที่ฝึกให้เด็กรู้จัก ประพฤติปฏิบัติเหมาะสมกับบทบาทของตนเองในสังคม สอดคล้องกับ เพอร์ชแมน (Fuhrmann.1990) กล่าวว่า ในครอบครัวที่อบอุ่นจะเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ เด็กสามารถพูดคุยอย่างเปิดเผย มีโอกาสพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ส่งผลให้เด็กพัฒนาค่านิยมที่มีความหมายและเป็นเป้าหมายของครอบครัว แบบแผนสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวจะส่งผลต่อเด็ก ผลกระทบจากครอบครัวที่มีต่อเด็กเป็นไปอย่างซับซ้อน ความสัมพันธ์ในครอบครัวจะกำหนดความอบอุ่นภายในครอบครัวและส่งผลต่อการปรับตัวของวัยรุ่น

2. ตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัว และด้านบรรยากาศทางการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม มีดังนี้

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน เพศ บรรยากาศในครอบครัว ตามลำดับ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่ บุคลิกภาพ เพศ

บรรยากาศทางการเรียนการสอน ตามลำดับ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ บุคลิกภาพ เพศ ตามลำดับ

โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธาราชาวิทยาลัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ได้แก่ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว

สำหรับตัวแปรทางลบกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธาราชาวิทยาลัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ได้แก่ เพศ มีรายละเอียดดังนี้คือ

2.1 บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 , 5 และ 6 มีรายละเอียดดังนี้คือ

2.1.1 บุคลิกภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพกับเพื่อน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extrovert) จากเหตุผลที่กล่าวไว้แล้วเบื้องต้น โดยที่ส่วนมากมีลักษณะชอบเข้าสังคม ชอบสังสรรค์ มีเพื่อนมาก ชอบกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน ร่าเริง มองโลกในแง่ดี ชอบแสดงอารมณ์และความรู้สึกเปิดเผย แสดงให้เห็นว่า ในชีวิตวัยรุ่นเพื่อนมีอิทธิพลอย่างยิ่ง เพราะหากว่าวัยรุ่นได้รับความชื่นชมยอมรับในกลุ่มไม่เพียงแต่จะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อตนเองเท่านั้น แต่ยังสามารถปรับปรุงพฤติกรรมและลักษณะบุคลิกภาพทางสังคม เพื่อก่อให้เกิดความประทับใจอันจะนำไปสู่การสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อไป ตรงกันข้าม นักเรียนที่มีการปฏิบัติตนเข้ากับเพื่อนได้ไม่ดีไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ทำให้นักเรียนเกิดความเครียด มีเจตคติที่ไม่ดีต่อตนเอง ไม่มีความสุขในการดำเนินชีวิต

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใกล้เคียงกับ ฮอลเวิร์ท (Hallwerth.1964:171-177) ได้ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของวัยรุ่นพบว่าวัยรุ่นของโรงเรียนมัธยมแบบประสมในเขตอุตสาหกรรมตอนกลางของประเทศอังกฤษ มีลักษณะของการแสดงตัวเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ อารมณ์ขัน การเข้าสังคมได้ ร่าเริง คล่องแคล่ว ชอบยุ่งกับคนอื่น มีความมั่นใจ และมีคนรู้จักมาก อันดับสอง คือ ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้มาก อันดับสามคือ เข้ากับคนได้ทุกประเภท อันดับสี่คือ ถ้ามีโอกาสจะเป็นผู้นำที่ดี อันดับห้า คือ ชอบการปฏิบัติและการทดลอง อันดับหก คือ มักจะไต่ถามเพื่อนเมื่อมีความสงสัย ใกล้เคียงกับ บานิสเตอร์ (Banister.1972:4327) ทำการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีบุคลิกภาพแสดงตัว เมื่อทำงานเป็นกลุ่มได้ผลการเรียนที่มีค่าสูงกว่า

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวที่ทำงานเป็นรายบุคคล อย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ จิตริยา ไชยศรีพรหม (2535 : 58) ศึกษาพบว่า นักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีบุคลิกภาพแสดงตัว การปรับตัวในชั้นเรียนดีกว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพ
 เก็บตัว

2.1.2 บรรยากาศทางการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพ
 กับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4,5 ยกเว้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้เพราะว่า
 การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนเป็นพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ซึ่งครูเป็นบุคคล
 สำคัญคนหนึ่งที่จะพัฒนาสิ่งเหล่านี้ให้เป็นไปในลักษณะเหมาะสมกับบุคลิกภาพของนักเรียน โดย
 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามธรรมชาติของนักเรียน เปิดโอกาส
 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน นักเรียนสามารถซักถามปัญหาต่าง ๆ ได้ อีกทั้งส่งเสริม
 ให้นักเรียนในชั้นเรียนต่างให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฝึกฝนให้นักเรียนมีความคิดและแนวการ
 ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย มีการยอมรับมติของกลุ่ม โดยจะให้นักเรียนได้รับการฝึกทักษะ การ
 วางตัวร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม เป็นผู้มีน้ำใจ เรียนรู้การเป็นผู้ให้และผู้รับ ตลอดจนฝึกฝนการ
 ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองใน
 สังคม เพื่อก่อให้เกิดความประทับใจอันจะนำไปสู่การสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อไป ตรงกันข้าม นักเรียน
 ที่มีการปฏิบัติตนเข้ากับเพื่อนไม่ได้ดี ไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ทำให้นักเรียนเกิดความเครียดมี
 เจตคติที่ไม่ดีต่อตนเอง ไม่มีความสุขในการดำเนินชีวิต

ผลการศึกษาค้นคว้านี้ใกล้เคียงกับ วิธฮอล (Withall, 1979:347) กล่าวว่า การเรียนรู้ของ
 นักเรียนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประสบการณ์ในการเรียนรู้นั้นมีลักษณะตรงกับความต้องการและ
 เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตนเองและนักเรียน เกิดความรู้สึกว่าได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ
 ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีแต่ความจริงใจต่อกัน ใกล้เคียงกับ บุช(Bush,1942:645-656) ได้ศึกษา
 พบว่า ครูที่พยายามทำความเข้าใจกับเด็ก ให้ความเห็นอกเห็นใจเด็กรู้จักส่งเสริมการเรียนตามความ
 ต้องการและความสนใจของเด็ก ให้ความเห็นอกเห็นใจเด็ก รู้จักส่งเสริมการเรียนตามความ
 ต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีและมีความสามารถในการปรับตัวได้สูง ซึ่ง
 ต่างกับครูที่มุ่งสอนโดยวิธีกดดันให้เด็กยอมรับความต้องการของตน ผลที่สุดเกิดความไม่พอใจ
 ในตัวครูและเรียนไม่ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังใกล้เคียงกับ สิทธิวรรณ ศรีพหล (2526: 172-174)
 ศึกษาพบว่า การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ดี จะต้องส่งเสริมนักเรียนให้มีความคิดและแนวการ
 ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้
 แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ยอมรับมติของกลุ่มและเปิดโอกาสนักเรียนได้พัฒนาการในทางสถิติ

ปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม อย่างเต็มที่ ฝึกฝนกระบวนการในการคิดอย่างมีเหตุผล การมีเจตคติที่มีต่อบุคคลอื่น รวมทั้งการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

สำหรับในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ไม่พบว่าบรรยากาศการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลาส่วนใหญ่กับการอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบ จนทำให้ขาดความเอาใจใส่ในกิจกรรมภายในห้องเรียนเท่าที่ควร ประกอบกับนักเรียนต่างมุ่งความสนใจไปในการเรียนกวดวิชาทำให้เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนลดน้อยลง ใกล้เคียงกับ พรรณี เกษกมล (2537) พบว่า นักเรียนที่สอบเทียบได้จะเข้าเรียนในห้องเรียนลดน้อยลง เพราะให้ความสำคัญกับการกวดวิชาและการอ่านหนังสือโดยลำพังส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียน นอกจากนี้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บางส่วนได้เข้ารับการศึกษิตตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นอกเหนือจากการศึกษาในโรงเรียน โดยที่เมื่อนักเรียนสามารถสอบผ่านตามเกณฑ์ได้หมวดวิชาครบตามเงื่อนไขของหลักสูตรแล้วจะได้รับหลักฐานการเรียนซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับการเรียนในระบบโรงเรียนตามปกติทุกประการ สามารถนำหลักฐานการเรียนและใบประกาศนียบัตรไปใช้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้เลย ทำให้นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความสำคัญกับการเข้าศึกษาในห้องเรียน

2.1.3 บรรยากาศในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แต่ไม่ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6

บรรยากาศในครอบครัว ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นนักเรียนที่เพิ่งผ่านพ้นจากการเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่ที่นักเรียนบางส่วนยังไม่คุ้นเคยกับระบบการเรียนการสอน ครู อาจารย์ บุคลากร สภาพโรงเรียน ห้องเรียน ตลอดจนการคบเพื่อนซึ่งแตกต่างไปจากเดิม ประกอบกับเป็นการเริ่มต้นจากระยะวัยรุ่นตอนต้นเข้าสู่ระยะวัยรุ่นตอนกลางซึ่งเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ทำให้นักเรียนเกิดปัญหายุ่งยากในการปรับตัว ดังนั้นเมื่อมีปัญหา ไม่ว่าจะปัญหาด้านการเรียน การคบเพื่อน เป็นต้น ซึ่งถ้านักเรียนสามารถปรึกษาบิดา มารดา ประกอบกับบิดา มารดา ให้คำปรึกษาแนะนำอย่างมีเหตุผล ย่อมทำให้นักเรียนมีแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม เป็นสมาชิกใหม่ที่สมบูรณ์ในสภาพสังคมใหม่ ส่งผลให้นักเรียนสามารถปรับตัว มีการดำเนินชีวิตในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู อาจารย์ และเพื่อน นอกจากนี้ หากบิดา มารดาให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านการเรียน

ให้กำลังใจ นักเรียนจะเกิดความอบอุ่นใจ สบายใจ ไม่วิตกกังวลสำหรับการเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตรงกันข้ามหากนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่บิดา มารดาปล่อยละเลย ไม่มีเวลาพูดคุย ปรีกษา ย่อมส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าเหว่ ขาดกำลังใจ ท้อถอยเมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรค ประสบปัญหาทั้งด้านการปรับตัว ด้านการเรียน เกิดความเครียด ความยากลำบากในการใช้ชีวิตในโรงเรียน ใกล้เคียงกับ อรพินทร์ ชูชม (2522 : 22) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิม สภาพแวดล้อมที่บ้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทักษะทางการเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการศึกษา พบว่า สิ่งแวดล้อมที่บ้านมีบทบาทต่อความพร้อมในการเรียนของเด็ก เด็กจะพร้อมในการเรียนถ้าบ้านมีบรรยากาศที่ส่งเสริมให้น่าเรียน คือ มีความเข้าใจต่อกัน มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ไม่สร้างความหวาดหวั่นวิตกกังวลให้เกิดกับอารมณ์ของเด็ก ใกล้เคียงกับ เนลสัน (Nelson. 1985 : 1997) ได้ศึกษาว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างอัตมโนทัศน์กับระดับของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ ลูก และความพึงพอใจในครอบครัว อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศในห้องเรียนและบรรยากาศในครอบครัว นักเรียนที่ได้คะแนนอัตมโนทัศน์สูงจะอยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศในลักษณะที่มีการสนับสนุนและเสริมสร้างสูง ซึ่งใกล้เคียงกับ ดุษฎี โยเหลา (2537 : 86 - 89) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูทางบวก มีผลทางบวกกับตัวแปรด้านบุคลิกภาพและสังคม นั่นคือ ตัวเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มากเท่าใดก็จะมีลักษณะที่พึงปรารถนาสูงขึ้นเท่านั้น

ส่วนตัวแปรบรรยากาศในครอบครัวที่ไม่ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 นั้นอาจเป็นเพราะว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เป็นระยะในการเริ่มพัฒนาวุฒิภาวะ เริ่มเลือกอาชีพ มีความต้องการอิสระ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ตามบทบาทของตน สามารถตัดสินใจและวางแผนเลือกอาชีพได้ด้วยตนเองในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา อีกทั้งในช่วงนี้เพื่อนเข้ามามีอิทธิพลมาก พ่อแม่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนน้อยลงเมื่อมีปัญหาเพื่อนจะเป็นที่ปรึกษา นักเรียนรู้สึกที่สามารถพูดหรือแสดงออกทางอารมณ์ได้ทุกอย่าง แม้ว่าบางเรื่องนักเรียนไม่อาจพูดกับพ่อแม่ได้แต่เขาจะปรึกษาเพื่อนแทน ซึ่งในด้านเกี่ยวกับปัญหาการเรียน เพื่อนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือหนุนในการศึกษา ให้คำปรึกษา มีการเข้ากลุ่มเพื่อนเพื่อติวเนื้อหาบทเรียน จึงทำให้ในนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 แยกตัวจากครอบครัวเข้ามารวมกลุ่มกับเพื่อนมากขึ้น ใกล้เคียงกับ

คองเกอร์ (Conger and other, 1984:238) กล่าวว่าประสบการณ์ด้านกลุ่มเพื่อนนับเป็นประสบการณ์หนึ่งที่มีความสำคัญ คือ เชื่อมโยงประสบการณ์ในครอบครัวกับการทำงานในโลกกว้าง ช่วยให้นักเรียนผ่านพ้นอุปสรรค และให้นักเรียนมีอิสระจากครอบครัว บางสถานการณ์เพื่อนช่วยเกื้อหนุนในการศึกษา สามารถเป็นกำลังใจในเรื่องทั่ว ๆ ไป

ดังนั้น ในช่วงวัยรุ่นเพื่อนสนิทจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาความรู้สึกตนเองและพัฒนาเอกลักษณ์ด้วยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อจะเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง ทำให้รู้สึกตนมีคุณค่า มีความมั่นใจในตนเอง สอดคล้องกับ สุรพงษ์ ชูเดช (2534:4) กล่าวว่า นักเรียนจะได้รับประสบการณ์จากเพื่อนนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน การมีประสบการณ์กับเพื่อนส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนในด้านพฤติกรรมกรเรียน การดำเนินชีวิต โดยปกติแล้วสมาชิกในกลุ่มเพื่อนจะเป็นผู้ให้และผู้รับประสบการณ์ซึ่งกันและกันจากการพบปะพูดคุย อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สนทนาถึงประสบการณ์ที่เคยผ่านมา หรือร่วมกันทำนายพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วยกันระหว่างที่ศึกษา

2.1.4 เพศมีความสัมพันธ์ทางลบกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทั้งนี้เพราะว่า ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ลงรหัส (Code) เพื่อวิเคราะห์สถิติ Statistical Package for the Social Science (SPSS) ซึ่งได้กำหนดให้เพศชาย = 1 เพศหญิง = 2 หมายถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเพศชายมีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับดี ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นเพศหญิงมีสัมพันธภาพกับเพื่อนในระดับต่ำ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า จากสภาพสังคมไทยมีค่านิยมการปลูกฝัง อบรมเลี้ยงดูเพศหญิงอยู่ในกรอบธรรมเนียมประเพณี มีมารยาทเรียบร้อย เชื่อฟัง ปฏิบัติตามความต้องการของบิดา มารดา สำหรับเพศชายสังคมไทยมีค่านิยมให้มีความเป็นผู้กล้า กล้าหาญ เชื่อมมั่นในตนเอง บิดามารดาจึงให้การเลี้ยงดูอย่างมีอิสระเสรี มีข้อจำกัดการประพฤติปฏิบัติตนน้อยกว่าเพศหญิง ดังนั้น เพศชายสามารถคบเพื่อนได้อย่างเสรี โดยไม่ได้รับคำกล่าวตักเตือนเหมือนเพศหญิง ซึ่งถูกสั่งสอนเข้มงวดในการรักษาวงศ์วงศ์วาน ไกล่เคียงกับ คาแพลน (Kaplan, 1959:293) พบว่า เด็กหญิงมีความคับข้องใจและการปรับตัวมากกว่าเพศชาย เนื่องจากเด็กหญิงถูกอบรมสั่งสอนให้รู้จักการระมัดระวัง รู้จักเก็บความรู้สึกวิตกกังวลและก้าวร้าวเอาไว้ ไกล่เคียงกับ กาญจนา ควรสุภา (2516:9) กล่าวว่า สังคมมิได้มุ่งหวังเพศชายกับเพศหญิง มีรูปแบบพฤติกรรมเหมือนกัน และสังคมมักจะเข้มงวดกับความประพฤติของเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย และ บั้วทอง สว่างไสภาพกุล (2524:167) พบว่าชายและหญิงมีความแตกต่างกันทางโครงสร้างทางร่างกาย และการตอบสนองทางอารมณ์ ซึ่งสังคมและ

วัฒนธรรมมีส่วนอย่างมากในการกำหนดบทบาทและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ของชายและหญิง ใกล้เคียงกับ จิรา จิ่งเจริญศิลป์ (2523:42-52) ได้ศึกษาพบว่าวัยรุ่นชายรู้สึกเสรีในการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศมากกว่าวัยรุ่นหญิง วัยรุ่นที่ปรับตัวไม่ดีรู้สึกเสรีในการปฏิบัติตนในการคบเพื่อนต่างเพศมากกว่าวัยรุ่นที่ปรับตัวดี คือ ด้านโรงเรียน ด้านการเงิน การงานและอนาคตด้านความวิตกกังวลเกี่ยวกับตนเอง และอันดับที่ 4 ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยทั่วไป ส่วนด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ ด้านสุขภาพและพัฒนาการทางร่างกาย ใกล้เคียงกับ พวงสร้อยวรกุล (2522:81) ศึกษาพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวกับเพื่อน และด้านการปรับตัวกับสภาพภายในครอบครัว แตกต่างกัน

จากสภาพโรงเรียนกุนนที่จุฬารามวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโรงเรียนสหศึกษา ทำให้นักเรียนชาย นักเรียนหญิง จำเป็นต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน มีการพูดคุย สนทนากันทั้งในด้านการเรียน การทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสมควรอย่างยิ่งที่คณะครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ปกครองได้ให้การปลูกฝัง การอบรม สั่งสอน การสร้างและพัฒนาสัมพันธภาพแก่นักเรียนชาย นักเรียนหญิง เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพที่ดีซึ่งกันและกัน ดังที่ แซสเซ (Sasse. 1975 : 115-117) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับผู้อื่นมิได้เกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ แต่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของบุคคล เนื่องจากการพัฒนาสัมพันธภาพประกอบด้วย การเริ่มสร้างสายสัมพันธ์ เมื่อบุคคลเริ่มจะเปิดเผย เล่าเรื่องราว ประสบการณ์ ทัศนคติของตนกับบุคคลอื่น เพื่อว่าจะได้รู้จัก เข้าใจตนเอง และผู้อื่นมากยิ่งขึ้น เมื่อบุคคลได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายจะได้ทราบถึงความต้องการของแต่ละฝ่าย สำหรับการตอบสนอง การช่วยเหลือซึ่งพวาค้ายกันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้บุคคลจะมีความไว้วางใจ เคารพต่อกัน เชื่อมั่นที่จะดำรงสัมพันธภาพที่ดีให้ยาวนาน มันคงต่อไปสำหรับมิตรภาพความเป็นเพื่อนที่ดี จริงใจต่อกัน ยอมส่งผลต่อความร่วมมือ ร่วมใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยกในการคบเพื่อนต่างเพศ โดยเฉพาะนักเรียนหญิงจะเกิดความรู้สึกสบายใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการคบเพื่อนต่างเพศ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาเกี่ยวกับงาน การเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมจะลดน้อยลง

3. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ดีที่สุดตามลำดับความสำคัญ คือ บุคลิกภาพ รองลงมาคือ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัวและเพศ ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 4 สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ร้อยละ 39.97

ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ สอดคล้องกับเนลสัน (Nelson. 1985:1997) ศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างอัตมโนทัศน์กับระดับของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก

และความพึงพอใจในครอบครัว อุตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศในห้องเรียนและบรรยากาศในครอบครัว กล่าวคือ นักเรียนที่ได้คะแนนอุตมโนทัศน์สูงจะอยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศในลักษณะที่มีการสนับสนุนและเสริมสร้างสูง และอยู่ในบรรยากาศในห้องเรียนที่มีลักษณะสนับสนุนและจะมีความสัมพันธ์กับอุตมโนทัศน์ด้านการเรียนในระดับสูงด้วยเช่นกัน

ใกล้เคียงกับ กุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (2526) ศึกษาพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว นั่นคือเด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีการปรับตัวดี

ใกล้เคียงกับ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530: 178-180) กล่าวว่า สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิด พฤติกรรม และบุคลิกภาพของบุคคลเป็นอย่างมากที่จะสร้างเสริมบุคลิกภาพของเด็กและวัยรุ่นให้เป็นบุคคลที่มีประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ใกล้เคียงกับ ฮาร์นีย์ (ประมวญ คิดค้นสัน. 2520 : 44-51; อ้างอิงมาจาก Harney.n.d) พบว่า เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่พ่อแม่ปล่อยให้ปลอญปละละเลย ขอบบ้นจู้จี้ ก็จะถูกฝึกทัศนคติแบบเดียวกันให้กับเด็ก ทำให้เด็กกลายเป็นคนขาดความเคารพนับถือตนเอง ขาดระเบียบแบบแผนในการทำงาน เจื้อยซาไม่กระตือรือร้น ไม่มีความทะเยอทะยาน ไม่สามารถรับผิดชอบและเป็นตัวของตัวเองได้เลย ใกล้เคียงกับ วิรัชวรรณรัตน์ (2523 : 21-23) กล่าวว่า โรงเรียนมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของนักเรียนเป็นอันดับสองรองจากบ้าน วัตถุประสงค์ของการศึกษาก็เพื่อจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นที่พึงปรารถนาของสังคมและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และใกล้เคียงกับบุษ (วิลาศ ทองขาว.2527:16; อ้างอิงมาจาก Bush.1942:645-656) พบว่าบรรยากาศทางการเรียนการสอน ครูที่พยายามทำความเข้าใจกับเด็ก ให้ความเห็นอกเห็นใจ รู้จักส่งเสริมการเรียนตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีและมีความสามารถในการปรับตัวสูง

4. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 ที่ดีที่สุดเรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้

4.1 ตัวแปรที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และเพศ โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 44.45

4.2 ตัวแปรที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน และเพศ โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 33.38

4.3 ตัวแปรที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ บุคลิกภาพ และเพศ โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 48.56

ผลการศึกษาค้นคว้า เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า บุคลิกภาพ เพศ ส่งผลต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับแนวความคิดของ บัวทอง สว่างใสภากุล (2524 : 267) กล่าวว่าชายและหญิง มีความแตกต่างกันทางสรีระและจิตวิทยา เช่น โครงสร้างทางร่างกาย และการตอบสนองทางอารมณ์ เป็นต้น สังคมและวัฒนธรรมมีส่วนอย่างมากในการกำหนดบทบาทและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ของชายและหญิง ใกล้เคียงกับ จิราภรณ์ สุทธิสานนท์ (2529:81) กล่าวว่าสังคมไทยมีค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กหญิงให้มีกิริยา มารยาทเรียบร้อย มีความประพฤติดีและต้องอยู่ในกรอบของขนบธรรมเนียมประเพณีมากกว่าเด็กชาย และแคคคาร์ (Kakkar.1968:706) ได้ศึกษาการปรับตัวกับการยอมรับตนเองระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชาย พบว่า เด็กหญิงมีปัญหาการปรับตัวและการยอมรับตนเอง ดีกว่าเด็กชาย และนอกจากนี้ จุง (อุไร สิงห์โต.2521:3-4; อ้างอิงมาจาก Jung.1967) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพการเก็บตัวและการแสดงตัวว่า ลักษณะทางบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวจะเน้นความสำคัญของสิ่งภายนอกและความเป็นจริงทางสังคม พวกนี้จะทำตนให้เป็นที่ยอมรับในสังคมได้ง่ายและไอเซนคและคูกสัน (Eysenck and Cookson.1969:109-130) ศึกษาพบว่าเด็กทั้งชายและหญิงที่มีลักษณะแสดงตัวมีความสามารถในการเรียนดีกว่าเด็กที่มีลักษณะเก็บตัว

จากผลการศึกษาค้นคว้า บรรยากาศทางการเรียนการสอน สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4,5 ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับ วิรัชวรรณรัตน์ (2523 : 21-23) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมกับการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนว่า โรงเรียนมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของนักเรียนเป็นอันดับสองรองลงมาจากบ้าน วัตถุประสงค์ของการศึกษาก็เพื่อจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นที่พึงปรารถนาของสังคมและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ใกล้เคียงกับ ยี (Yee.1971:41-42) พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีอิทธิพลต่อประสบความสำเร็จอย่างไร โดยแยกเด็กเป็นสองพวก คือ พวกที่ถือตัวครูเป็นศูนย์กลางและพวกที่ถือนักเรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า พฤติกรรมที่แสดงความจงเกลียดจงชังของครูต่อเด็กทำให้เด็กเป็นคนเฉยเมย ถอยหนี ฉ้อฉลต่อการแก้ปัญหา เป็นปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นก้าวร้าวปรับตัวไม่ได้ ใกล้เคียงกับ สิริวรรณ ศรีพหล (2526:176-174) กล่าวว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนเป็นพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็กซึ่งครูเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งที่จะพัฒนาสิ่งเหล่านี้ โดยการสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน และ ใกล้เคียงกับ โรเจอร์ส (Rogers.1969:157-164) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนควรคำนึง

ถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความคิดกับความรู้สึกทำที่ที่มีต่อกัน ตลอดจนเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ควรได้รับความสนใจและให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเน้นทางวิชาการและสติปัญญา

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไม่พบว่าบรรยากาศทางการเรียนการสอนส่งผลต่อสัมพันธภาพเพื่อน ทั้งนี้เนื่องจากว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 บางส่วนได้ผ่านหลักสูตร กศน.ตอ (สอบเทียบ) ซึ่งเทียบเท่ากับจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ไม่ จำเป็นต้องเข้าเรียนในโรงเรียนอีก ทำให้นักเรียนขาดความเอาใจใส่ในการร่วมกิจกรรมในห้องเรียน ต่างให้ความสำคัญกับการทกววิชาและอ่านหนังสือตามลำพัง ใกล้เคียงกับ พรรณี เกษกมล (2537) พบว่านักเรียนที่ผ่านการสอบเทียบต่างให้ความสนใจกับการเรียนทกววิชาและอ่านหนังสือตามลำพังส่งผลให้เข้าร่วมกิจกรรมในห้องเรียนลดน้อยลง

ส่วนบรรยากาศในครอบครัว สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นนักเรียนที่เพิ่งสอบผ่านเข้าเรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมใหม่ที่นักเรียนต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพห้องเรียน อุปกรณ์การเรียน ครู อาจารย์ บุคลากร ตลอดจนการคบเพื่อน ซึ่งแตกต่างไปจากเดิม ประกอบกับเป็นการเริ่มต้นจากระยะวัยรุ่นตอนต้นเข้าสู่ระยะวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ทำให้นักเรียนเกิดปัญหายุ่งยากในการปรับตัว ดังนั้นถ้านักเรียนอยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศประกอบไปด้วย ความรัก ความอบอุ่น เมื่อมีปัญหาสามารถปรึกษาบิดา มารดา และบิดามารดาให้คำแนะนำอย่างมีเหตุผล เพื่อว่านักเรียนจะได้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นสมาชิกใหม่ที่สมบูรณ์ในสภาพสังคมใหม่ ส่งผลให้นักเรียนสามารถปรับตัวดำเนินชีวิตในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ใกล้เคียงกับ เนลสัน (Nelson.1985:1191) พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างอัตมโนทัศน์กับระดับของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก และความพึงพอใจในครอบครัว กล่าวคือ อัตมโนทัศน์มีความสัมพันธ์กับบรรยากาศในครอบครัว นักเรียนที่ได้คะแนนอัตมโนทัศน์สูง จะอยู่ในครอบครัวที่มีการสนับสนุนและเสริมสร้างสูง ใกล้เคียงกับ แอนเดอร์สันและเฟลมิง (Anderson and Fleming.1987:1537) ศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในลักษณะที่แน่นแฟ้นกับการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น

นอกจากนี้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เป็นระยะในการเริ่มพัฒนาวุฒิภาวะ เริ่มเลือกอาชีพ มีความต้องการอิสระ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ตามบทบาทของตน

สามารถตัดสินใจและวางแผนเลือกอาชีพได้ด้วยตนเอง อีกทั้งในช่วงนี้เพื่อนเข้ามามีอิทธิพลมาก พ่อแม่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนน้อยลง เมื่อมีปัญหาเพื่อนจะเป็นที่ปรึกษา ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าจะสามารถพูดหรือแสดงออกทางอารมณ์ได้ทุกอย่าง แม้ว่าบางเรื่องนักเรียนไม่อาจพูดกับพ่อแม่ได้แต่เขาจะปรึกษาเพื่อนแทน และในด้านเกี่ยวกับปัญหาการเรียน เพื่อนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเกื้อหนุนในการศึกษา ให้คำปรึกษา มีการเข้ากลุ่มเพื่อนเพื่อติวเนื้อหาบทเรียน จึงทำให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 แยกตัวจากครอบครัว เข้ามารวมกลุ่มกับเพื่อนมากขึ้น ใกล้เคียงกับ คองเกอร์ (Conger and other. 1984:238) กล่าวว่าประสบการณ์ด้านกลุ่มเพื่อนนับเป็นประสบการณ์หนึ่งที่มีความสำคัญ คือ เชื่อมโยงประสบการณ์ในครอบครัวกับการทำงานในโลกกว้าง ช่วยให้นักเรียนผ่านพ้นอุปสรรค และให้นักเรียนมีอิสระจากครอบครัว บางสถานการณ์เพื่อนช่วยเกื้อหนุนในการศึกษา สามารถเป็นกำลังใจในเรื่องทั่ว ๆ ไป ดังนั้นในช่วงวัยรุ่น เพื่อนสนิทจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาความรู้สึกตนเอง และพัฒนาเอกลักษณ์ด้วยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อจะเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง ทำให้นักเรียนมีคุณค่า มีความมั่นใจในตนเอง ใกล้เคียงกับ สุรพงษ์ ชูเดช (2534:4) กล่าวว่า นักเรียนจะได้รับประสบการณ์จากเพื่อนนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน การมีประสบการณ์กับเพื่อนส่งผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนตลอดด้าน เช่น พฤติกรรมการเรียน การดำเนินชีวิต โดยปกติแล้วสมาชิกในกลุ่มเพื่อนจะเป็นผู้ให้และผู้รับประสบการณ์ซึ่งกันและกันจากการพบปะพูดคุย อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสนทนาถึงประสบการณ์ที่เคยผ่านมา หรือร่วมกันทำนายพฤติกรรมนั้น ๆ ด้วยกัน ระหว่างที่ศึกษา ใกล้เคียงกับ ซิมมอนด์ (Symond.1939) ศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่เลี้ยงลูกโดยให้การยอมรับลูก จะทำให้ลูกมีความคิดเกี่ยวกับตนเองสูง มีความรู้สึกปลอดภัย มีความมั่นคงทางอารมณ์ ส่วนพ่อแม่ที่เลี้ยงลูกโดยการไม่ยอมรับลูก จะทำให้ลูกเป็นคนที่ขาดความอบอุ่น มีความคิดเกี่ยวกับตนเองต่ำ และมองโลกในแง่ร้าย ใกล้เคียงกับ เฮอร์ลอค (1955) พบว่า เด็กที่ได้รับการยอมรับ ได้รับความรักจากพ่อแม่เท่าเทียมกัน และพ่อแม่เคารพในสิทธิของเด็ก ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง มีความรับผิดชอบสูงและมีความคิดสร้างสรรค์ ใกล้เคียงกับ กฤษณา จันทรกีวี (2537:68) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการหล่อหลอมจริยธรรม คุณธรรม และทัศนคติต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นในครอบครัวแล้วถ่ายทอดลงสู่เด็ก การแนะนำสั่งสอนหรือพฤติกรรมกิริยาท่าทางต่าง ๆ ที่สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อกันนั้นจะถ่ายทอดลงสู่เด็ก เด็กจะซึมซับสิ่งต่าง ๆ นั้นไว้ และจะไปแสดงออกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้อีริคสัน (Erikson.1968) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมอันได้แก่ พ่อแม่ วัฒนธรรม และสังคมนั้น เป็นปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพ การที่บุคคลสามารถแก้ไขพฤติกรรมได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

5. ผลการศึกษาจากสมการพยากรณ์ พบว่า บุคลิกภาพและเพศ เป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนได้ทุกสมการ

5.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าบุคลิกภาพเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และเพศ ตามลำดับ

5.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าบุคลิกภาพเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และเพศ ตามลำดับ

5.3 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าบุคลิกภาพเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด รองลงมาคือ บรรยากาศทางการเรียนการสอน และเพศ ตามลำดับ

5.4 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าบุคลิกภาพเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด รองลงมาคือ เพศ ตามลำดับ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า ตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะชุมชนฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัว สถานภาพสมรสของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6

ทั้งนี้เพราะว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน ใกล้เคียงกับ ผกาทิพย์ เกษรากุล (2524 : 66) ศึกษาสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในทัศนะของนิสิต พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมกลุ่มเพื่อนไม่แตกต่างกัน สำหรับตัวแปรลักษณะชุมชน ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และสถานภาพการสมรสของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ลักษณะชุมชนของนักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยนอกเขตชุมชน มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก และสถานภาพสมรสของบิดามารดา อยู่ร่วมกันเป็นส่วนใหญ่ เป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน ผลการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับ นิลวรรณ ศิริอังกุล (2535 : 115) ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนในชุมชนแออัด พบว่า นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูงและปานกลางมีสุขภาพจิตด้านการปรับตัว เป็นคนสนุกสนาน มีความหวังในชีวิต ไม่ซึมเศร้าและไม่ท้อแท้ ทั้งนี้เนื่องจาก ครอบครัวที่มีฐานะ

ทางเศรษฐกิจปานกลางถึงสูง บิดา มารดา มีเวลาอยู่กับเด็ก ให้ความรัก ความอบอุ่นไม่ต้องมี ปัญหาในการแสวงหารายได้มาให้ครอบครัว บิดา มารดา ไม่เกิดภาวะเครียด จนทำให้เกิด การทะเลาะเบาะแว้ง ขัดแย้งกัน อีกทั้งบิดา มารดา มีความสามารถในการใช้จ่ายเพื่อความ สุข ความสนุกสนานส่วนตัวและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แก่บุตรธิดา นอกจากนี้สถานภาพสมรส บิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่บิดา มารดาอยู่ร่วมกัน ส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่ อยู่ในครอบครัวแตกแยก เป็นเพราะว่า ความสัมพันธ์ของบิดา มารดา มีส่วนเกี่ยวข้องกับ พัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน และจะส่งผลต่อพัฒนาสุขภาพจิตของเด็กเมื่อเจริญเติบโต ใกล้เคียงกับ อัจฉรา สุขารมณ (2522 : 38) ให้ความเห็นไว้ว่า สุขภาพจิตเริ่มต้นที่บ้าน ครอบครัว ที่สงบสุขก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดีแก่สมาชิกในครัวเรือน ในครอบครัวที่บิดา และ/หรือมารดา เสียชีวิต เด็กจะรู้สึกว่าเหว่ เสียใจ และน้อยเนื้อต่ำใจ

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ผู้แนะนำ ผู้ปกครอง ตลอดจนนักเรียนได้ทราบว่า มีตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ และสามารถพยากรณ์สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียนได้มากน้อยแตกต่างกันไป เพื่อนักเรียน จะได้สำรวจปรับปรุงพฤติกรรม บุคลิกภาพของตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียน สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. เนื่องจากตัวแปรด้านบุคลิกภาพสามารถพยากรณ์สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ได้ดีที่สุด ดังนั้น พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ควรสร้างบรรยากาศในครอบครัวให้ความรัก การยอมรับ มีเวลา พุดคุย หรือทำกิจกรรมร่วมกัน (เพราะบุคลิกภาพได้รับการปลูกฝังจากครอบครัว) และควร ตระหนักว่านักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลายเป็นระยะวัยรุ่นตอนกลาง เริ่มมีลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ซึ่งต้องการความรัก ความไว้วางใจ ให้คำปรึกษาแนะนำ และ ผู้ปกครองควรเสริมสร้างบรรยากาศในครอบครัวในเชิงประชาธิปไตย จะส่งผลให้เด็กมีความ เชื่อมมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคมและมีความคิดสร้างสรรค์

3. โรงเรียนควรจัดบรรยากาศทางการเรียนการสอนให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา บุคลิกภาพ พฤติกรรม รู้จักและยอมรับสภาพตนเอง มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีความเป็น ประชาธิปไตย รู้จักสร้างสัมพันธ์เป็นผู้อื่นได้ดีและสนใจเพื่อน โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดง ความคิดเห็นอย่างเสรี ร่วมกันทำกิจกรรมกับเพื่อน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเองให้มากที่สุด และเป็นบรรยากาศประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาด้านแปรด้านอื่น ๆ ของนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน เช่น ความเป็นผู้นำการเข้าร่วมกิจกรรมด้านวิชาการ ด้านสันทนากการ เป็นต้น
2. ควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนในระดับการศึกษาอื่น ๆ เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น อุดมศึกษา เป็นต้น
3. ควรนำตัวแปรที่พยากรณ์ได้ดีที่สุด อันได้แก่ บุคลิกภาพ ไปทำการทดลองเพื่อพัฒนาการปรับตัวให้ดีขึ้น เพราะ การมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมจะส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมให้มีลักษณะเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ความเป็นมิตร มองโลกในแง่ดี กล้าแสดงออก ชอบช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จนเกิดความสำเร็จ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสัมพันธภาพที่มั่นคงต่อไป
4. ในการทำวิจัยแบบสำรวจ ควรให้นักเรียนได้มีเวลาในการตอบแบบสอบถามที่เพียงพอสำหรับการพิจารณาอย่างรอบคอบ มิฉะนั้นผลที่ได้ อาจเกิดความคลาดเคลื่อนจากความไม่จริง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา ควรสฎา. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว - เก็บตัว ความรู้สึก
รับผิดชอบและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี. ปรินญาณิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.
- กาญจน์กมล สุวิทยารัตน. ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตน
กับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์
คลองหลวงวิทยาลัย อําเภอกองหลวง จังหวัดปทุมธานี. ปรินญาณิพนธ์
 กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- กันยา สุวรรณแสง. การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
 บารุงสาสน์, 2533.
- กิติกร มีทรัพย์. การพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 ญาณิศจารต, 2527. หน้า 352 - 383.
- กิตยวดี บุญเชื้อ. "การให้และการรับ," ใน กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1.
 กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2525.
- กฤษณา จันทร์ตรี. วารสารโรงพยาบาลศิริรัถยา. 2 (3) ; กันยายน - ธันวาคม. 2537.
- กุลวรรณ วิทยาวงศรุจิ. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธ์ภาพในครอบครัวกับการปรับตัว.
 ปรินญาณิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- กรุงเทพมหานคร. "กรุงเทพมหานครกับปัญหาที่ต้องแก้ไข," จุลสารกรุงเทพมหานคร. 12(120)
 4-6 ; มีนาคม. 2537.
- จิระ จีงเจริญศิลป์. ค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศในแหล่งเสื่อมโทรม คลองเตย.
 ปรินญาณิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- จิตรา วสุวานิช. "ครอบครัวกับการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก," ใน การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก.
 เอกสารการสอนชุดวิชาหน่วยที่ 6 - 10. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524.
- จิตรียา ไชยศรีพรหม. ลักษณะบุคลิกภาพการปรับตัวของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษา
(ม.1 - ม.6) ในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

- จิรดา รัตนรังสี . ค่านิยมในการคบเพื่อนต่างเพศและทางเลือกคู่ครองของนิสิตมหาวิทยาลัย
ในกรุงเทพมหานคร . ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2521. อัดสำเนา .
- จิราภรณ์ สุทธิสานันท์ . การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใน
โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 . ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม.
 กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- จิราภรณ์ หุ่นตระกูล . ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้าน
สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดเมียนนารี
กรุงเทพมหานคร . ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- จูไร ชุมชุม . สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยใน
กรุงเทพมหานคร . ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526 . อัดสำเนา .
- ดุขฎิ โยเหลา . “การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย,”
วารสารพฤติกรรมศาสตร์ 11(1) ; สิงหาคม. 2537 .
- ชลาทิพย์ ปุณณะบุตร . ชีวิตครอบครัวในแหล่งเสื่อมโทรม : ศึกษาเฉพาะครอบครัวที่ได้รับ
การสงเคราะห์ในแหล่งเสื่อมโทรมคลองเตย . วิทยานิพนธ์ ก.ม. กรุงเทพมหานคร
 : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524 . อัดสำเนา .
- ชัยพร วิชชาวุธ . เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยศาสตร์กับสังคม . กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, 2530 .
- ชมรมนักเศรษฐศาสตร์ธุรกิจแห่งประเทศไทย. รายงานการวิจัยความขาดแคลนที่อยู่อาศัย
ในเขต กทม. และปริมณฑล . กรุงเทพฯ : ชมรมนักเศรษฐศาสตร์ฯ, 2529.
- ชูชัย สมितिไกร . คุณคือเจ้าชีวิต . กรุงเทพฯ : สโมสรนักขาย, 2528 .
- ..... ผูกมิตรพิชิตคน . กรุงเทพฯ : สโมสรนักขาย, 2528 .
- ทองเวียน อมรชกุล และคนอื่น ๆ . หลักการแนะแนวเบื้องต้น . โครงการตำรามหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2528 .
- ธีระพร อูวรรณโณ . รายงานผลการวิจัยเรื่องพฤติกรรมจริยธรรมในสังคม : ศึกษาตาม
แนวทางจิตวิทยาสังคม . รายงานวิจัยฉบับที่ 16 . กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529 .

- *นิลวรรณ ศิริอังกฤษ. สุขภาพจิตของนักเรียนในชุมชนแออัด เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร.
 ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- นิพนธ์ คันธเสวี. มนุษย์สัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.
- นิภา นิธยาณ. การปรับตัวและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2530.
- นพพร พานิชสุข. "เราจะวางตัวอยู่ในสังคมอย่างไรจึงจะมีความสุข" มิตรครู, 27 (19) ;
 21 - 23 ตุลาคม, 2528.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคนอื่นๆ. จิตวิทยาการพัฒนา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- บงอร ชูพงษ์. ศึกษาสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียนอาชีวศึกษา ในกรุงเทพ
มหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- บัวทอง สว่างไสภาพุฒ. สุขภาพจิต. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์, 2524.
- บรรจง สืบสมาน. "กทม. 2533 และสุขภาพจิต," สารคดี, 61(6) : 194 ; มีนาคม,
 2533.
- บุญศรี จึงธนาเจริญเลิศ. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์
 กศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
 อัดสำเนา.
- ประดินันท์ อุปรมัย. วิทยาการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิศดอริ เพาเวอร์พอยท์,
 2527.
- ประเทิน มหาพันธ์. การศึกษาการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน. ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม.
 กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.
- ประนอม ทวีกาญจน์. ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนเดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน
บรรยากาศในชั้นเรียน คุณภาพการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค. ม.
 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.
- ปิยะฉัตร เนนเลิศ. การศึกษานักเรียนสังคมและผู้พยายามกระทำอัตวินิบาตกรรม
ศึกษาเฉพาะกรณี. วิทยานิพนธ์ สส. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์, 2524. อัดสำเนา.

- ปิยพร ดวงพร . การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับบุคลิกภาพแสดงตัว
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 . ปรียญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539 . อัดสำเนา .
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และชอบ เข้มกลัด . “องค์กรประชาชนกับการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย
 ของคนจนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร,” คุณภาพชีวิตคนเมืองหลวง. รายงาน
การประชุมวิชาการประจำปี ครั้งที่ 1 ระหว่างมหาวิทยาลัยมหิดลและ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 19 - 21 มีนาคม. 2533 .
- ปราณี พรรณวิเชียร . “ทำอย่างไรไม่ให้ไร้เพื่อน,” วารสารสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 9 (1)
 : 76 - 78 ; กรกฎาคม. 2534 .
- เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์ . ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อ
การปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี
อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี . ปรียญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- เปรมสุรีย์ เชื่อมทอง . การเปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์
กับเด็กวัยรุ่นในโรงเรียน . ปรียญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- ผลกาทิพย์ เกษรากุล . สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในทัศนะของนิสิต .
 ปรียญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ . สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์, 2530 .
- พิสิทธิ์ ปทุมบาล . ผลของการเข้ากลุ่มแบบ Sensitivity Training ต่อการพัฒนาสัมพันธภาพ
ระหว่างบุคคล. วิทยานิพนธ์ ศศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2532. อัดสำเนา .
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์ . วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์ . พิมพ์ครั้งที่ 2 .
 กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- พรรณณี ชูทัย เจนจิต . จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : วรุฒิกการพิมพ์, 2522 .
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ . จิตวิทยาครอบครัว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2530.

- ภูษงค์ เลหาศิริวงศ์. การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัว และแรงจูงใจ
ใฝ่สัมฤทธิ์ของของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
อัดสำเนา.
- ยุวดี เทียรประสิทธิ์. การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2536.
- ยรรยง ผิวอ่อน. ผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศ
ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- รุ่งทิพย์ อ้นทับ. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนในกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคุณลักษณะแสดงตัว
และเก็บตัว โดยการเสริมแรงแบบ ดี อาร์ เอช. ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- ละเมียด ลิ้มอักษร. "สิ่งแวดล้อมที่ส่งผลทางการศึกษา," ประชาศึกษา . 27 : 23 - 28 ;
กุมภาพันธ์, 2519 .
- ละอองทิพย์ พลานภาพ. สุขภาพจิตกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กที่อยู่ในสภาพ
แวดล้อมต่างกัน. ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- วิเชียร เกตุสิงห์. " ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้,"
ข่าวสารการวิจัยศึกษา . 18 (3) : 8 - 11 ; กุมภาพันธ์ - มีนาคม, 2538.
- วจิราภรณ์ ไชยรัตน์. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 5 เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ กศ. ม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- วนิช สุธารัตน์. ความคาดหวังและผลงานภาคปฏิบัติของนักศึกษาที่มีคุณลักษณะประเภท
เก็บตัว แสดงตัวในสภาพการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517. อัดสำเนา.

- วชิร ทรัพย์มี. ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- วันเพ็ญ อายุการ. การศึกษาลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่แสดงออกถึง
บุคลิกภาพเก็บหรือแสดงตัว กับการยอมรับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
เด็กนักเรียนวัยรุ่นในโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดธนบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ. ม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2512. อัดสำเนา.
วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. รายงานการวิจัยเรื่อง นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- วิกรม กมลสุโกศล. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวลและ
ค่านิยมของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ในจังหวัด
นราธิวาส. ปรินูญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518. อัดสำเนา.
- วิจิตร อาวะกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์
การพิมพ์, 2537.
- วิรัช วรรณรัตน์. "สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาคุณภาพของเด็ก." ครู 5(7) ; กรกฎาคม.
2523.
- วิลาศ บุญทองขาว. บรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามทัศนะของ
นักเรียน ครู และผู้บริหาร เขตการศึกษา 4. ปรินูญานิพนธ์ กศ. ม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- ศิริระพร จันทโนทก. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะบริหาร
ธุรกิจมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ. ม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538. อัดสำเนา.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต,
2529.
- ✓ สิบปนนท์ เกตุทัต. "การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม : โอกาสและปัญหาที่เด็ก
และเยาวชนจะเผชิญ," ใน รายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติ ครั้งที่ 1
ด้านการพัฒนาเด็ก. หน้า 168 - 178. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด,
2533

- สิริลักษณ์ แก้วคงยศ. ชุมชนแออัด ตะกอนบางกอก. กรุงเทพฯ : หจก. รุ่งเรืองสาส์น
การพิมพ์, 2533 .
- สิริวรรณ ศรีพหล . “รูปแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา,” เอกสาร
การสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 10 - 15. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- สุนีย์ ธีรดากร. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะวิชาครุศาสตร์
วิทยาลัยครูพระนคร, 2530 .
- สุธีพันธ์ กรลักษณ์. “การฝึกฝนประสาทรับรู้สัมผัส,” จิตวิทยาคลินิก. 4(1) 651 - 654 ;
มกราคม. 2516 .
- สุปรีชา นีรัญโต . “การวางแผนพัฒนาโรงเรียน”, เอกสารประกอบการสอนมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี, 2524.
- สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพิมพ์,
2525.
- ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพิมพ์, 2529.
- สุพิชญา ธีระกุล และคนอื่น ๆ. การนิเทศน์การศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิทยาการ,
2524 .
- สุรัชย์ โกศิยะกุล. การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการปรับตัวสำหรับนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกำแพงเพชร. ปรินูญานิพนธ์ กศ. ม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- สุลินี อินสว่าง . การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นในสถานพินิจและคุ้มครอง
เด็กกลางกับเด็กวัยรุ่นในโรงเรียน. ปรินูญานิพนธ์ กศ. ม. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516. อัดสำเนา.
- สมจิต อภิชนาพงศ์ . ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว - เก็บตัวกับความ
สนใจในอาชีพของนักเรียน ม.ศ. 5 ปีการศึกษา 2523 จังหวัดชุมพร.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- สมทรง สุวรรณเลิศ และคณะ . “การทดสอบ The Maudsley Personality Inventory
ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย,” วารสารสมาคมจิตแพทย์
แห่งประเทศไทย. 1 : มกราคม - กุมภาพันธ์ 2512.

สมศรี บุญอรุณรักษา. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นใน

โรงเรียนศรีธรรมาโศภิต. วิทยานิพนธ์ คศ. ม. กรุงเทพมหานคร :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

เสาวรัตน์ จุลรัตน์. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอน

ต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์

คศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.

อัดสำเนา.

สำนักงานเขตดินแดง, กรุงเทพมหานคร. คู่มือแนะนำการติดต่อราชการ. กรุงเทพฯ :

ห้างหุ้นส่วนจำกัดนิติบุคคล สหประชาพานิชย์, 2540.

หทัยรัตน์ นอบน้อย. การเปรียบเทียบค่านิยมและความคาดหวังของผู้อยู่อาศัยในชุมชน

แออัดที่ได้รับการปรับปรุงและที่ไม่ได้รับการปรับปรุง เขตกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์ ค. ม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

อัดสำเนา.

อรพินท์ ชูชม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิม สภาพแวดล้อมทางบ้าน

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค. ม. กรุงเทพมหานคร :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

อรพินท์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ. “องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียน

วัยรุ่น” รายงานการวิจัยฉบับที่ 48 ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

อารีย์ ลีลา. ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก

จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ คศ. ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

อุไร สิงห์โต. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแบบเก็บตัวและแบบแสดงตัวกับผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน. วิทยานิพนธ์ ค. ม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2521. อัดสำเนา.

อุษา จินดารัตน์ . พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าของการทำงาน
และการรับรู้คุณค่าของศาสนา . ปริญญาโท กศ. ม. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

อรุณีประภา หอมเศรษฐี . มนุษย์สัมพันธ์ . กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2529 .

อ๋อไพ อินพิภแสง . จิตวิทยาวัยรุ่น . กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,
2524.

Ahmad, Roza Riahinejad and Albert B. Hood . “ The Development of Interpersonal
Relationships in College,” Journal of College Student Personnel . 25 (6) :
498 - 502 ; November, 1984. ✓

Allport, G. W. Pattern and Growth in Personality . New York : Holt Rinehart
and Winston , 1961 .

Anderson, S. A. and W. M. Fleming. “ Late Adolescents Identity Formation :
Individuation from the Family of Origin,” Adolescence . Vol xxi No .
84 : 785 - 796 ; Winter , 1987 .

Banister, R. “ A Comparative Study of Extroversion Introversion traits to
Two Instructional Methods,” Dissertation Abstracts International . 31 :
4327 ; February , 1973 .

Bush, R. N. “ A Study of Student - Teacher Relationship,” Journal of Educational
Research . 3 : 645 - 656 ; 1942 .

Byrne, Donn . An Introduction to Personality . 3 rd ed. New York : Prentice - Hall.,
1966 .

Carkhuff , R. R. and Benrenson , B. G. Beyond Counseling and Therapy . 2 nd ed.
New York : Holt, Rinehart and Winston, 1977 .

Chickering, S. W. Education and Identity . San Francisco : Jossey - Bass, 1969 .

Conger, J. J. and Anne C. Peterson. Adolescence and Youth . 3rd ed. edition .
New York : Harper, 1984 .

- Coleman, J. C. and Constance L. Hammen. Contemporary Psychology Effective Behavior. Illinois : Scott, Farman, 1974 .
- Cronbach, L. J. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper and Row Publisher, 1970 .
- Cumming, H. H. Improving Human Relation. Washington D. C. : National Council for the Social Student, 1949 .
- Desena, A. P. "The Role of Consistency in Identifying Characteristics of Three Levels of Achievement," Personal and Guidance Journal. 43 : 220 - 236, October ; 1964 .
- Donivan, Waltey . " Personal Adjustment and Prediction of Academic Achievement," The Journal of Applied Psychology . 49 : 20 - 22 ; 1965 .
- Eysenck H. J. The Structure of Human Personality, Barnes & Noble , Inc., 1968 .
- The Structure of Human Personality, 2nd ed ., Barnes & Noble, Inc., 1970 .
- The Structure of Human Personality, 3rd ed ., Barnes & Noble Inc., 1971 .
- Fuhrmann, B. S. Adolescence. Glenview . Ill : A Divison of Scott, Foreman and Company. 1990 .
- Gill, L. J. "Some Nonintellectual Correlates of Academic Achievement among Mexican Sencondary School Students," Journal of Educational Psychology. 53 : 144 - 149, 1962 .
- Glass, H. L. "Developing Interpersonal Relations in a College Girls Dormitarg," Dissertation Abstracts Intenational . 27(1) : 113A - 114A ; July 1966 .
- Hall C. S., and Lindzey, Gardner. Theories of Personality. New York : John Wikly & Sons, 1957 .
- Hallworth, H. J. " Personality Ratings of Adolescents. A Study in a Comprehensive School," The British Journal of Educational Psychology . 34 : 171 - 177 ; June , 1964 .

- Hurlock, E. B. Child Development. 2nd ed., New York : Mc Graw - Hill, 1964.
- Adolescent Development. 3rd ed., New York : Mc Graw - Hill, 1967 .
- Child Development. 6th ed., Tokyo : Mc Graw - Hill, 1978 .
- Jones, N. R. The Theory and Practices of Counseling Psychology .
Lon Don : Holt Printchart and Winston, 1982 .
- Johnson, D. W. Reaching Out : Interpersonal Effectiveness and Self - Actualization.
New York : Prentices - Hall, 1972 .
- Reaching Out : Interpersonal Effectiveness and Self - Actualization.
New York : Prentices - Hall , 1986 .
- Kakkar, S. S. " Adjustment and Self - Acceptance," The Psychological Abstract . 42 :
706, May., 1968 .
- Kando, T. M. Social Interaction : St. Leurs : The C. V. Mosley Company, 1971.
- Kanner and Others. " The Mental Environment," Child Psychiatry. 3rd ed., Menasha
: George Banta, 1957 .
- Kaplan, L. Mental Health and Human Relations in Education. New York : Harper &
Row Publisher, 1956 .
- Mental Health and Human Relations in Education. New York : Harper
and Brothers, 1959 .
- Laird, D. S. and others. Psychology, Humans Relations and Work Adjustment .
6th ed., New York ; McGraw - Hill Book, 1975 .
- Lawrence, F. " Student Perception of the Classroom Learning Environment in
Biology, Chemistry and Physics," Journal of Research in Science
Teaching. 13 : 315 - 323 ; 1976 .
- Lewin, K., and Lippitt and R. White R. " Patterns of Aggresstive Behavior in
Experimentally Created Social Climate," Journal of Social Psychology .
10 : 271 - 299 ; 1939 .
- Maddox, H. "How to study," The English Language Book Society. London : 1959.

- Monroe, W. S. Encyclopedia of Education Research. New York : The Macmillan
1960.
- Munro, A. "Parental Deprivation in Depressive Patient," British Psychiatry.
433 - 457 : 1112 ; 1966 .
- Mussen, P. H., John J. Conger and Jer Kagan. Child Development and
Personality. 3rd ed., New York : Harper & Row, 1969 .
- Prescott., D. A. "A Report of Conferences an Child Study," Educational
Bulletin, Bangkok : Chulalongkorn University, 1961 .
- Rogers, C. Freedom to learn. Columbus, Ohio : Charles E. Merrill, 1969 .
- Stagner, R. Psychology of Personality. 1961.
- Stockdale, J. E. "Crowding : determinants and effects," Advances in Experimental
Social Psychology. 11 : 198 - 249 ; Academic Press, 1978 .
- Strom, R. D. Psychology for the Classroom. New Jersey : Prentice Hall, 1969.
- Symonds, P. M. "Personality of Teacher," The Journal of Educational Research .
40 : 253 ; May, 1947 .
- Tiedman, S. C. "A Study of Pupil - Teacher Relationships," Journal of Education
Research. 35 : 657 - 664 ; 1942 .
- Traverse, R. M. H. Educational Measurement. New York : Macmillan, 1955.
- ✓Tyler, L. E. The Psychology of Human Differences, 3rd ed., New York :
D. Appleton - Century, 1965 .
- Watson, R. L. and Henry Clay Lindgress. Psychology of the Child .
3rd ed., New York : John Willing & Son, 1973.
- Withall, John. "The Development of a Classrooms," The Journal of Experimental
Education. 17 : 317 - 361 ; March, 1979.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้ให้ครบทุกข้อ กรุณาขีดเครื่องหมาย

✓ ลงในช่องว่างหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ( ) ชาย

( ) หญิง

2. ชั้นปีที่กำลังศึกษา

( ) ม. 4

( ) ม. 5

( ) ม. 6

3. ระดับผลการเรียนเฉลี่ยทุกวิชาถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540

(ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมเทอม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงเทอม 1 ปีการศึกษา 2540 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงเทอม 1 ปีการศึกษา 2540)

( ) ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 ลงไป

( ) ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.01 - 2.74

( ) ระดับผลการเรียนสูงกว่า 2.74 ขึ้นไป

4. รายได้ของบิดามารดารวมกันเดือนละ.....บาท

5. สถานภาพสมรสของบิดา มารดา

( ) บิดา มารดา อยู่ร่วมกัน

( ) บิดา มารดา แยกกันอยู่

( ) บิดา มารดา หย่าร้างกัน

( ) บิดาหรือมารดา ถึงแก่กรรม

( ) บิดาและมารดาถึงแก่กรรม

6. บริเวณที่พักอาศัยของนักเรียน

- ( ) 6.1 แฟลต 1-38 ของการเคหะแห่งชาติ เขตดินแดง
- 6.2 เขตชุมชน
  - ( ) 6.2.1 ชุมชนบึงพระราม 9
  - ( ) 6.2.2 ชุมชน ส. พัทยา
  - ( ) 6.2.3 ชุมชนริมทางรถไฟโค้งอโศก
  - ( ) 6.2.4 ชุมชนโรงปูน
  - ( ) 6.2.5 ชุมชนหลังวัดอุทัยธาราม
  - ( ) 6.2.6 ชุมชนริมคลองบางซื่อ ลาดพร้าว 34
  - ( ) 6.2.7 ชุมชนริมคลองบางซื่อ ลาดพร้าว 42,44
  - ( ) 6.2.8 ชุมชนลาดพร้าว 45
  - ( ) 6.2.9 ชุมชนลาดพร้าว 46
  - ( ) 6.2.10 ชุมชนบ้านใหม่ (ลาดพร้าว 50)
  - ( ) 6.2.11 ชุมชนริมคลองบางซื่อ (โชคชัยร่วมมิตร)
  - ( ) 6.2.12 ชุมชนร่วมใจพิบูล 2
- ( ) 6.3 บริเวณบ้านพักนอกเขตชุมชน .....

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวิชาการ
แบบสอบถามผู้ศึกษา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ~~ผู้ศึกษา~~ คำตอบของนักเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่องานวิจัยครั้งนี้ และจะเก็บไว้เป็นความลับ แบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีผลต่อการพิจารณาคะแนนวิชาใด ๆ ทั้งสิ้น ขอให้นักเรียนตอบด้วยความสบายใจ

คำตอบนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง ของนักเรียนให้มากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์การเลือกดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการกระทำที่เกิดขึ้นทุกครั้ง
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการกระทำที่เกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการกระทำที่เกิดขึ้นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการกระทำที่เกือบไม่เกิดขึ้นเลย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการกระทำที่ไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	เมื่อเพื่อนมีปัญหา นักเรียน อยากให้ความช่วยเหลือ.....					
2.	นักเรียนมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือ เพื่อน.....					
3.	นักเรียนขาดความเห็นอกเห็นใจ จากเพื่อน.....					
4.	เมื่อนักเรียนมีปัญหา นักเรียน ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน...					
5.	นักเรียนรู้สึกว่ตนเองไม่มีเพื่อน ปรับทุกข์.....					
6.	เมื่อมีเรื่องขัดใจกับเพื่อน นักเรียน ปรับความเข้าใจกับเพื่อน.....					
7.	นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนด้วยความ จริงใจ.....					
8.	นักเรียนแบ่งปันขนมหรือของใช้ ให้เพื่อน ๆ.....					
9.	ในการทำงานกลุ่ม นักเรียนเต็มใจ ปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม..					
10.	นักเรียนไม่พอใจ เมื่อเพื่อนแสดง ความคิดเห็นแตกต่างจากนักเรียน					
11.	ในการทำงานกลุ่ม นักเรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน					
12.	นักเรียนชอบแสดงความคิดเห็น ร่วมกับเพื่อน.....					
13.	นักเรียนชอบทำงานตามลำพัง.....					
14.	เมื่อเพื่อนกระทำความดี นักเรียน ชมเชยเพื่อนด้วยความความจริงใจ					

ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15.	เมื่อได้รับมอบหมายงาน นักเรียนทำงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความเต็มใจ.....					
16.	นักเรียนตำหนิเพื่อนเมื่อเพื่อนทำงานผิดพลาด.....					
17.	นักเรียนรู้สึกว่เพื่อนไม่สนใจรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนในการทำงานกลุ่ม.....					
18.	นักเรียนเต็มใจให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม.....					
19.	ในการทำงาน นักเรียนยึดถือความคิดเห็นตนเองเป็นหลัก.....					
20.	นักเรียนมีความสุขเมื่ออยู่ร่วมกับเพื่อน.....					
21.	นักเรียนตำหนิเมื่อเพื่อนทำอะไรไม่ถูกใจ.....					
22.	นักเรียนพอใจที่สามารถทำให้เพื่อนสนุกสนาน.....					
23.	นักเรียนน้อยเนื้อต่ำใจในตนเองเมื่อเพื่อนไม่ยอมรับความสามารถ.....					
24.	เมื่อมีเรื่องถกเถียงกับเพื่อน นักเรียนไม่สบายใจ.....					
25.	นักเรียนมีความขัดแย้งกับเพื่อน.....					
26.	นักเรียนรู้สึกพอใจที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อนในการสนทนา.....					
27.	นักเรียนโกรธง่ายเมื่อเพื่อนหยอกล้อ.....					

ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
28.	นักเรียนไม่ชอบใจที่เพื่อนล้อเลียนเกี่ยวกับร่างกายตนเอง.....					
29.	นักเรียนรู้สึกกว่าตนเองไม่จริงจังกับการทำงาน.....					

แบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพ คำตอบของนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่องานวิจัยครั้งนี้ และจะเก็บไว้เป็นความลับ แบบสอบถามฉบับนี้ไม่มีผลต่อการพิจารณาคะแนนวิชาใด ๆ ทั้งสิ้น ขอให้นักเรียนตอบด้วยความสบายใจ

คำตอบนี้ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์การเลือกดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการกระทำที่เกิดขึ้นทุกครั้ง
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการกระทำที่เกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการกระทำที่เกิดขึ้นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการกระทำที่เกือบไม่เกิดขึ้นเลย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการกระทำที่ไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด	จริงมาก	จริงปาน กลาง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	เมื่อพบเพื่อนใหม่ นักเรียน เป็นฝ่ายทำความรู้จักก่อน.....					
2.	นักเรียนชอบคบหาเพื่อนใหม่...					
3.	นักเรียนสามารถเข้ากับเพื่อน ทุกคนได้.....					
4.	นักเรียนชอบทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อน.....					
5.	ในงานเลี้ยงพบปะสังสรรค์ นักเรียนสนุกสนาน.....					
6.	นักเรียนวิตกกังวลในการ พูดคุยท่ามกลางคนแปลกหน้า					
7.	นักเรียนแสดงความคิดเห็นใน ชั้นเรียน.....					
8.	นักเรียนไม่ชอบทำกิจกรรม ทุกอย่างที่เป็นภาระเสียง.....					
9.	นักเรียนชอบทำกิจกรรมที่ ท้าทายความสามารถ เช่น กระโดดสูง แข่งขันวิบากเกม					
10.	นักเรียนชอบแสดงความสามารถ ในด้านการร้องเพลง เมื่อมีงานสังสรรค์.....					
11.	นักเรียนชอบทำงานที่มีการ วางแผนล่วงหน้าเป็นขั้นตอน...					

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด	จริงมาก	จริงปาน กลาง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
12.	นักเรียนเก็บเงินเมื่อต้องเดิน เข้าไปท่ามกลางที่ประชุม.....					
13.	นักเรียนฮึดฮัดใจเมื่อครูให้ออกไป ทำกิจกรรมหน้าห้องเรียน.....					
14.	เวลาทำงาน นักเรียนมักจะขอให้ ผู้อื่นช่วยเหลือ.....					
15.	เมื่อโกรธกับเพื่อน นักเรียนอาย ที่จะเป็นฝ่ายต้องเข้าไปพูดก่อน					
16.	นักเรียนยินดีรับฟังคำวิจารณ์ ในผลงานของนักเรียน.....					
17.	นักเรียนตะคอกให้เพื่อนกลัว เมื่อมีการทะเลาะวิวาท.....					
18.	เมื่อทำความผิด นักเรียนไม่กล้า รับผิด.....					
19.	นักเรียนรู้สึกอิจฉาเมื่อเพื่อนได้รับ คำชมเชย.....					
20.	เมื่อมีอุปสรรคในการทำงาน นักเรียนรู้สึกท้อถอย.....					
21.	นักเรียนมีอาการนั่งติงเครียด...					
22.	นักเรียนเบื่อเมื่อต้องไปโรงเรียน.					
23.	นักเรียนทำอะไรด้วยความ รวดเร็ว.....					

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด	จริงมาก	จริงปาน กลาง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
24.	นักเรียนลำบากใจจะกล่าว คำทักทายบุคคลอื่นเมื่อพบกัน					
25.	นักเรียนเป็นคนเฉื่อยชา.....					
26.	เมื่อเพื่อนหลีกเลี่ยงในการ ทำงานกลุ่ม นักเรียนไม่กล้า ท้วงติงเพื่อน.....					
27.	นักเรียนไปงานกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อน.....					
28.	นักเรียนเดินเข้าไปทักทาย บุคคลอื่นด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส.....					

แบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน

คำชี้แจง

คำตอบของนักเรียนจะไม่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนเด็ดขาดและจะรักษาไว้เป็นความลับ จะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ต่อตัวนักเรียน

ขอให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ทีละข้อ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับความคิด ความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด เพียง 1 คำตอบ แล้วขีดเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องที่กำหนดเพียงข้อละ 1 เครื่องหมาย

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิด	ความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิด	ความรู้สึกของนักเรียนมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิด	ความรู้สึกของนักเรียน
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิด	ความรู้สึกของนักเรียน
		เท่าใดนัก	
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความคิด	ความรู้สึกของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด	จริงมาก	จริงปาน กลาง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	ครูให้ความสนใจเฉพาะ นักเรียนที่เรียนเก่ง.....					
2.	เมื่อมีปัญหาทางการเรียน นักเรียนไม่รู้จักปรึกษากับเพื่อน คนใด.....					
3.	ครูให้ความสนใจนักเรียน เท่าเทียมกัน.....					
4.	ครูให้ความเป็นกันเองกับ นักเรียน.....					
5.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็นในระหว่าง การเรียนการสอน.....					
6.	นักเรียนรู้สึกว่าการกิจกรรม การเรียนการสอนน่าเบื่อ.....					
7.	ครูสามารถสอนสิ่งที่เข้าใจยาก ให้เข้าใจง่าย.....					
8.	ครูเข้มงวดทำให้บรรยากาศ ไม่น่าเรียน.....					
9.	นักเรียนรู้สึกว่าจำนวนวิชา ที่ต้องเรียนมีมากเกินไป ในบางวัน.....					
10.	นักเรียนมีโอกาสร่วมทำ กิจกรรมการเรียนการสอน กับเพื่อนในชั้นเรียน.....					

ข้อที่	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
11.	เพื่อนชวนนักเรียนคุยในห้องเรียน ทำให้นักเรียนเรียนไม่รู้เรื่อง.....					
12.	ครูให้การบ้านมากเกินไป.....					
13.	นักเรียนตั้งใจเรียนเฉพาะวิชาที่ตนเองถนัด.....					
14.	นักเรียนไม่อยากเรียน ถ้าห้องเรียนมีเสียงดังรบกวน.					
15.	นักเรียนหงุดหงิด ถ้าห้องเรียนมีอากาศอบอ้าว.....					
16.	กิจกรรมการเรียนการสอน น่าเบื่อ นักเรียนจึงคุยกับเพื่อน					
17.	นักเรียนหงุดหงิดเมื่อเพื่อนคุยในห้องในขณะที่ครูสอน.....					
18.	นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน.					

แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้ทีละข้อ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับลักษณะของครอบครัวของนักเรียนมากที่สุด เพียง 1 คำตอบ แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่กำหนดให้เพียงข้อละ 1 เครื่องหมาย

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียนมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง	ค่อนข้างตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียนบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ค่อนข้างตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียน
จริงที่สุด	หมายถึง	ไม่ตรงกับลักษณะของครอบครัวนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด	จริงมาก	จริง ปาน กลาง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	ในครอบครัวของนักเรียน ทุกคนเอาใจใส่และช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน.....					
2.	นักเรียนได้รับความสะดวก ความอบอุ่นจากพ่อแม่.....					
3.	ทุกคนในครอบครัวของ นักเรียนต่างรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ตนเอง.....					
4.	เมื่อนักเรียนมีปัญหา นักเรียน ปรึกษาพ่อแม่ พี่น้อง.....					
5.	เมื่อกลับจากโรงเรียน นักเรียนต้องอยู่ที่บ้าน ตามลำพัง.....					
6.	นักเรียนรู้สึกว่าคุณแม่ไม่มี เวลาพูดคุยกับนักเรียน.....					
7.	พ่อแม่ดูแลเอาใจใส่อย่าง ใกล้ชิด เมื่อนักเรียนไม่สบาย					
8.	พ่อแม่ให้คำแนะนำ ปรึกษา นักเรียนด้วยเหตุผล.....					
9.	นักเรียนรู้สึกว่าพ่อแม่ ให้ความสำคัญกับตนเองกับนักเรียน					
10.	พ่อแม่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ตัดสินใจในการทำงานบ้าน.....					

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด	จริงมาก	จริง ปาน กลาง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
11.	เมื่อนักเรียนทำความผิด พ่อแม่ดุคำโดยไม่ถามเหตุผล					
12.	เมื่อคนในครอบครัวทะเลาะกัน สมาชิกในครอบครัวจะ ทำความเข้าใจกัน.....					
13.	นักเรียนเบื่อเมื่อต้องอยู่บ้าน ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ในวันหยุด.....					
14.	นักเรียนรู้สึกว่าพ่อแม่เข้มงวด เมื่อนักเรียนออกนอกบ้าน.....					
15.	พ่อแม่สนับสนุนให้นักเรียน เลือกเรียนในวิชาที่นักเรียน สนใจ.....					
16.	นักเรียนรู้สึกว่าคุณแม่เข้มงวด ในเรื่องการแต่งกายของ นักเรียน.....					
17.	นักเรียนแสดงความไม่พอใจ ทันทีเมื่อพ่อแม่ว่ากล่าว ตักเตือน.....					
18.	เมื่อกลับบ้านผิดเวลา พ่อแม่ ดุคำโดยไม่ถามสาเหตุ.....					
19.	เมื่อใกล้สอบ พ่อแม่ให้ กำลังใจในการดูหนังสือ.....					
20.	เมื่อครอบครัวมีปัญหา ทุก ๆ คนในบ้านช่วยเหลือกัน แก้ปัญหา.....					

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด	จริงมาก	จริง ปาน กลาง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
21.	เมื่อผลการเรียนของนักเรียน ลดลงกว่าเดิมพ่อแม่คอยให้ กำลังใจ.....					
22.	พ่อแม่สนับสนุนให้นักเรียน ไปติววิชากับเพื่อน.....					
23.	พ่อแม่ร่วมดูรายการโทรทัศน์ กับนักเรียนเมื่อมีเวลาว่าง.....					
24.	พ่อแม่ไม่พอใจเมื่อนักเรียน ไปร่วมทำกิจกรรมพิเศษกับ เพื่อนที่โรงเรียน.....					
25.	พ่อแม่ไม่อนุญาตให้นักเรียนไป ทัศนศึกษาร่วมกับเพื่อน ของ โรงเรียนจัดขึ้น.....					
26.	พ่อแม่ให้คำแนะนำในการ ดูหนังสือ เมื่อใกล้สอบ.....					
27.	เมื่อนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน พ่อแม่ให้คำแนะนำปรึกษา.....					
28.	พ่อแม่ไม่อนุญาตให้นักเรียน พาเพื่อนมาเที่ยวบ้าน.....					
29.	พ่อแม่สนับสนุนให้นักเรียน ไปเล่นกีฬากับเพื่อน.....					
30.	เมื่อกลับจากโรงเรียน นักเรียนเก็บตัวคนเดียว อยู่ในห้องส่วนตัว.....					

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด	จริงมาก	จริง ปาน กลาง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
31.	พ่อแม่เต็มใจให้นักเรียน ไปร่วมงานสังสรรค์กับเพื่อน....					
32.	พ่อแม่ไม่พอใจ เมื่อเพื่อน โทรศัพท์มากคุยกับนักเรียน ที่บ้าน.....					
33.	พ่อแม่ไม่สนับสนุนให้นักเรียน ไปร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ต่างเพศ.....					
34.	เมื่อนักเรียนทำงานผิดพลาด พ่อแม่คอยให้คำแนะนำแก้ไข					
35.	นักเรียนรู้สึกว่าคุณแม่ปฏิบัติกัน ด้วยความเชื่อเพื่อแม่.....					

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกที่ (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน

ชื่อ	ค่าอำนาจจำแนกที่ (t)	ชื่อ	ค่าอำนาจจำแนกที่ (t)
1.	3.70	16.	2.95
2.	3.76	17.	6.16*
3.	3.90	18.	4.53
4.	4.66	19.	3.51
5.	3.67	20.	2.86
6.	2.62	21.	4.28
7.	5.57	22.	3.31
8.	2.43	23.	2.90
9.	2.80	24.	3.17
10.	2.83	25.	4.85
11.	4.64	26.	3.36
12.	3.32	27.	5.49
13.	3.46	28.	2.25*
14.	3.02	29.	3.18
15.	4.09		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสัมพันธภาพกับเพื่อน = 0.8361

ตาราง 23 ค่าอำนาจจำแนกที่ (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามบุคลิกภาพ

ชื่อ	ค่าอำนาจจำแนกที่ (t)	ชื่อ	ค่าอำนาจจำแนกที่ (t)
1.	3.79	15.	4.31
2.	2.76	16.	2.22
3.	2.01	17.	2.34
4.	3.87	18.	3.67
5.	3.17	19.	3.63
6.	2.68	20.	3.51
7.	2.31	21.	4.34
8.	2.54	22.	3.79
9.	2.13	23.	2.61
10.	2.59	24.	3.93
11.	2.96	25.	4.00
12.	2.04	26.	2.31
13.	3.99	27.	2.53
14.	3.04	28.	2.93

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามบุคลิกภาพ = 0.7763

ตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนกที่ (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน

ชื่อ	ค่าอำนาจจำแนกที่ (t)	ชื่อ	ค่าอำนาจจำแนกที่ (t)
1.	7.86	10.	4.34
2.	5.43	11.	3.28
3.	4.01	12.	2.95
4.	3.98	13.	2.56
5.	4.30	14.	2.03
6.	6.82	15.	2.35
7.	3.95	16.	3.27
8.	4.46	17.	2.72
9.	6.69	18.	2.93

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามบรรยากาศทางการเรียนการสอน = 0.8274

ตาราง 25 ค่าอำนาจจำแนกที่ (t) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

ชื่อ	ค่าอำนาจจำแนกที่ (t)	ชื่อ	ค่าอำนาจจำแนกที่ (t)
1.	4.90	19.	4.26
2.	3.04	20.	2.91
3.	2.96	21.	3.01
4.	5.06	22.	2.65
5.	2.51	23.	2.85
6.	2.83	24.	4.67
7.	3.82	25.	4.53
8.	4.02	26.	3.27
9.	3.57	27.	3.02
10.	4.31	28.	2.08
11.	2.33	29.	3.04
12.	4.04	30.	2.15
13.	2.05	31.	2.21
14.	2.29	32.	5.30
15.	3.15	33.	4.58
16.	2.08	34.	6.59
17.	2.92	35.	6.59
18.	3.86		

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว = 0.8743

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวชมนุช	ชื่อสกุล บุญสิทธิ์
เกิดวันที่ 10 มกราคม	พุทธศักราช 2513
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 3078 ซอยสันติคาม 14 ตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 10270
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2536 - ปัจจุบัน	พยาบาล แผนกห้องคลอด โรงพยาบาล ไทยนครินทร์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสายน้ำผึ้ง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2535	พยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาล สหประชาชาติไทย
พ.ศ. 2541	กศ. ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
ชมนนช บุญสิทธิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2541

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนกุญแจรัตนาราม กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุญแจรัตนาราม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2540 จำนวน 537 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for the Social Science (SPSS)

ผลการศึกษาพบว่า

1. เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -.2856, .1359, .5414, .3336 และ .2221 ตามลำดับ

2. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 เพศ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน และบรรยากาศในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .2611, .5406, .3740 และ .2841 ตามลำดับ

2.2 เพศ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .2340, .5115 และ .3025 ตามลำดับ

2.3 เพศ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และที่พักอาศัย มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อน (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .6222, -.4169, .3570, .2491 และ .2826 ตามลำดับ

3. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนโรงเรียนกุญแจรัตนารามวิทยาคม มีดังนี้คือ

3.1 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ดีที่สุด คือ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และเพศ ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัวนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 39.97

3.2 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ดีที่สุด คือ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน บรรยากาศในครอบครัว และเพศ ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 4 ตัวนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 44.45

3.3 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้ดีที่สุด คือ บุคลิกภาพ บรรยากาศทางการเรียนการสอน และเพศ ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 33.38

3.4 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ดีที่สุด คือ บุคลิกภาพ และเพศ ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ตัวนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 48.56

4. สมการที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนโรงเรียนกุนนทีรุทธาราชมวิทฯ ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่

4.1 สมการที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ดังนี้มี 2 สมการ ดังนี้คือ

4.1.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 45.274219 + 0.491504 (\text{บุคลิกภาพ}) - 5.977279 (\text{เพศ}) \\ &+ 0.290839 (\text{บรรยากาศทางการเรียนการสอน}) + 0.049681 \\ &(\text{บรรยากาศในครอบครัว}) \\ &(1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.1.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 0.434024 (\text{บุคลิกภาพ}) - 0.270077 (\text{เพศ}) + 0.202956 \\ &(\text{บรรยากาศทางการเรียนการสอน}) + 0.089444 (\text{บรรยากาศในครอบครัว}) \\ &(1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.2 สมการที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 ได้มี 2 สมการ ดังนี้คือ

4.2.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 ในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 37.947642 + 0.478658 (\text{บุคลิกภาพ}) + 0.403680 \\ &(\text{บรรยากาศทางการเรียนการสอน}) + 0.065104 \\ &(\text{บรรยากาศในครอบครัว}) - 7.01182 (\text{เพศ}) \\ &(1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.2.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 0.412340 (\text{บุคลิกภาพ}) + 0.291269 (\text{บรรยากาศ} \\ &\text{ทางการเรียนการสอน}) + 0.120634 (\text{บรรยากาศ} \\ &\text{ในครอบครัว}) - 0.300361 (\text{เพศ}) \\ &(1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.3 สมการที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 ได้มี 2 สมการ ดังนี้คือ

4.3.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 ในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 52.995842 + 0.495294 (\text{บุคลิกภาพ}) + 0.274244 \\ &(\text{บรรยากาศทางการเรียนการสอน}) - 4.663953 (\text{เพศ}) \\ &(1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.3.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 0.441696 (\text{บุคลิกภาพ}) + 0.189029 (\text{บรรยากาศ} \\ &\text{ทางการเรียนการสอน}) - 0.216891 (\text{เพศ}) \\ &(1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.4 สมการที่สามารถพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 ได้มี 2 สมการ ดังนี้คือ

4.4.1 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 53.780510 + 0.628998 (\text{บุคลิกภาพ}) \\ &\quad - 6.958858 (\text{เพศ}) \\ &\quad (1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

4.4.2 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\begin{aligned} \text{สัมพันธภาพกับเพื่อน} &= 0.567056 (\text{บุคลิกภาพ}) - 0.318677 (\text{เพศ}) \\ &\quad (1 = \text{เพศชาย} \quad 2 = \text{เพศหญิง}) \end{aligned}$$

VARIABLES RELATED TO RELATIONSHIP AMONG FRIENDS OF UPPER MATHAYOM
SUKSA STUDENTS OF KHUNNATEE RUTHARAM
VITHAYAKHOM SCHOOL IN BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
CHOMNUT BOONSITH

Presented in partial fulfillment of the requirement for the Master of
Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
March 1998

The purpose of this study was to investigate variables related to relationship among friends of upper Mathayom Suksa students of Khunnatee Rutharam Vithayakhom school in Bangkok and to examine if the variables of gender, personal background, classroom and family atmosphere have a significant impact upon their relationship among friends. The subject of 537 Mathayom Suksa IV to Mathayom Suksa V students of Khunnatee Rutharam Vithayakhom school in Bangkok in the academic year 1997. The research instrument was a questionnaire exploring the variables related to relationship among friends. The data were analyzed by Pearson Product Moment Correlation and the Multiple Regression Analysis.

The results of the study were as follows:

1. The relationships between the upper Mathayom Suksa students' relationship among friends and variables including gender, academic achievement, personal background, the classroom atmosphere and the family atmosphere were $-.2856$, $.1359$, $.5414$, $.3336$ and $.2221$ respectively and significant at $.01$ level.

2. Variables related to relationship among friends of Mathayom Suksa IV, V and VI students were as follows:

- 2.1 The relationships between the Mathayom Suksa IV students' relationship among friends and variables including gender, personal background, the classroom atmosphere and the family atmosphere were $-.2611$, $.5406$, $.3740$, and $.2841$ respectively and significant at $.01$ level.

- 2.2 The relationships between the Mathayom Suksa V students' relationship among friends and variables including gender, personal background, and the classroom atmosphere were $.2340$, $.5115$ and $.3025$ respectively and significant at $.01$ level.

- 2.3 The relationships between the Mathayom Suksa VI students' relationship among friends and variables including, gender, personal background, and the classroom atmosphere and the family atmosphere were $.6222$, $-.4169$, $.3570$, $.2491$ and $.2826$ respectively and also significant at $.01$ level.

3. Variables predicted the students' relationship among friends were as follows:

3.1 Personal background, the classroom atmosphere, family atmosphere and gender significantly predicted the upper Mathayom Suksa student's relationship among friends in the first, second, third and fourth positions at .01 level, with 39.97% of the variability in relationship among friends predictable from the stated variables.

3.2 Personal background, the classroom atmosphere, the family atmosphere and gender significantly predicted the Mathayom Suksa IV students' relationship among friends in the first, second, third and fourth positions respectively at .01 level, with 44.45% of the variability in relationship among friends predictable from the stated variables.

3.3 Personal background, the classroom atmosphere and gender significantly predicted the Mathayom Suksa V students' relationship among friends in the first, second and third positions respectively at .01 level, with 33.38% of the variability in relationship among friends predictable from the stated variables.

3.4 Personal background and gender significantly predicted the Mathayom Suksa VI students' relationship among friends in the first and second positions respectively at .01 level, with 48.56% of the variability in relationship among friends predictable from the stated variables.

4. Results indicated that the following equations proved to be statistically significant predictors of the students' relationship among friends at .01 level,

4.1 The following equations proved to be statistically significant predictors of the upper Mathayom Suksa students's relationship among friends at .01 level were as follows:

4.1.1 In term of raw scores

$$\begin{aligned} \text{Relationship among Friends} &= 37.947642 + 0.478658 \text{ (Personal background)} \\ &+ 0.403680 \text{ (Classroom atmosphere)} \\ &+ 0.065104 \text{ (Family atmosphere)} \\ &- 0.300361 \text{ (Gender)} \\ &(1 = \text{Male} \quad 2 = \text{Female}) \end{aligned}$$

4.1.2 In term of standard scores

$$\begin{aligned} \text{Relationship among Friends} &= 0.434024 \text{ (Personal background)} - 0.270077 \\ &\text{(Gender)} + 0.202956 \text{ (Classroom atmosphere)} \\ &+ 0.89444 \text{ (Family atmosphere)} \\ &(1 = \text{Male} \quad 2 = \text{Female}) \end{aligned}$$

4.2 The following equations proved to be statistically significant predictors of the Mathayom Suksa IV student's relationship among friends at .01 level were as follows:

4.2.1 In term of raw scores

$$\begin{aligned} \text{Relationship among Friends} &= 37.947642 + 0.478658 \text{ (Personal background)} \\ &+ 0.403680 \text{ (Classroom atmosphere)} \\ &+ 0.065104 \text{ (Family atmosphere)} \\ &- 7.01182 \text{ (Gender)} \\ &(1 = \text{Male} \quad 2 = \text{Female}) \end{aligned}$$

4.2.2 In term of Standard scores

$$\begin{aligned} \text{Relationship among Friends} &= 0.412340 \text{ (Personal background)} \\ &+ 0.291269 \text{ (Classroom atmosphere)} \\ &+ 0.120634 \text{ (Family atmosphere)} \\ &- 0.300361 \text{ (Gender)} \\ &(1 = \text{Male} \quad 2 = \text{Female}) \end{aligned}$$

4.3 The following equations proved to be statistically significant predictors of the Mathayom Suksa V student's relationship among friends at .01 level were as follows:

4.3.1 In term of raw scores

$$\begin{aligned} \text{Relationship among friends} &= 52.995842 + 0.495294 \text{ (Personal background)} \\ &+ 0.274244 \text{ (Classroom atmosphere)} \\ &- 4.663953 \text{ (Gender)} \\ &(1 = \text{Male} \quad 2 = \text{Female}) \end{aligned}$$

4.3.2 In term of standard scores

$$\begin{aligned} \text{Relationship among friends} &= 0.441696 \text{ (Personal background)} \\ &+ 0.189029 \text{ (Classroom atmosphere)} \\ &- 0.216891 \text{ (Gender)} \\ &(1 = \text{Male} \quad 2 = \text{Female}) \end{aligned}$$

4.4 The following equations proved to be statistically significant predictors of the Mathayom Suksa VI student's relationship among friends at .01 level were as follows:

4.4.1 In term of raw scores

$$\begin{aligned} \text{Relationship among friends} &= 53.780510 + 0.628998 \text{ (Personal background)} \\ &- 6.958858 \text{ (Gender)} \\ &(1 = \text{Male} \quad 2 = \text{Female}) \end{aligned}$$

4.4.2 In term of standard scores

$$\begin{aligned} \text{Relationship among friends} &= 0.567056 \text{ (Personal background)} \\ &- 0.318677 \text{ (Gender)} \\ &(1 = \text{Male} \quad 2 = \text{Female}) \end{aligned}$$